

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Dominika Hladíková

Kriminalistická olfaktorika a její budoucnost

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: JUDr. Mgr. Marek Dvořák, Ph.D.

Katedra: Trestního práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu): 30.10.2023

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval/a samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 181 179 znaků včetně mezer.

Dominika Hladíková

V Praze dne 30.10.2023

Poděkování

Tímto bych chtěla poděkovat vedoucímu mé diplomové práce JUDr. Mgr. Marku Dvořákovi, Ph.D. za jeho trpělivost, laskavý a vstřícný přístup a veškerou mi poskytnutou pomoc. Dále bych ráda poděkovala panu Radku Fuksovi za to, že se se mnou setkal a byl ochoten mi zodpovědět všechny mé otázky ohledně jeho práce se služebními psy. Stejně tak chci poděkovat všem instruktorům, psovodům a personálu z Kynologického výcvikového zařízení Celní správy ČR v Heřmanicích, kteří mi poskytli veškerou součinnost a ukázali mi v praxi, jak výcvik pachových prací probíhá. V neposlední řadě chci poděkovat své rodině a přátelům, za to, že mi byli oporou během psaní této práce, jakož i v průběhu celého studia na vysoké škole.

ÚVOD.....	5
1. VÝVOJ KRIMINALISTICKÉ ODOROLOGIE.....	6
1.1. Služební kynologie.....	6
1.1.1. Historický vývoj.....	6
1.1.2. Současnost.....	10
1.2. Kriminalistická odorologie	18
2. PACHOVÉ STOPY	20
2.1. Pojem	20
2.2. Vlastnosti a vznik pachových stop.....	21
2.3. Lidský pach a jeho zvláštnosti	23
3. VÝCVIK PSA K PACHOVÝM PRACÍM.....	28
3.1. Charakteristika čichu psa	28
3.2. Výchova a výcvik služebních psů.....	31
4. POSTUP A PRAVIDLA PROVÁDĚNÍ OLFAKTORICKÉ IDENTIFIKACE OSOB	36
4.1. Vyhledávání pachových stop	36
4.2. Zajišťování pachových stop.....	39
4.3. Olfaktorická komparace.....	41
4.4. Metodiky a pravidla provádění olfaktorické identifikace	44
5. KRIMINALISTICKÁ OLFAKTRONIKA JAKO POTENCIÁLNÍ HROZBA KRIMINALISTICKÉ OLFAKTORICE	47
5.1. Charakteristika kriminalistické olfaktoriky	47
5.2. Porovnání olfaktoriky a olfaktoriky.....	52
5.3. Budoucnost olfaktoriky a olfaktoriky	54
6. VYUŽITÍ PACHOVÉ IDENTIFIKACE PRO ÚČELY DOKAZOVÁNÍ.....	57
6.1. Zakotvení pachové identifikace jako důkazu.....	57
6.2. Hlavní spatřované problémy olfaktoriky dle justice.....	59
6.3. Možná východiska <i>de lege ferenda</i>	63
ZÁVĚR	66
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	68
PŘÍLOHY	73
Příloha č. 1 – obrazové přílohy	73
Příloha č. 2 – vzorové dokumenty PČR.....	89
ABSTRAKT	91
ABSTRACT.....	92

ÚVOD

Kriminalistická odorologie se jakožto metoda kriminalistické techniky dělí na olfaktoriku a olfaktoriku. Olfaktorika je určování pachů na základě smyslových schopností živočichů vnímat částičky pachových látek, tedy odoranty, které jsou vylučovány do okolní atmosféry osobami a věcmi. Pro tyto účely se nejčastěji využívají speciálně vycvičení psi, kteří rozpoznávají pachy svým čichem, a jejichž úkolem je určit skupinovou příslušnost nebo individuální identifikaci osob nebo věcí. Zejména olfaktorika bývá mnohými kritizována a vnímána jako nespolehlivá, a to z toho důvodu, že neexistuje objektivní, vědeckými přístroji ověřitelný způsob verifikace a vyhodnocení pachové stopy a důkazu získaného na základě pachových stop olfaktorickou metodou. Tato kritika začasť vede k označování takto opatřené stopy a zjištěných důkazů za nevěrohodné.

Kriminalistická olfaktorika v průběhu historie prošla značným vývojem, od policejní kynologie, přes využívání pachových stop pouze pro účely stíhání pachatelů „*po horké stopě*“, až po její dnešní využití, jakožto nepřímého důkazu, a nikoliv pouze jako operativně-taktického prostředku. Metoda se neustále zdokonaluje a vyvíjí, vydávají se nové pokyny pro potřeby Policie ČR, které berou v úvahu současné vědecké poznatky. Nynější justiční praxe ovšem často tyto významné změny v oblasti kriminalistické olfaktoriky nereflektuje a považuje pachovou zkoušku pouze za důkaz podpůrné povahy. Je tedy nutné položit si otázku, za jakých podmínek mohou být pachové stopy opatřené olfaktoricky použity jako nepřímý důkaz v trestním řízení a jsou-li dostatečně věrohodné, aby mohly být pro účely trestního řízení více než důkazem podpůrným?

Abychom mohli výzkumnou otázku zodpovědět a vysvětlit možné příčiny této nedůvěry v kriminalistickou olfaktoriku, je tato práce rozdělena do pěti hlavních kapitol. První kapitola se zabývá historickým vývojem kriminalistické odorologie a jejího zakotvení jakožto kriminalistické techniky. Popisuje počátky služební kynologie na našem území, překážky, které bránily využívání služebních psů pro účely policie a četnictva, vývoj metod výcviku služebních psů a první legislativní zakotvení oboru služební kynologie, a to až po aktuální stav. Dále je v první kapitole nastíněn vývoj v rámci kriminalistické odorologie jako vědy a techniky v průběhu let. Druhá kapitola je věnována pachovým stopám, jejich charakteristice a vlastnostem, se zaměřením na specifika lidského pachu. Třetí kapitola pojednává o výcviku psa k pachovým pracím. V její první části je popsáno fungování a jedinečnost čichu psa, v části druhé pak proces výběru služebních psů, jejich výchovy a pravidel výcviku. Jsou zde nastíněna

i specifika výcviku k různým typům pachových prací, a to s důrazem na metodu pachové identifikace. Čtvrtá kapitola obsahuje postupy a pravidla provádění olfaktorické komparace. Tato kapitola je rozdělena do částí, jež se zaměřují na vyhledávání pachových stop, jejich následné zajišťování, olfaktorickou komparaci, a v neposlední řadě na metodiky a pravidla provádění olfaktorické identifikace s důrazem na aktuální metodiky a pokyny Policie ČR. Pátá kapitola pojednává o možné hrozbě nahrazení kriminalistické olfaktoriky kriminalistickou olfaktronikou. V její první části je kriminalistická olfaktronika charakterizována a jsou zdůrazněny aktuální poznatky a pokroky v této oblasti. Následuje samotné porovnání těchto dvou odvětví kriminalistické odorologie. V závěru kapitoly se zamýšlím nad budoucností těchto dvou metod a jejich postavením, jakožto důkazních prostředků. Poslední kapitola je zaměřena na využití pachové identifikace pro účely dokazování, kde je definován trestněprávní rámec, včetně spatřovaných problémů metody dle judikatury a na závěr možná východiska *de lege ferenda*.

1. VÝVOJ KRIMINALISTICKÉ ODOROLOGIE

1.1. Služební kynologie

1.1.1. Historický vývoj

Abychom mohli pojednat o kriminalistické odorologii, je nutné se zaměřit nejprve na služební kynologii. Právě ta totiž stála na počátku vzniku a vývoje této kriminalisticko-technické metody. Samotná kriminalistická odorologie, zejména pak kriminalistická olfaktorika, je specifická svou hybridní povahou. Jedná se o kombinaci mezi čistě kriminalistickou technikou, co se týče snímání pachových stop a odběru vzorků do pachových konzerv, a služební (policejní) kynologií, ve fázi komparace a pachové identifikace vzorků. Lze konstatovat, že kriminalistická olfaktorika by byla bez služební kynologie v praxi v zásadě nepoužitelná, a to právě proto, že by nemohlo dojít k dovršení procesu identifikace. Služební kynologie nebyla dlouhou dobu uznávána jako součást kriminalistické techniky, přestože již existovala řada praktických poznatků v oboru, nebyl dostatek vědeckých důkazů, který by je ověřil. V důsledku toho byla kriminalistická olfaktorika řazena do metod

kriminalistické taktiky, ale nikoliv ještě techniky. Nebylo totiž dosud shledáno, že naplňuje dostatečné kvality k jejímu využití coby kriminalistické techniky.¹

Počátky služební kynologie se datují do počátku 19. století v Německu. Zprvu byli služební psi využíváni zejména jako bezprostřední fyzická obrana zpravidla jednočlenné hlídky příslušníka policejního či četnického sboru. Později byli používáni rovněž pro účely pronásledování pachatele takzvaně *po horké stopě*.² Standardizované metodiky výcviku služebních policejních psů se specializací na pachové práce vznikají až na přelomu 19. a 20. století v Evropě. Na území našeho státu se však služební psi začali využívat pro práci policie a četnictva až na počátku 20. století. Například v Metodické příručce Poučení o službě pro zemské četnictvo (1851) bylo výslovně uvedeno, že četník si s sebou nesmí do služby vodit psa, neboť v tom byl spatřován rozpor s obecnými pravidly chování a vystupování četníků na veřejnosti. Proti tomuto názoru se nejvýznamněji stavěl zejména Hans Gross, trestní soudce a zakladatel rakouské kriminalistické školy, toho času působící též na německé Karlo-Ferdinandově univerzitě v Praze, který upozorňoval na benefity využívání služebních psů pro účely četnictva například ve své Příručce pro vyšetřující soudce (1895). Zároveň se domníval, že policejní služební pes nemusí procházet příliš složitým výcvikem, neboť předpokládal využití jeho přirozených vrozených schopností, bez ohledu na rasu, čistokrevnost či další specifická kritéria. Zdůrazňoval též možnosti uplatnění policejních psů zejména pro účely ochrany psovoda svou bdělostí (pes se stal *rozšířenými smysly* psovoda), dále jako *spojáře* (zajištění bezpečného, dostupného a spolehlivého přenášení zpráv mezi psovodem a služební stanicí a mezi stanicemi navzájem), a v neposlední řadě jako *stopáře* (zejména například pro účely pronásledování *po horké stopě*).³

Průkopníkem služební kynologie u nás se tehdy stal četnický rytmistr Theodor Rotter.⁴ Prosazoval zejména zavedení německého ovčáka jako služebního policejního, respektive četnického psa, a to zejména pro účely pátrání *po horké stopě*. Jeho snahy však byly naplněny až v roce 1909, po mnohých neúspěšných pokusech, které narážely na skepticismus tehdejší četnické administrativy (viz výše zmiňovaný zákaz vodění psů příslušníky četnictva do služby). Prvními policejními psy, které Rotter zakoupil, byli dva němečtí ovčáci, pes a fena,

---

¹ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7.

² Již zde můžeme vidět počátky využívání služebních psů k pachovým pracím, spíše než jen jako nástroj ochrany policisty. Pronásledováním pachatele *po horké stopě* rozumíme pronásledování pachatele bezprostředně po spáchání trestného činu, kdy pachatel uniká z místa činu a pes sleduje nepřetržitě jeho čerstvou pachovou stopu.

³ STRAUS, J.; VAVERA, F. *Příručka pro vyšetřující soudce – „Handbuch für Untersuchungsrichter“*. In: *Kriminalistika* 4/2011. 2011. s. 301-308.

⁴ Viz Příloha č. 1, obr. č. 1.

jménem Vlk a Vlčka. Rotter poté s těmito psy založil v rámci četnických kasáren na Kladně první oficiální psinec pro účely výcviku prvních služebních psů na našem území. Theodor Rotter se však dále potýkal s nevolí administrativních složek četnictva služební psy využívat, neboť přetrvávaly různé obavy, jako například, že především v prostředí venkova je přítomné vysoké riziko kolize mezi služebními psy a psy volně pobíhajícími kolem. Teprve v roce 1910 byl vydán výnos ministerstva zeměbrany, který definitivně nařídil přidělení služebních psů k četnickým sborům, přestože jen *na zkoušku*. Rotter pro tyto účely zároveň publikoval monografii pojednávající o jednotných pravidlech a zásadách výcviku služebních psů, která mimo jiné obsahovala jeden z prvních výčtů požadavků kladených na služební psy a jejich psovody. Na počátku bylo potřeba vypořádat se s mnohými legislativními úskalími použití služebních psů, například v případech, kdy by byl pes četníkem využit pro zadržení pachatele, či jako osobní obrana četníka. Takový pes by byl totiž v podstatě používán jako zbraň. Bylo proto rozhodnuto, že psa mohl pro práci využít pouze speciálně vyškolený četník-psovod, jeho služební pes musel být řádně vycvičen, což musela potvrdit i příslušná komise a musel být za služebního psa výslovně označen. Takový pes mohl pak být použit i proti jiné osobě jako *zbraň*.⁵

Původně byli psi ve službách četnictva psy v soukromém vlastnictví jednotlivých četníků-psovodů, kteří si je sami opatřili.⁶ Později byl na našem území založen první státní psinec, a to v roce 1915 v jihočeském Písku. Jeho správcem byl jmenován právě Theodor Rotter.⁷ Tento psinec fungoval ještě na začátku první světové války, v jejímž průběhu byl následně provoz přerušen a později ukončen. Politické a společenské poměry první světové války si vyžádaly pozastavení předtím tak nadějného rozvoje služební kynologie jak na našem území, tak i ve světě. Po válce muselo dojít k obnově, což naštěstí nastalo již záhy po vzniku samostatné Československé republiky. Významnými osobnostmi, kterým vděčíme za znovuoobnovení služební kynologie, jsou opět již zmiňovaný Theodor Rotter⁸ dále zvěrolékař František Dvořáček, policejní inspektor Václav Matoušek, armádní důstojník František Kunc a kynolog Vilém Eis. Se vznikem nového státu se však vrátil starý problém, a to problém v podobě nedostatečného legislativního zakotvení služební kynologie v rámci nově vzniklého československého četnictva. Změna v této oblasti byla iniciována opět *odspoda*,

---

⁵ RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. 2. vydání. Praha: CanisTR, 2014, 764 s. ISBN 978-80-9042-108-0.

⁶ Viz Příloha č. 1, obr. č. 2.

⁷ Str. 17 in KOZÁK, M.; WINTEROVÁ, I.; HULÍKOVÁ, D. *Pomáhali a chránili již před sto lety, aneb historie „čtyřnohých četníků“*. Praha: OXXO Pipe, 2009, 1. vydání. ISBN 978-80-251-2800-8.

⁸ Tehdy již příslušníka nově vzniklého československého četnictva.

tedy prostřednictvím individuálních žádostí z řad příslušníků četnictva, adresovaných ministerstvu vnitra. V reakci na to byl později Výnosem ministerstva vnitra č. 2.427/13 ze dne 12. ledna 1922 pro výcvik policejních psů československého četnictva konečně vydán zkušební řád pro policejní psy. Tím byla stanovena dualita zkoušek pro služební psy sestávající ze zkoušky předběžné a následně zkoušky hlavní. Součástí obou zkoušek bylo mimo jiné i ověřování schopností psa v oblasti pachových prací.⁹

V roce 1923 proběhl první hromadný výcvik služebních psů s jejich psovody, a to v Nových Hradech u Litomyšle a v roce 1925 byl zřízen oficiální Ústav pro chov a výcvik policejních psů v Pyšelicích u Prahy. Zde byl výcvik služebních psů rozdělen do tří kategorií. První kategorie byla zaměřena na výcvik základní poslušnosti a obratnosti.¹⁰ V druhé kategorii byla cvičena služba obranná a strážná.¹¹ V poslední kategorii byl výcvik zaměřen na stopování. Služební psi absolvovali jednu či více z uvedených kategorií dle svého konkrétního zaměření a umístění v konkrétní silové složce státu. Psi určené pro službu v četnickém sboru podstupovali výcvik ve všech výše zmíněných kategoriích. Do roku 1925 můžeme datovat také první zaznamenaný případ použití metody pachové identifikace. Šlo o případ trojnásobné vraždy, jejímž pachatelem byl jistý Bedřich Krása. Ten na místě činu totiž zanechal část svého oděvu (konkrétně ponožku ve svých botách), která byla při ohledání místa činu zajištěna, na pokyn policejního ředitelství, v čisté a prázdné sklenici, a sice pro účely pozdější komparační identifikace psem. K využití této, na našem území první doložené, předchůdkyně pachové konzervy však nakonec bohužel nedošlo, jelikož se pachatel po dopadení ihned přiznal.¹²

Definitivní systematické zařazení služební kynologie v československém četnictvu přineslo založení Ústředního četnického pátracího oddělení (ÚČPO) v roce 1928, který byl zřízen jakožto specializovaná jednotka s celostátní působností, a do jehož kompetence byla zařazena organizace chovu a výcviku služebních psů. Ústav pro chov a výcvik policejních psů v Pyšelicích u Prahy byl následně rovněž zařazen přímo pod správu ÚČPO. Téhož roku došlo též ke zřízení četnických pátracích stanic (ČPS), v rámci jejichž sborů byli, nejprve jen v rámci některých okresních velitelství, od roku 1929 zařazení četníci-psovodi se služebními psy. V průběhu druhé světové války nastává opětovný útlum služební kynologie. Po druhé světové válce se již služební kynologie začíná čím dál více prolínat s kriminalistickou odorologií,

---

⁹ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹⁰ Viz Příloha č. 1, obr. č. 3.

¹¹ Viz Příloha č. 1, obr. č. 4.

¹² KOZÁK, M.; WINTEROVÁ, I.; HULÍKOVÁ, D. *Pomáhali a chránili již před sto lety, aneb historie „čtyřnohých četníků“*. op. cit. str. 8.

ze které se následně v sedmdesátých letech 20. století stává plnohodnotná metoda kriminalistické techniky.¹³

1.1.2. Současnost

V současné době existuje Odbor služební kynologie a hipologie, který služebně spadá pod Ředitelství služby pořádkové policie PP ČR (ŘSPP). Právě tento útvar je zodpovědný za organizaci služební kynologie PČR a odpovídá za výcvik psů v jednotlivých výcvikových stanicích. Zároveň je ŘSPP garantem odborné přípravy psovodů a služebních psů a dohlíží na chov psů v chovatelské stanici. Policie ČR eviduje aktuálně 1023 psů, z toho 725 z těchto služebních psů má platnou atestaci pro služební použití.¹⁴ Z těchto psů je 305 psů specialistů, tedy služebních psů na detekci omamných a psychotropních látek (slang. *drogaři*), výbušnin (slang. *bombočuchové*), akceleračních hoření (slang. *požárnice*), zbraní, munice a jejich součástí, lidských kadáverů, se specializací na pátrací práce po pohřešovaných lidech v terénu, a nakonec také psi speciálně cvičení na metodu pachové identifikace. Policie České republiky má také svou vlastní Chovatelskou stanici policejních psů v Prackovicích nad Labem, která se stala nástupcem Chovatelské stanice v Domažlicích, jejíž provoz byl ukončen v roce 2018. Policie ČR je tak v rámci Evropy, ale i světa, unikátní v tom, že má pro účely odchovu služebních psů svou vlastní chovatelskou stanici.¹⁵ Byla tak inspirací například pro policii v Mexiku, která pro své účely, po vzoru české policie, chtěla vytvořit svou vlastní chovatelskou stanici, a to za asistence chovatelské stanice v Prackovicích. Psi odchovaní v této stanici měli sloužit zejména pro ochranu hranic mezi Mexikem a USA, a to s cílem, aby Mexiko mohlo demonstrovat soběstačnost a nezávislost na USA v opatrování služebních psů pro účely střežení hraničního pásma.¹⁶

Policie ČR má rovněž k dispozici vlastní výcviková střediska policejních psů, a to středisko v Býchorech, které nahradilo původní středisko v Pyšelicích, dále v Dobroticích a na Bílé Hoře v Plzni. Výcvikové středisko v Dobroticích se specializuje zejména na výcvik a atestace psů a psovodů pro metodu pachové identifikace osob. V roce 2022 bylo zároveň pro tyto účely pracoviště zmodernizováno¹⁷ tak, aby lépe odpovídalo náročnosti této metody a disponovalo

---

¹³ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹⁴ Policie ČR, ŘSPP. *Odbor služební kynologie a hipologie* [online]. PČR. [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

¹⁵ Policie ČR, ŘSPP. *Odbor služební kynologie a hipologie* [online]. PČR. [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

¹⁶ FUKSA, Radek, policejní kynolog, psovod a instruktor kynologie v.v. [ústní sdělení]. Hulín, 4.8.2023.

¹⁷ Viz Příloha č. 1, obr. č. 5.

veškerým potřebným vybavením. Je zde zároveň k dispozici zkvalitněný systém dokumentace průběhu komparace pachových stop v konzervách služební psem, což přispívá k celkovému zlepšení přezkoumatelnosti a kontroly průběhu pachové identifikace.¹⁸

V současnosti je obor služební kynologie upraven v Pokynu policejního prezidenta č. 145/2014 ze dne 8.7.2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie, ve znění pozdějších předpisů, a Pokynu ředitele Ředitelství služby pořádkové policie č. 119/2017 ze dne 29.12.2017, o provádění služební kynologie, ve znění pozdějších předpisů.

Psovodi se svými služebními psy se rovněž účastní mezinárodních soutěží poslušnosti a služební kynologie, včetně disciplín zaměřených na pachové práce, a umísťují se ve světovém žebříčku na prvních příčkách. Je tedy vidět, že i v rámci světa je naše služební kynologie na špičkové úrovni a můžeme tak být vzorem pro ostatní země, které služební kynologii využívají.¹⁹

To ostatně dokazuje i fakt, že psy vycvičené v České republice si žádají i jiné bezpečnostní složky po celém světě. Naše české služební psy má ve svých řadách například oaklandská policie z americké Kalifornie. Běžně tam uslyšíme místní policisty na své služební psy křičet povely jako *knoze, sedni* anebo *stekej*, tedy naše české povely *k noze, sedni a štěkej*. Psi jsou totiž cvičeni v České republice a tudíž neumí anglické ekvivalenty těchto povelů jako *heel, sit* a *speak*. Jejich američtí psovodi se proto museli naučit všechny potřebné povely v češtině, aby mohli se svými psy vůbec pracovat. Seržant Christopher Sansone, velitel oddělení K-9 u oaklandské policie, dokonce uvedl, že jejich útvar kupuje německé a belgické ovčáky z České republiky, protože mají nejlepší genetickou výbavu a nejlepší temperament. Přes to, že tito čeští speciálně vycvičení služební psi stojí od 5 000 až do 10 000 amerických dolarů, seržant Sansone uvádí, že jejich hodnota je nevyčísitelná. Dle některých odhadů je až polovina německých ovčáků ve službách policie ve Spojených státech amerických českého původu.²⁰

Ve Spojených státech amerických jsou služební psi z České republiky natolik ceněni, že kromě práce u policie zastávají také jinou práci. Říká se, že americký prezident je jednou z nejvíce hlídaných osob na celém světě. Ochrana prezidenta je svěřena pouze těm nejlepším z nejlepších, spadajícím pod federální agenturu *Secret Service* (Tajná služba). A těmi jsou

---

¹⁸ Policie ČR, ŘSPP. *Odbor služební kynologie a hipologie* [online]. PČR. [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

¹⁹ FUKSA, Radek, policejní kynolog, psovod a instruktor kynologie v.v. [ústní sdělení]. Hulín, 4.8.2023.

²⁰ MARES, M. *Czech Mates: Why So Many of the Best Police Dogs Hail from Overseas*. [online]. Newsweek. 2016. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://www.newsweek.com/2016/09/23/czech-mates-police-dogs-overseas-497143.html>.

mimo jiné také psi, z nichž nemálo pochází právě z České republiky. Jejich úkolem je střežit Bílý dům, prezidenta a jeho rodinu. Tajná služba psy z Evropy pořizuje prostřednictvím amerického dodavatele, společnosti Vohne Liche Kennels. Každý pes může být zaměřen na jiný typ práce. Někteří psi se specializují na vyhledávání výbušnin, ti prohledávají lidi a auta, která chtějí vjet do areálu Bílého domu. Jiní působí v jednotce rychlého nasazení a musí být připraveni kdykoliv zakročit a zadržet případného narušitele, který by se pokoušel vniknout do objektu. Nejvyhledávanějším plemenem je belgický ovčák *malinois*, a to především proto, že na rozdíl od německého ovčáka má krátkou srst, a proto nemá sklon se přehřívat. To se hodí zejména v případech, kdy jsou psi vysíláni na vojenské mise do zemí jako je Irák či Afghánistán. Také jsou méně náchylní ke kloubním onemocněním a dokáží pracovat i do čtrnácti let věku.²¹

Nejvíce využívanými specializacemi u psů Celní správy ČR, jak mi bylo řečeno a prakticky předvedeno při mé návštěvě Kynologického výcvikového zařízení Celní správy ČR v Heřmanicích, kde jsem měla možnost pozorovat výcvik psů a psovodů, jsou specializace na vyhledávání tabákových výrobků (slang. *tabáčníci*), dále na vyhledávání návykových a psychotropních látek, na vyhledávání zbraní a střeliva, na vyhledávání bankovek a na vyhledávání živočichů a rostlin chráněných mezinárodní úmluvou CITES.²² Celní správa ČR a jejich Kynologické výcvikové zařízení v Heřmanicích pravidelně pořádá různé kurzy pro kynology z celého světa. Zároveň psy, které vycvičí, posílají i do zahraničí, jako pomoc tamním bezpečnostním sborům. Celní úřad v Peru takto získal speciálně vycvičeného psa jménem Karo na vyhledávání návykových a psychotropních látek. Karo, který působil v Limě, se záhy stal nejznámějším psem v zemi, poté, co se mu podařilo odhalit rekordní množství drog. Zájem o české služební psy má kromě Peru také Ekvádor a Mexiko, s nimiž Celní správa ČR rovněž spolupracuje. Mají zájem především o psy, kteří se specializují na návykové a psychotropní látky (slang. *drogaři*), ale také o psy vyhledávající výbušniny, peněžní hotovost, ale také chráněné živočichy a rostliny. Díky českým psům dokáží jihoameričtí celníci lépe bojovat s organizovaným zločinem a nelegálním obchodem, jakož i s daňovými úniky z neprocleného a pašovaného zboží.²³

---

²¹ KARLÍK, T. *Psi, kteří hlídají Bílý dům, pocházejí z České republiky*. [online]. Česká televize. 2017. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2017540-psi-kteri-hlidaji-bily-dum-pochazeji-z-ceske-republiky>.

²² CITES je Úmluva o mezinárodním obchodu s ohroženými druhy volně žijících živočichů a planě rostoucích rostlin z roku 1973, ke které ČR přistoupila v roce 1993, jde tedy právě o tyto ohrožené druhy živočichů a rostlin, které jsou chráněny touto Úmluvou.

²³ VONDERKOVÁ, I. *Perros checos ayudan a combatir el crimen organizado en Latinoamérica*. [online]. Radio Prague International. 2017. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://espanol.radio.cz/perros-checos-ayudan-a-combatir-el-crimen-organizado-en-latinoamerica-8186362>.

Kynologické výcvikové zařízení v Heřmanicích poskytuje své psy nejen do Ameriky, ale také na Blízký východ, konkrétně do Izraele. Od roku 2014 do roku 2022 vycvičili pro účely izraelské celní správy 21 psů, současně proškolili 18 psovodů a dva instruktory. Izraelská celní správa žádala především speciálně vycvičené psy na vyhledávání návykových a psychotropních látek, na vyhledávání bankovek a nově také k vyhledávání tabáku a tabákových výrobků, jejichž nelegální obchod v zemi za posledních několik let značně stoupl. Služební psi vycvičení v Čechách jsou využíváni v izraelských přístavech, na letištích a během kontrol na hraničních přechodech.²⁴

V rámci rozvojové pomoci pro Gruzii se Celní správa ČR podílí rovněž na výcviku psů specializovaných na vyhledávání návykových a psychotropních látek a na vyhledávání peněžní hotovosti. Naši celníci pomohou vyškolit několik psovodů instruktorů společně s jejich psy a dále pak budou výcvik dozorovat přímo v Gruzii. Cílem je, aby gruzínští instruktoři byli schopni své zkušenosti z Kynologického výcvikového zařízení Celní správy ČR v Heřmanicích předat dalším psovodům (princip *train the trainers*). Celní správa ČR jim bude nadále pomáhat například s nákupem nových psů, se sestavením speciálního kynologického vozidla a samozřejmě s udržením kvality výcviku služebních psů, ale i jejich psovodů.²⁵

Nově budou speciálně vycvičení psi z České republiky z projektu *Malina pro slona* pomáhat také celníkům na letišti v Brazzaville v africkém Kongu. Tito psi budou cvičeni k vyhledávání slonoviny, která je ve velkém pašována z Afriky. Kromě slonoviny budou psi schopni vyhledat také jiné pašované živočichy a produkty, jako jsou například šupiny luskounů. Slonovina a luskouní šupiny patří k jednomu z nejnáročnějších materiálů, jejichž pach musí být speciálně vycvičený pes schopen rozpoznat. Prvním psem, který pomáhal konžským celníkům v boji proti pytlákům byla fenka belgického ovčáka Cama, která bohužel tragicky zahynula při dopravní nehodě poté, co celníkům dva roky věrně sloužila. Nejnovějším přírůstkem do konžského týmu bude belgický ovčák Avatar. Speciálně vycvičení psi jsou pro konžské celníky nepostradatelní, mají totiž jinak jen velmi omezené možnosti kontroly. Například nemohou otevírat zavazadlo, které již bylo jednou zkontrolováno. Pes jim proto pomůže do zavazadel „nahlédnout“, aniž by bylo třeba ho znovu otevřít. Až v případě, že pes ucítí nějaký ze zájmových pachů, zavazadlo označí a dá svým psovodům znamení, že se

---

²⁴ Radio Prague International. *S vyhledáváním drog, bankovek či tabáku budou v Izraeli pomáhat psi z Česka*. [online]. Radio Prague International. 2022. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/s-vyhledavanim-drog-bankovek-ci-tabaku-budou-v-izraeli-pomahat-psi-z-ceska-8758506>.

²⁵ KUCHYŇOVÁ, Z. *Česko cvičí psy pro Gruzii. Při zkouškách mají nárok jen na dvě chyby*. Radio Prague International. 2017. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/cesko-cvici-psy-pro-gruzii-pri-zkouskach-maji-narok-jen-na-dve-chyby-8180263>.

v zavazadle nachází pytláctvím získaný a následně pašovaný obsah. Stejně jako oaklandští policisté i konžští celníci se musí povely jako *hledej* naučit říkat česky, aby jim jejich pes rozuměl. Projekt Malina pro slona, jehož název je odvozen od slangového výrazu pro belgického ovčáka (slang. *maliňák*, jinak také *malina*), se snaží dodáváním speciálně vycvičených psů africkým celníkům pomáhat v boji proti pašeráctví a pytláctví, a to nejen sloních klů. Tím se zároveň snaží přispět k ochraně afrických druhů zvířat, kterým kvůli nelegálnímu obchodu hrozí vyhynutí.²⁶

Kromě mezinárodní scény jsou speciálně vycvičení psi a jejich psovodi také velmi úspěšní i v české policejní praxi a to napříč specializacemi. Nedávno byla například publikována zpráva v médiích o dvou služebních policejních psech Pitě a Akimovi, kteří pomohli kriminalistům z 1. oddělení najít tělo pohřešované ženy na dně Slapské přehrady. Oba psi jsou specialisty na hledání lidských ostatků (kadáverů). Prošli dlouhým výcvikem, kdy byli trénováni i na to, aby byli schopni lidské ostatky najít také pod vodou. Vrchní komisař David Vedral v rozhovoru pro iDNES.cz, který je psovodem fenky německého ovčáka Pity, popisoval, jak tento výcvik probíhá. Nejprve se psy začínají na souši, kde hledají mrtvé tělo (respektive shodný pachový vzorek) nejdříve jen ve vysokém lesním porostu, dále pod sutinami, a když pes zvládne všechny tyto disciplíny, přechází se na vodu. Pes se kromě jiného musí naučit, jak být klidný ve člunu na vodě. Postupně se pak zvětšuje hloubka, kam je hledaný vzorek umístěn. V tomto konkrétním případě se jednalo o nalezení pohřešované ženy, jejíž zmizení nahlásil její obchodní partner poté, co nebyl schopen s ženou navázat žádný kontakt, což prý bylo neobvyklé. Později případ převzali kriminalisté z oddělení vražd. Ukázalo se, že žena byla pravděpodobně zavražděna synem svého partnera, a to z důvodu finančního prospěchu. Muž, který ženu zavraždil, její tělo rozřezal a vhodil do Slapské přehrady v několika zatížených pytlech. Byli tedy povoláni speciálně vycvičení psi k hledání kadáverů (Pita a Akim), kteří byli schopni označit místo, kde se mrtvola zavražděné ženy pravděpodobně nachází, přestože tělo leželo v hloubce 44 metrů pod vodní hladinou. K tomu uvádí policejní mluvčí Jan Daněk, že dle dostupných informací, žádní jiní služební psi na světě ještě nedokázali najít lidské ostatky ve větší hloubce, než služební psi Pita a Akim.

---

²⁶ DOLEJŠÍ, M. *Čeští psi zachraňují konžské slony, na letišti v Brazzaville odhalují pašeráky*. [online]. Česká televize. 2023. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3591446-cesti-psi-zachranuji-konzske-slony-na-letisti-v-brazzaville-odhaluji-paseraky>.

Místo nálezu bylo následně potvrzeno i sonarem typu Kongsberg a speciálním vodním dronem. Tělo poté vyzvedl brněnský policejní potápěč.²⁷

Speciálně vycvičení psi jsou policisty běžně využíváni zejména pro účely pátrání po pohřešovaných osobách. V případě pohřešované ženy ve věku kolem 50 let z dubna 2020 olomoucká policie rovněž povolala psovody se psy, aby se ji pokusili najít v místech, kde bylo nalezeno její jízdní kolo. Po ženě začali pátrat v noci, kdy bylo nahlášeno její zmizení. Vše totiž nasvědčovalo tomu, že se ženě muselo po cestě domů něco stát. Psům se nejprve podařilo najít krev, později však jedna skupina psů asi tři sta metrů od jízdního kola našla mrtvé tělo pohřešované ženy. V tomto případě šlo bohužel opět o vraždu a nikoliv o pouhou nehodu, ve kterou všichni doufali. Služební psi byli „očima ve tmě“ policistů, protože na rozdíl od člověka se pes dokáže perfektně orientovat jen pomocí svého čichu, a to i v nočních hodinách nebo za ztížených světelných podmínek. Díky rychlému nálezu těla zavražděné byly policisté schopni neznámého vraha dopadnout do tří dnů od spáchání vraždy. To byl o to větší úspěch zejména proto, že vrah neměl se zavražděnou ženou žádné spojení, nikdy před tím se neviděli a nebylo mezi nimi tedy žádné pojitko.²⁸

Šťastnější konec měla pátrací akce v Libereckém kraji. V lednu roku 2023 bylo podáno oznámení o pohřešování ženy ve věku 55 let, která trpí psychickými problémy a nepřišla zpět domů poté, co se byla projít v lese. Již dříve mluvila žena o sebevraždě. Z těchto důvodů a vzhledem k velmi nízkým venkovním teplotám bylo okamžitě zahájeno pátrání a povolání psovodi se psy. Terén byl velmi náročný, ale i tak se podařilo služebnímu psu Exelovi zachytit stopu pohřešované ženy a dovedl svého psovoda, podporučíka Václava Mlejnků, na místo, kde se žena ukrývala za stromem. Byla podchlazená, jelikož ležela na zemi pouze v nátělníku, ale živa.²⁹ Za záchranu života byla německému ovčákovi Exelovi udělena cena Statečné psí srdce³⁰, v kategorii Záchraný čin služebních a záchranářských psů. Exel není jen pátracím psem, ale je, dle slov svého psovoda Václava Mlejnků, také „velice zdatný obránář“.³¹

---

²⁷ MEIXNER, J.; NEJEDLÝ, M. *Psi vyčienichali ženu na dně Slapské přehrady, mrtvolu našel podvodní dron*. iDNES.cz. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vrazda-slapy-policie-psi-sonar.A230907_105747_domaci_nema.

²⁸ Str. 55-56 in VAŇURA, M. *Kriminálka*. Praha: Radioservis, a.s., 2023. ISBN 978-80-7686-013-1.

²⁹ Policie ČR, KŘP Libereckého kraje. *Služební pes Exel zachránil ženě život* [online]. PČR. 2023. [cit. 20.10.2023].

Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sluzebni-pes-exel-zachranil-zene-zivot.aspx>.

³⁰ 24. října 2023 proběhl již 13. ročník předávání cen Statečné psí srdce, jehož vítězové jsou zvoleni prostřednictvím ankety vyhlášené neziskovou organizací ANIMAL EYE ve spolupráci s Rescue report, záchranářským magazínem. V podrobnostech blíže viz: <https://www.statecnepsisrdce.cz>.

³¹ CHODIL, J. *Pětice psů dostala cenu Statečné psí srdce za záchranu lidských životů*. [online]. Česká televize. 2023. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3623607-petice-psu-dostala-cenu-statecne-psi-srdce-za-zachranu-lidskych-zivotu>.

Před začátkem zimních měsíců totiž dochází často k vloupáním do prázdninových a rekreačních objektů, jako jsou chaty a chalupy. Úkolem Exela a jeho psovoda podporučíka Mlejnka je tyto objekty kontrolovat, a v případě, že je zjištěno narušení objektu, pachatele, pokud je stále ještě na místě či na útěku, dopadnout a zadržet. A Exel má zadržených pachatelů na místě činu „na kontě dost“,³² jak uvedl jeho psovod, podporučík Václav Mlejnek, v rozhovoru pro Českou televizi. Exel dokáže pachatele najít jak v případě, že se ukrývá v okolí narušeného objektu, například na mysliveckém posedu, tak když se ukrývá přímo uvnitř, jako kupříkladu ve skříni. Na jejich přítomnost upozorní svého psovoda vytrvalým štěkotem a vyčká jeho příchodu.³³ Všechny tyto výše popsané příklady potvrzují nepostradatelnost služebních psů u bezpečnostních sborů a ukazují jejich všestrannost a schopnost mít více než jednu specializaci.

Služební psi Celní správy ČR jsou i u nás velmi úspěšní a jsou nepostradatelnou součástí jejich týmu, protože dokážou najít jakýkoliv kontraband i na špatně přístupných či dobře skrytých místech. Například 4.10.2023 bylo celníky zastaveno nákladní vozidlo na dálnici D5, poblíž Rozvadova, ke kontrole. Při prvotní prohlídce se jevil nákladový prostor auta jako prázdný, ovšem řidič vozidla byl během celé kontroly viditelně nervózní. Z tohoto důvodu se příslušníci Celní správy ČR rozhodli, že je potřeba provést důkladnější kontrolu vozu v kontrolní hale za použití speciálně vycvičeného psa. Tím byla fena německého ovčáka Ebby, která po chvíli označila místo na podlaze uvnitř nákladního prostoru, kde byla celníky nalezena tajná schránka a v ní 91 tisíc cigaret, které samozřejmě nebyly zdaněné. Výše neuhrazené spotřební daně byla vyčíslena na 367 689,- Kč. Řidič nákladního vozidla byl zadržen a později soudem i odsouzen ke 4 měsícům odnětí svobody podmíněně odložených po dobu jednoho roku.³⁴

Stejně úspěšným byl i Jack Russell teriér Stuart. Při běžné kontrole celníků z Celního úřadu pro hlavní město Prahu na dálnici D1 bylo k prohlídce vytipováno dodávkové vozidlo. Vozidlo ve svém zavazadlovém prostoru převáželo několik plátěných boxů, zdánlivě plných oblečení. Celníci ovšem přivolali psa Stuarda, který se specializuje na vyhledávání cigaret a jiných tabákových výrobků. Ten u několika z boxů provedl značení, čímž dal svému psovodovi signál,

---

³² CHODIL, J. *Pětice psů dostala cenu Statečné psi srdce za záchranu lidských životů*. [online]. Česká televize. 2023. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3623607-petice-psu-dostala-cenu-statecne-psi-srdce-za-zachranu-lidskych-zivotu>.

³³ Tamtéž.

³⁴ Celní správa ČR, CÚ pro Plzeňský kraj. *Při odhalení tajné schránky na cigarety hrála hlavní roli intuice a fenka Ebby*. [online]. Celní správa ČR. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-plzensky-kraj/tiskove-zpravy/2023/Stranky/Pri-odhaleni-tajne-schranky-na-cigarety-hrala-hlavni-rolu-intuice-a-fenka-Ebby.aspx>.

že něco našel. Následně byly boxy zkontrolovány pomocí přenosného rentgenu, čímž bylo potvrzeno, že se uvnitř nachází kartony cigaret. Celkem bylo zajištěno 45 140 kusů cigaret, všechny bez potřebného potvrzení o zdanění.³⁵

Speciálně vycvičený pes, jak bylo popsáno výše, dokáže svým čichem zachytit i pach, který se nachází pod zemí, pod vodní hladinou i v útrobach vozů ve speciálních tajných schránkách. Jeden ze služebních psů Celní správy ČR, který se specializuje na vyhledávání návykových a psychotropních látek, ovšem dokázal najít kontejnery s kokainem i v tělních dutinách člověka. Šlo o muže nigerijského původu, cestujícího autobusem mířícím do Rakouska, který byl zadržen během celní kontroly. Speciálně vycvičený pes totiž tohoto muže označil, respektive oblast jeho břicha, a ten byl následně odveden na rentgenové vyšetření. To odhalilo, že muž spolylkal 55 kontejnerů kokainu, pro účely jejich následné distribuce, jakožto drogový kurýr. Muž byl Okresním soudem v Tachově odsouzen k trestu odnětí svobody na 6 let a následnému vyhoštění.³⁶ Přestože se drogy nacházely v neprodyšných kontejnerech a ještě k tomu v tělních dutinách muže, spolu se žaludečními šťávami, byl speciálně vycvičený pes schopen přítomnost drog vycítit. To opět dokazuje, jak je psí čich skvěle vyvinutý a dokáže zachytit i opravdu nepatrné množství hledaného pachu ve vzduchu.

Služební psy samozřejmě využívají také hasiči, pro hledání lidí v budovách či pro vyhledávání akceleračních hoření, ale také záchranná či horská služba. Záchranářští psi dokáží najít lidi i v sutinách nebo lavinách, ať už přeživší či zesnulé. Často pracují ve stresovém prostředí, v místech s mnoha rušivými jevy, jako je hluk, velké množství lidí, v případě požárů i otevřený oheň. I tito psi jsou trénováni k poslušnosti a především pak k pachovým pracím.³⁷

Výše uvedené příklady reálného využití českých speciálně vycvičených služebních psů ukazují, že služební kynologie je stále hojně využívána nejen pro účely Policie ČR, ale rovněž i u jiných bezpečnostních sborů, jako je Celní správa ČR, či pro účely integrovaného záchranného systému. Zároveň je česká služební kynologie ceněna i ve světě jako jedna z nejkvalitnějších, což potvrzují i informace o množství speciálně vycvičených psů, pocházejících z České republiky, v bezpečnostních sborech po celém světě, od Spojených států amerických po africké Kongo.

---

³⁵ Celní správa ČR, CÚ pro hlavní město Prahu. *Stuartův čenich opět odhalil pašované cigarety*. [online]. Celní správa ČR. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-hlavni-mesto-prahu/tiskove-zpravy/2023/Stranky/Stuartuv-čenich-opět-odhalil-pašované-cigarety.aspx>.

³⁶ Celní správa ČR, Generální ředitelství cel. *Polykače kokainu z autobusu odhalil speciálně vycvičený pes celníků*. [online]. Celní správa ČR. 2023. [cit. 23.10.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2023/Stranky/Polykače-kokainu-z-autobusu-odhalil-speciálně-vycvičený-pes-celníků.aspx>.

³⁷ Str. 94-109 in JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Záchranářská kynologie: teorie, data, zkušenosti*. Praha: Plot, 2019. ISBN 978-80-7428-354-3.

1.2. Kriminalistická odorologie

Kriminalistická odorologie je jednou z metod kriminalistické techniky, a to metodou nejmladší. Kriminalistickou odorologii můžeme dělit na **kriminalistickou olfaktoriku** a **kriminalistickou olfaktoriku**. Ty se od sebe liší metodou využívanou ke zkoumání pachu. **Olfaktorika** využívá čichové reakce živého organismu, zatímco **olfaktorika** chemicko-fyzikální analýzu pomocí vědeckých přístrojů.³⁸

V předchozí kapitole již bylo řečeno, že vznik kriminalistické odorologie je neodmyslitelně spjat s rozvojem služební kynologie. Počátky metod kriminalistické odorologie můžeme totiž nalézt právě ve výcviku služebních psů v pátrání po *horké stopě*.³⁹ V případech, kdy byl služební pes využit pro sledování pachatele po *horké stopě* za současného dopadení pachatele⁴⁰ (respektive podezřelého), byl celý proces pátrání dále přezkoumáván u soudu. Jako důkaz se nezřídka prováděl výslech psovoda. Častým nedostatkem ovšem bylo, že psovod nebyl dostatečně vzdělán v oboru a nebyl schopen celý postup pátrání psem popsat a obhájit.⁴¹ To ostatně zůstává problémem dodnes. Psovod může být předvolán v rámci trestního řízení před soudem, aby popsal a vysvětlil postup pachové identifikace, není toho však, bohužel nezřídka dostatečně schopen, a to zejména v případech, kdy není protokolace dostatečným způsobem provedena.⁴² Problémem tedy zůstával fakt, že přesto, že si odborná veřejnost již byla vědoma nepostradatelnosti a nenahraditelnosti služebních psů a jejich čichu pro účely policie a četnictva, v trestním řízení nebylo množné přesvědčujícím způsobem obhájit použití čichu psa jako důkazu.⁴³ Byť tento názor panoval už v období první republiky, bohužel pro kriminalistickou olfaktoriku dodnes nenastal větší posun ve vnímání metody identifikace osob jako jednoznačného, byť nepřímého, důkazu, a to i přes desítky let výzkumu v této oblasti a získání mnoha nových poznatků v oboru.⁴⁴

---

³⁸ Str. 170 in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 318 s. ISBN 978-80-7380-535-7.

³⁹ Viz Příloha č. 1, obr. č. 6.

⁴⁰ Viz Příloha č. 1, obr. č. 7.

⁴¹ RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. op. cit. str. 8.

⁴² FUKSA, Radek, policejní kynolog, psovod a instruktor kynologie v.v. [ústní sdělení]. Hulín, 4.8.2023.

⁴³ RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. op. cit. str. 8.

⁴⁴ Na počátku 20. století nebylo ještě možné vysvětlit, jak fyziologie čichového ústrojí psa při pachových pracích funguje, avšak dnes již máme mnohem více poznatků v této oblasti. Viz například níže uvedený výzkum Axela a Buckové.

Od začátku používání služebních psů k pachovým pracím začaly vznikat rovněž zásady využívání psů pro účely pachových prací. Například se pracovalo s tím, že pachová stopa může být kontaminována vnějšími vlivy, v důsledku čehož je nutné dbát zásad opatrnosti při mapování místa činu. Pokud bylo zjištěno, že by se pachatel mohl stále nacházet v jeho okolí, byl ihned povolán psovod se služebním psem, a to dokud byla pachová stopa ještě čerstvá a co nejméně pozměněná okolními vlivy. Tato zásada se ve své podstatě dochovala dodnes, ale je již mnohem propracovanější a dokonalejší díky novým poznatkům v oboru.⁴⁵

Další ze zásad olfaktorické komparace, které platí ve své podstatě dodnes, formuloval již v první polovině 50. let 20. století výše zmíněný kynolog Vilém Eis ve své knize *Pachové práce služebních psů*.⁴⁶ Již zde Eis popisoval například důležitost provádění takzvaných *prázdných pokusů*,⁴⁷ jakož i potřebu kontrolního opakování a porovnávání s nasazením stejného psa a posléze i psa dalšího, pro ověření práce prvního (to je ostatně dnes již zakotveno Pokynem policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017, viz níže).

Rozvoj metody olfaktorické komparace za použití metody pachových konzerv byl od konce 50. let dále rozvíjen a prakticky zkoušen také v Sovětském svazu ve spolupráci s NDR, a to v režimu utajení. Metoda byla tehdy testována zejména pro potřeby sledování a perzekuce ideových odpůrců režimu. Od počátku 70. let se olfaktorická komparace začala dále rozvíjet i po vědecké a vědecko-výzkumné stránce, zejména na poli individuální pachové identifikace. Tyto pokusy se vedly ve Všesvazové vědeckovýzkumné centrále Ministerstva vnitra SSSR, na nichž opět spolupracovali rovněž s odborníky z NDR. V tomto období byla již kriminalistická olfaktorika rozšířena do povědomí států Varšavské smlouvy, tedy i v tehdejší Československu. Kriminalistická olfaktorika byla ovšem v této době stále využívána pouze jako operativně pátrací prostředek, a nikoliv jako plnohodnotná kriminalisticko-technická metoda, která by mohla sloužit i jako prostředek důkazní. Přestože však byla stále v režimu utajení, byla již využívána pro účely vyšetřování v případech zvláště závažných trestných činů, zejména násilného charakteru. V Závazné směrnici č.j. VB/F-021/R-77, pro využívání metody pachových konzerv ve Sboru národní bezpečnosti z roku 1977⁴⁸ bylo přímo zakázáno, aby tato metoda sloužila jako důkazní prostředek. Následujícím zásadním milníkem umožňujícím další rozvoj kriminalistické odorologie byl

---

⁴⁵ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁴⁶ EIS, Vilém. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, 2018. 155 s. ISBN 978-80-206-1705-7.

⁴⁷ Jde o případ, kdy se do řady pachových konzerv neumístí pachová konzerva porovnávaná, a pes tedy správně nemá označit zalehnutím žádnou z pachových konzerv v řadě. V podrobnostech viz 4. kapitola níže.

⁴⁸ Směrnice je k dispozici k nahlédnutí v Archivu bezpečnostních složek.

Rozkaz FMV č. 28 ze dne 11.11.1981: *Základní zaměření služební činnosti Sboru národní bezpečnosti, Pohraniční stráže a vojsk ministerstva vnitra na rok 1982*. Uvedeným rozkazem bylo nařízeno vybudovat do konce roku 1982 v rámci Kriminalistického ústavu Veřejné bezpečnosti specializované laboratoře odorologie a fyziodetekce.

Po roce 1989 byla metoda odtajněna, ale stále nebyla uznána za důkazní prostředek. V polistopadovém období zůstává pozice kriminalistické odorologie, včetně metody pachové identifikace osob, nejistá, a to až do roku 2002, kdy je vydán Závazný pokyn policejního prezidenta č. 140/2002, kterým se stanoví zásady zabezpečení jednotného postupu Policie České republiky při využívání metody pachové identifikace. Důsledkem tohoto pokynu je obor kriminalistické odorologie a jeho cesta k využití jako důkazního prostředku konečně oficiálně uznána a zařazena do praxe Policie ČR. Následující Závazný pokyn policejního prezidenta č. 52/2007, kterým byl výše jmenovaný pokyn později nahrazen, již metodu pachové identifikace výslovně označuje v souladu s platným právem a s ohledem na tehdejší judikaturu za důkazní prostředek. Tím se rovněž kriminalistická odorologie stala formálně metodou kriminalistické techniky, a nikoliv pouze taktiky.⁴⁹

2. PACHOVÉ STOPY

2.1. Pojem

Kriminalistická odorologie je definována jako obor zabývající se zkoumáním vzniku, vlastností a složení pachu.⁵⁰ Již z definice kriminalistické odorologie vyplývá, že předmětem zájmu této kriminalistické metody jsou **stopy pachové**. Všechny živé organismy i neživé objekty na Zemi zanechávají na místech, kde se vyskytují, otisk v podobě specifické pachové stopy. Některé pachy jsme schopni vnímat a identifikovat naším vlastním čichem, některé dokážeme analyzovat a zachytit přístrojovou technikou, zatímco k určení jiných potřebujeme pomoc například speciálně vycvičeného psa.

Pach můžeme tedy definovat jako „*stálou organoleptickou vlastnost všech látek organické i anorganické přírody, které při vdechnutí potřebného objemu odpařené nebo sublimované látky živým organismem (jedná se o větší než hraniční množství) stimulují receptory jeho*

---

⁴⁹ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁵⁰ KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. op. cit. str. 11.

*smyslového orgánu a vyvolávají tak čichový vjem.*⁵¹ Množinu více pachových molekul označuje kriminalistická odorologie obecným pojmem **odoranty**, v dřívější literatuře též polutanty. Existence pachu je vždy podmíněna objektem, který pach vylučuje, v tomto kontextu můžeme tedy hovořit o **původci pachu**. Původcem pachu nemusí být, jak již bylo uvedeno výše, pouze živé organismy (lidé, zvířata, rostliny), ale charakteristickým pachem se vyznačují i neživé objekty (chemické látky, konkrétní věci). Identifikace původce pachu je hlavním cílem kriminalistické odorologie.⁵²

K vnímání pachu je u živých organismů potřeba čich. Pach je ovšem natolik komplexní, že zatím nebyla nalezena žádná jeho souhrnná klasifikace. Na rozdíl od jiných smyslů, které máme, jako je zrak, sluch a chuť, neexistuje pro čich (resp. pach) zatím žádná klasifikační stupnice.⁵³

2.2. Vlastnosti a vznik pachových stop

Pach je látka plynná.⁵⁴ Je tvořen buď jedinou látkou, anebo (což je častější) směsí chemických sloučenin.⁵⁵ Pach je jako látka „*schopna po dosažení určité (prahové) koncentrace vyvolat alespoň jeden z následujících jevů: čichový vjem člověka nebo odpovídající odezvu zvířete, odezvu analytického přístroje.*“⁵⁶ K vyvolání čichového vjemu u živých organismů nestačí pouze faktická možnost cítit pach čichovým orgánem, ale je zapotřebí také adekvátní odezva v rámci zpracování čichového vjemu prostřednictvím odpovídající sféry mozku a následná schopnost reprodukce zjištěné skutečnosti. Aby mohl být čichový vjem vyvolán, je potřeba jeho přítomnost v takové koncentraci, že dosáhne adekvátního prahu dráždivosti, v tomto případě, u člověka či psa. Rozlišujeme **práh dráždivosti absolutní** a **specifický – absolutním prahem** se rozumí taková míra koncentrace pachu, která umožní, že u živého organismu je vyvolán vjem, který postačí k tomu, aby si byl vnímající schopen jeho existenci alespoň uvědomit. Pouhým překročením absolutního prahu ovšem není vnímající schopen vnímaný pach blíže určit. Teprve až při dosažení **specifického prahu** dráždivosti, je vnímající živý organismus schopen tento pach identifikovat a rozeznat jeho jednotlivé vlastnosti.

---

⁵¹ Str. 46-47 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6

⁵² Str. 171-172 in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. op. cit. str. 11.

⁵³ Str. 52 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁵⁴ Str. 171 in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. op. cit. str. 11.

⁵⁵ Str. 46 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁵⁶ Str. 171 in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. op. cit. str. 11.

Dosahuje-li pach koncentrace pouze na prahu absolutním, je vnímající organismus schopen pachovou stopu následovat, ale nikoliv určit její individuální vlastnosti. Až jestliže intenzita dosáhne k prahu specifickému, je možné uskutečnit i individuální identifikaci. Práh dráždivosti ovšem není stabilní ani univerzální jednotkou, která by byla identická pro všechny organismy téhož druhu. Stejně tak ani práh dráždivosti jednoho konkrétního organismu nezůstává v čase identický. Ovlivňuje jej především únava, ať už fyzická či duševní, která má zásadní vliv na citlivost vnímání pachů jednotlivými organismy.⁵⁷

Pach může za ideálních podmínek a ve správné koncentraci posloužit k identifikaci osob a/nebo věcí.⁵⁸ Z kriminalistického hlediska je pro tuto identifikaci málokdy využíván čich lidský, lépe řečeno, lidský čich není schopen individuální identifikace, ale pouze identifikace nedovršené. Průměrný člověk je schopen rozeznat pouze přibližně 10.000 různých pachů, s výjimkou lidí s odpovídajícími anatomickými předpoklady a speciální přípravou, kteří mohou údajně identifikovat až kolem 40.000 různých pachů.⁵⁹ Hovoříme zde například o someliérech, zaměstnancích v procesech výroby kosmetických produktů a podobně. Je to dáno tím, že lidé se orientují ve světě spíše zrakem (respektive dominantním smyslem člověka je zrak), což je z vývojového hlediska logické a typické pro živočichy, kteří se pohybují výše nad zemí (například u ptáků zrak zcela dominuje nad ostatními smysly).⁶⁰ Stejně tak necvičený pes nebude tolik vnímavý k pachům, které ho primárně nezajímají, jako jsou chemické pachy, u kterých může být člověk dokonce vnímavější než pes, v kontrastu s pachy biologickými, jako zejména například pach feny, krmiva či krve, který bude i pro necvičeného psa až padesátkrát výraznější než pro člověka. Speciálně vycvičený pes ke konkrétním pachovým pracím (například pro vyhledání a rozpoznávání drog, povýstřelových zplodin, akceleračních hoření či lidských kadáverů) se ovšem stane pro tyto účely mnohonásobně vnímavější než člověk, a zároveň bude i schopen tyto pachy přiřadit ke konkrétním, individuálním věcem či osobám.⁶¹

Člověk dokáže svým čichem rozeznat známé pachy, jako vůni některých druhů ovoce (meloun, jahody, citrusy ...), vůni květin (vanilka, růže, levandule ...), ale také pachy obecně považované za nepříjemné (pach moči, krve, spálené pneumatiky ...) či pachy chemické

---

⁵⁷ EIS, Vilém. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, 2018. 155 s. ISBN 978-80-206-1705-7.

⁵⁸ Str. 171 in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. op. cit. str. 11.

⁵⁹ Str. 50 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁶⁰ Str. 11-12 in EIS, Vilém. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, 2018. 155 s. ISBN 978-80-206-1705-7.

⁶¹ Str. 14-16 in EIS, Vilém. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, 2018. 155 s. ISBN 978-80-206-1705-7.

(benzín, chlor, dezinfekce ...). Tyto lidské schopnosti mohou být teoreticky užitečné i pro kriminalistické účely (například soudní lékař pozná z vůně mandlí otravu kyanidem, pach benzínu na spáleništi odpovídá použití konkrétního akcelerantu hoření, policista při výslechu či podávání vysvětlení pozná pach alkoholu, což indikuje, že jej přítomná osoba požila a podobně). Jsou ovšem takové pachy, které člověk svým čichem vnímat nedokáže, a tedy je nedokáže ani správně identifikovat, kupříkladu známé plynné látky způsobující otravy v bytech při špatném hoření, jako je oxid uhelnatý („bezbarvý plyn bez zápachu, který nedráždí dýchací cesty“)⁶². Zároveň lidský čich není natolik dokonalý, aby umožnil individuální identifikaci věcí či osob na základě jejich pachu. Speciálně vycvičený pes je naopak individuální identifikace osob a věcí na základě pachu, respektive jimi zanechaných pachových stop, schopen.

2.3. Lidský pach a jeho zvláštnosti

Přestože není čich člověka z hlediska kriminalistické i trestněprávní praxe tak významný, lidský pach je stěžejní. Lidský pach totiž zanechává pachovou stopu, která je pramenem důkazu, jenž „může sloužit k individuální identifikaci osoby, která má vztah k trestnému činu.“⁶³ Nemyslí se zde pouze pach člověka jako takového, ale rovněž pachy lidmi vytvořené, tedy například, když pachatel přenesl pach svého obydlí (pachové pozadí) na místo činu skrze své oblečení a podobně.

Pachová stopa může být rozčleněna do několika částí, a to dle informace, kterou nese. Tyto části tvoří:

- 1) **pachové pozadí,**
- 2) **pachy přidružené,**
- 3) **pachy druhové,**
- 4) **a pach individuální.**⁶⁴

Pachové pozadí můžeme definovat jako pach místa, kde se vyšetřovaná událost stala; například místo spáchání trestného činu. Je to pach, který se na místě nacházel již před

---

⁶² Str. 313 in PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5.

⁶³ Str. 54 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁶⁴ Str. 54 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

samotnou událostí.⁶⁵ **Pachy přidružené** jsou pachy, které osoba pohybující se na místě události přinesla s sebou z místa, kde se pohybuje či nachází obvykle, jako je domov, pracoviště a jiné. Tyto pachy si většinou osoba přinese na svém oblečení a můžeme tedy hovořit o takzvaném přeneseném pachovém pozadí. **Pachy druhové** jsou pachy, které umožňují pouze identifikaci nedovršenou, tedy pouze určení skupinové příslušnosti. V tomto případě se jedná zejména o určení pohlaví osoby, její etnickou příslušnost, ale také například skutečnost, zda aktuálně trpí nějakou nemocí či čím se stravuje. Nakonec **pach individuální** je taková složka pachová stopy, která umožňuje individuální identifikaci. Pach individuální je dán geneticky a zůstává v zásadě neměnný po celý život člověka.⁶⁶ Tato skutečnost byla objevena a následně empiricky a vědecky potvrzena v práci Buckové a Axela z roku 1991, za níž (a na ni navazující výzkum) získali v roce 2004 Nobelovu cenu za lékařství a fyziologii.⁶⁷ Individuální pach se zásadně vyskytuje v přítomnosti jiných pachových složek, a lze jej tedy klasifikovat jako pach smíšený, tedy pach složený též z různých jiných pachů.⁶⁸

Pach člověka můžeme dále dělit z hlediska proměnlivosti jeho komponent. Jak bylo řečeno výše, celková pachová stopa je tvořena více částmi. Jedna část je dána tím, kde se zdroj pachové stopy pohyboval před vyšetřovanou událostí, ovlivňuje ho čím se stravuje, zda je zdrav, zda užívá nějaké léky a podobně. Uvedené prvky jsou proměnlivé a v průběhu života osoby se mění, čili nejsou identické od narození do konce života. Část pachové stopy obsahující pach individuální je ovšem takovou částí, která je v čase v zásadě zcela neměnná, a to zejména z důvodu, že je, jak bylo uvedeno dříve, geneticky podmíněná.⁶⁹ Pinc na základě pokusu se speciálně vycvičenými německými ovčáky prokázal, že vycvičený pes tohoto plemene dokáže správně identifikovat a mezi sebou rozeznat individuální pachy dvojjazyčných

---

⁶⁵ Dle aktuálního pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ve znění pozdějších předpisů se **pachovým pozadím** rozumí: „množina pachů, která charakterizuje prostředí, z něhož je otisk pachové stopy zajišťován, a která existuje nezávisle na události, v souvislosti s níž je otisk pachové stopy zajišťován.“

⁶⁶ Str. 54 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁶⁷ AXEL, R.; BUCK, L. *A novel multigene family may encode odorant receptors : a molecular basis for odor recognition*. 1991. Cell, vědecký časopis. 175-187. dostupné z: [https://www.cell.com/cell/pdf/0092-8674\(91\)90418-X.pdf?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2F009286749190418X%3Fshowall%3Dtrue](https://www.cell.com/cell/pdf/0092-8674(91)90418-X.pdf?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2F009286749190418X%3Fshowall%3Dtrue).

⁶⁸ Str. 19-20 in EIS, Vilém. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, 2018. 155 s. ISBN 978-80-206-1705-7.

⁶⁹ Str. 54 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

i jednovaječných dvojčat, a to i za předpokladu, že žijí ve stejné domácnosti a sdílejí shodné stravovací návyky⁷⁰.

Z hlediska členění lidského pachu můžeme zmínit ještě členění dle charakteristiky hlavního zdroje lidského pachu. Rozlišení na základě zdroje pachu má v kriminalistice zásadní význam, a to z toho důvodu, že z hlediska kriminalistické olfaktoriky nemají stejný význam. Těmito dalšími hlavními zdroji jsou pachy vznikající v souvislosti s biologickým procesem dýchání, vyměšování, pach výměšků orgánů vnitřní sekrece (sliny, sperma...), pach krve, potu, kožního mazu, odumřelé tkáně (šupinky kůže) a vlasů, včetně ochlupení. Z hlediska kriminalistické odorologie nezáleží, zda došlo k přirozenému oddělení od těla (padání vlasů, pot), nebo zda jde o následek poranění (krev, vyškubnuté vlasy).⁷¹

Dýchání, ať už plicní či kožní, je jen velmi málo významné z hlediska zkoumání pro účely pachové identifikace člověka. Dýchání plicní je totiž silně kontaminováno trávicími procesy lidského těla, které ovlivňují znaky pachu. Zároveň, v momentu kdy je lidský dech vydechnut do vnějšího okolí, ihned se rozptýlí a rapidně se snižuje jeho koncentrace v ovzduší. Lidský dech se dá „*analyzovat pouze v okamžiku, kdy opouští lidský organismus*“⁷², na tom je založen princip detektoru alkoholu využívaný policií během kontroly řidičů v dopravním provozu. Na druhou stranu, pokud člověk trpí onemocněním doprovázeným kašlem, vykašlané sliny či krev mohou mít z hlediska kriminalistiky také význam, ovšem ne toliko pro účely olfaktoriky. Stejně tak kožní dýchání je bez významu, co se týče vylučovaného pachu, který je jen nepatrný a tedy, nedá se z pohledu kriminalistické olfaktoriky využít pro účely identifikace. Produkty vyměšování a trávení (tedy obecně exkrementy jako zvratky, lejno, moč) a výměšky orgánů vnitřní sekrece se rovněž nevyužívají v kriminalistické olfaktorice, a to z důvodu obtížnosti jejich konzervování, kdy je využíváno textilních snímačů pachu. Co se týče krve, není zatím v České republice využívána jako zdroj lidského pachu, přestože bylo vědecky dokázáno, že je možné získat individuální pach člověka ze zaschlé krve⁷³.

Na tento poznatek upozornili na základě svých vědeckovýzkumných expertíz Starovojtov a Šamonova, kteří došli k závěru, že za pomoci zaschlé krve je možno prostřednictvím olfaktorické komparativní zkoušky dojít k individuální identifikaci osoby,

---

⁷⁰ PINC, L.; VYPLELOVÁ, P.; SANTARIOVÁ, S.; ČAPKOVÁ, Z.; VLASÁK, P. *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace*. Česká zemědělská univerzita v Praze. 2015. [online]. Dostupné z: <https://metodiky.agrobiologie.cz/overeni-a-zdokonaleni-metody-pachove-identifikace/>.

⁷¹ Str. 56 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁷² Str. 56 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁷³ Str. 57-58 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

kteřá krev zanechala na místě. Porovnává se zaschlá krev, nalezená při ohledání místa činu, s pachovým vzorkem získaným pozdějším odběrem provedeným zájmové osobě. Z jejich práce bylo možné vyvodit následující teze, co se týče požadovaných i faktických vlastností krve pro účely komparace a zároveň k samotnému procesu získání pachové stopy a jejího porovnání se vzorkem. Bylo zjištěno, že pro účely komparace postačí pouhý 1 mg zaschlé krve, dále, že zaschlou krev k pachové identifikaci lze použít až do 4 let od vzniku, jestliže nedošlo k znehodnocení vlivem exogenních jevů, přičemž např. působení přímého slunečního záření a teplota dosahující 30°C tuto degradaci nezpůsobí. Dále bylo zjištěno, že přesto, že dojde ke smísení krve více osob, anebo dojde k přimísení krve zvířecí, nebrání to v individuální identifikaci pachu každé jedné z těchto osob (případně ve vyloučení pachu zvířete), a zároveň je možné touto komparací od sebe rozlišit i pachy osob příbuzných. Současně není nutné, aby jako výchozí či následný srovnávací vzorek byla použita opět krev osoby prověřované, ale stejně dobře poslouží výměšek potních žláz, či např. sliny. Pokud bychom neměli vzorek ke srovnání, takto odebraná pachová stopa ze zaschlé krve je použitelná pro účely komparace ještě nejméně rok po jejím sejmutí. Proces získání individuální pachové stopy ze zaschlé krve se provádí prostřednictvím kondenzačního přístroje, kdy takto kondenzovaný pach je absorbován do speciálního absorbentu a následně klasickým způsobem uložen do pachové konzervy. Ke komparaci vzorků zde opět poslouží speciálně vycvičený pes na pachové práce. Tento závěr, o individuální identifikaci osoby na základě pachu ze zaschlé krve je následně možné ověřit nákladnějším a časově náročnějším způsobem, a to DNA profilováním, spočívajícím v porovnání krevních vzorků, které ovšem s vysokou pravděpodobností povede ke stejnému, tedy kladnému, výsledku porovnání.⁷⁴ Zásadní význam krve však v rámci české kriminalistiky zůstává v oboru DNA profilování, které je ovšem velmi „nákladné, zdoluhavé a výsledky biologických expertiz nelze využít při pátrání *po horké stopě*“⁷⁵, na rozdíl od komparativní pachové zkoušky, která by umožnila, aby nedošlo ke zbytečnému DNA testování s negativním výsledkem.⁷⁶

Nejdůležitějším a nejdůležitějším zdrojem lidského pachu je pro kriminalistickou olfaktoriku lidská kůže, přesněji pot, kožní maz, kožní šupinky, vlasy a ochlupení. Zvláště pak sekrece potu a kožního mazu je stěžejní, jelikož člověk nemůže tomuto procesu

---

⁷⁴ STAROVOJTOV, V. I.; ŠAMONOVA, T. N. *Zapach i ol'faktornyje sledy čeloveka*. Moskva: LeksEst, 2003. 127 s. ISBN 5-901638-19-0.

⁷⁵ Str. 57 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁷⁶ Str. 56-58 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

nijak zabránit či ho jakkoliv účinně omezit⁷⁷. Stejně tak nedokáže člověk ohlídat své emoce, ve smyslu toho, že se nálada člověka projevuje v jeho tělesném pachu vylučováním potu a kožního mazu. Je obecně známo, že například v rámci fyziodefekčního vyšetření je jako jeden z analyzovaných projevů snímáno pocení člověka z konečků prstů. Pocení je projevem nervozity, která může znamenat, že dotyčný lže, a tato sekrece se nedá, na rozdíl od projevů tváře, nijak ovlivnit.⁷⁸ Tento jev můžeme nazývat jako „fyziognomie pachů“.⁷⁹

Pot je z těla vylučován potními žlázami, které se vyskytují nerovnoměrně na celém povrchu lidského těla. Vyústění těchto potních žláz má člověk na těle kolem 2,5 až 3 milionů, a nacházejí se v největším množství na čele, v podpaží, kolem pohlavních orgánů, a především, z hlediska kriminalistické odorologie, na dlaních a chodidlech. To je pro vytváření pachových stop nejdůležitější, jelikož dlaně a chodidla přichází do kontaktu s okolím nejvíce. Jak bylo zmíněno výše, lidský pot je vylučován neustále, a to procesem, kdy neurotransmitter acetylcholin zprostředkovává přenos signálu nervovým systémem, čímž stimuluje produkci potu. Adrenalin, který produkují nadledviny, zvláště při vysokém stresu, strachu či napětí, rovněž zvyšuje vylučování potu. Stejně tak ovlivňuje tvorbu potu teplota okolního vzduchu, kdy při vyšší teplotě se zvýší krevní tlak, čímž se začne tvořit více potu. Pot nese charakteristický pach osoby, žádné dvě osoby nemají stejný pach. Ani použitím stejného parfému nemůže dojít k zamaskování individuálního pachu, protože každá osoba má individuální chemické složení potu, různé pH a dochází k různému průběhu bakteriálního rozkladu potu na povrchu kůže, které v důsledku ovlivní a změní vůni parfému. Nemůže tedy dojít k tomu, že by speciálně vycvičený pes nerozeznal dvě osoby se stejným parfémem, protože dokáže stále identifikovat pach individuální a oddělit ho od pachu parfému.

Jak tedy bylo uvedeno výše, kůže je klíčový zdroj tělesného pachu člověka. Kůže pokrývá tělo člověka a to ve formě tenké ochlupené vrstvy pokrývající většinu těla a silnější neochlupené. Ta se nachází na prstech rukou a nohou a dlaních a ploskách nohy, což se zároveň shoduje s místem, kde nacházíme papilární linie, které jsou ovšem předmětem zkoumání kriminalistické daktyloskopie. Existují tři vrstvy kůže a to: svrchní pokožka (*epidermis*), škára (*dermis*) a podkoží (*subcutis*). První dvě jmenované vrstvy obsahují potní a mazové žlázy, vlasy a ochlupení, což je z hlediska kriminalistické odorologie, zejména olfaktoriky,

---

⁷⁷Str. 172 in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. op. cit. str. 11.

⁷⁸ Str. 414-417 in ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

⁷⁹ Str. 22-34 in EIS, Vilém. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, 2018. 155 s. ISBN 978-80-206-1705-7.

nejvýznamnější. V důsledku toho, že je kůže přítomna téměř na celém těle člověka, je hlavním zdrojem pachových stop, protože dochází ke kontaktu s vnějším okolím, ať už přímým dotekem, anebo v souvislosti s procesem regenerace lidské kůže, jež spočívá v kontinuálním odlučování jejích odumřelých částíček. Právě ty jsou rovněž nositelem lidské genetické informace a tělesného pachu. Tento proces se nazývá keratinizace nebo také proces rohovatění pokožky, který probíhá nepřetržitě. Pokožka (*epidermis*) má celkem pět vrstev, tvořených buňkami. Ve spodní vrstvě pokožky (*stratum basale*) dochází k vytváření nových buněk, protože kůže je orgán, který se neustále regeneruje. Nové buňky postupně vytlačují nahoru, směrem na povrch, buňky starší. Tyto staré buňky začnou odumírat a zplošťovat se, čímž dojde k jejich zrohovatění a nakonec i postupnému odloučení od zbytku kůže. Tak se do okolí dostávají odumřelé šupinky lidské kůže a lupy, které pak slouží jako nosiče lidského pachu. Je ovšem nutné podotknout, že díky nepatrné hmotnosti těchto šupinek odumřelé kůže může dojít k přenesení na jiné místo proudem vzduchu, zejména pak na otevřeném prostranství. Koncentrace pachu by byla ale tak nízká, že by neměla z hlediska zkoumání velký význam.⁸⁰

3. VÝCVIK PSA K PACHOVÝM PRACÍM

3.1. Charakteristika čichu psa

Aby bylo možné charakterizovat čich psa, je nejprve důležité popsat jeho čichové ústrojí jako takové. Oproti člověku má pes mnohem vyvinutější a dokonalejší čichové ústrojí. Čich je u psa dominantním smyslem, na rozdíl od člověka, jehož dominantním smyslem je zrak.⁸¹ Pro vnímání pachů je zapotřebí čichových receptorů, člověk disponuje pouze asi 100 až 250 miliony receptory, oproti tomu pes jich může mít až kolem miliardy (v závislosti na plemeni, stavbě těla apod.). To pak také souvisí s tím, že průměrný člověk je schopen rozeznat pouze zhruba 10 000 různých pachů, pokud je speciálně vyškolen tak 40 000, ovšem pes dokáže od sebe rozeznat až 3 miliony různých pachů. Co víc, pes, který je vybrán a cvičen jako služební pes pro účely olfaktorické identifikace, a má tedy odpovídající anatomické a povahové vlastnosti, jakož i výcvik, dokáže rozeznat přibližně 8 až 10 milionů různých pachů. Speciálně vycvičený služební pes je tedy schopen rozlišit 200 až 250krát více pachů, než vinařský someliér či odborník na výrobu parfémů,

---

⁸⁰ Str. 59-65 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁸¹ GERRITSEN, R.; HAAK, R. *K9 Scent Training: A Manual for Training Your Identification, Tracking and Detection Dog*. Brush Education Inc., 2015. ISBN 978-1-55059-584-0.

a 800 až 1000krát více než průměrný člověk s běžně vyvinutým čichem. Dalším důležitým faktorem je velikost čichového laloku v mozku, který zpracovává čichové vjemy. Čichový lalok (kyj) u psa je totiž v poměru k velikosti jeho mozku mnohonásobně větší, a tedy i těžší než čichová centra u člověka. Čichová centra psa jsou průměrně čtyřikrát těžší (v poměru k mozku) než lidská čichová centra. Je zároveň důležité uvést, že pro účely metody individuální pachové identifikace využíváme pouze krátkodobou čichovou paměť speciálně vycvičeného psa, tedy takovou, která bezprostředně porovná pachy, které za pomoci čichu pes vnímá. Úkol služebního psa pro účely identifikace původce pachu je porovnat a přiřadit k sobě identické pachy za pomoci pachových konzerv, v kterých se pachová stopa uchovává. Není tedy podstatné, zda si pach pamatuje i z dřívějšího kontaktu, či zda by si ho vybavil i v budoucnu. V tomto případě by se jednalo o dlouhodobou čichovou paměť. Kupříkladu víme, že člověk si v dlouhodobé čichové paměti dokáže uchovat zhruba 200 různých pachů. Lidé si pachy a vůně také asociují se svými vzpomínkami, když se pak dostanou do kontaktu s touto vůní, vzpomínka je z paměti vyvolána. U psů není zcela známo, kolik takovýchto pachů mají uchovaných v dlouhodobé čichové paměti, ovšem není pochyb o tom, že rovněž disponují tímto typem paměti (jako příklad můžeme uvést fakt, že pes pozná pach svého pána přicházejícího domů, přesto, že ho ještě nevidí⁸²).⁸³

Existují rozdíly v citlivosti vnímání pachů napříč plemeny, například se uvádí, že čichové ústrojí chrtů není tak vyvinuté jako u plemen jiných. Rozdíl může být dán také v rozložení čichového okrsku, kdy u menších plemen s krátkým nosem, jako je mops či francouzský buldoček, nebude čich tak vyvinutý jako u psa s nosem delším, například německého ovčáka či ohaře. Dále plemena lovecká, jako jsou kupříkladu maďarský ohař, český fousek či irský setr, mají čich vyvinut natolik dokonale, že při stopování zvěře dokážou podle nepatrného množství pachu rozlišit, zda je stopovaná zvěř poraněna či nikoliv.⁸⁴

Problémem zůstává fakt, že na rozdíl od sluchu, zraku a chuti, není zatím k dispozici způsob, jakým by se dal pach zachytit a souhrnně klasifikovat. Zároveň receptory vnímání pachů jsou mnohem komplexnější než receptory vnímání u jiných smyslů. Axel a Bucková v roce 1991 provedli experiment zabývající se způsobem, jakým jsme schopni rozpoznávat jednotlivé pachy za pomoci pachových receptorů a jejich molekulárního základu. Došli k závěru, že čichové receptory jsou sdruženy s G-proteiny, přičemž jeden receptor

---

⁸² *The Hidden Lives of Pets*. 3. díl, Super Senses [epizoda dokumentárního seriálu]. Velká Británie, Netflix, 2022. Netflix, 22.6.2022.

⁸³ Str. 74-77 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁸⁴ KOLLER, Jan. *Kynologická příručka*. Praha: Naše vojsko, 2019. ISBN 978-80-206-1823-8.

dokáže reagovat na více molekul pachu, ale zároveň jedna molekula pachu reaguje na více receptorů. Informace zachycená receptory je pak dále jako elektrický signál vyhodnocena příslušnou částí mozku, tedy tzv. čichovým centrem, stejně jako by tomu bylo u zraku a vizuálního podnětu, či sluchu a příslušné frekvence. Mozek za pomoci neuronů takovýto pachový signál spojí s pachem, který člověk (či pes) již dříve poznal, a je tedy uložen v paměti.⁸⁵

Čich psa a člověka je již z podstaty stavby těla, zejména pak nosu, velmi odlišný. Zatímco člověk nosem vzduch nasaje a stejným otvorem ho zase vyfoukne, pes, díky pohyblivým nozdram, vzduch nasaje, ale vyfoukne jiným směrem. Tímto způsobem nedojde k tomu, že by pes odfukoval zdroj pachu. Při čichání pachové stopy psem dochází ke kumulaci pachu v horních nosních komorách psa. Takto nasátý pach není dále vydechován, ale je ukládán v horní části nosních skořep psa. Díky tomu se vdechovaný pach stává výraznějším a pes je schopen plně vnímat i jen jeho nepatrné množství. Nemusí opakovaně očichávat nosič pachu, protože se mu tento pach ukládá v dutinách a pes je schopen tento pach zanalyzovat, následovat a tím pádem i identifikovat a srovnat s původcem pachu, aniž by musel pach opakovaně nasávat zpět do nosních dutin. Tím se zároveň předejde čichové únavě psa. Čichové ústrojí člověka i psa plní dvě funkce. První funkcí je samotné vnímání pachů a jejich rozpoznávání. Plní ovšem i funkci očištění vdechovaného vzduchu za jeho současného zvlhčení v čichové sliznici a přizpůsobení jeho teploty při vstupu do nosních dutin. Co ale člověk na rozdíl od psa postrádá je Jacobsonův vomeronasální orgán, který pes využívá k větření⁸⁶. Tento orgán je umístěn v přední části nosní dutiny a „*má podobu chrupavčité trubičky vystlané speciální čichovou sliznicí s čidly (hřebínky)*“⁸⁷, jak je vidět na schématu v Příloze č. 1, obr. č. 8. Je zároveň naplněn tekutinou a nikoliv vzduchem, která umožňuje rozpustit čichové látky v nasátém pachu a tím jej zintenzivnit, což umožní jeho následné lepší sledování psem. Vomeronasální orgán je propojen jak s dutinou nosní, tak s dutinou ústní.

---

⁸⁵ AXEL, R.; BUCK, L. *A novel multigene family may encode odorant receptors : a molecular basis for odor recognition*. 1991. Cell, vědecký časopis. 175-187. dostupné z: [https://www.cell.com/cell/pdf/0092-8674\(91\)90418-X.pdf?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2F009286749190418X%3Fshowall%3Dtrue](https://www.cell.com/cell/pdf/0092-8674(91)90418-X.pdf?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2F009286749190418X%3Fshowall%3Dtrue).

⁸⁶ Větření se rozumí činnost, při které pes opakovaně krátce a silně vdechuje okolní vzduch, za účelem zjištění pachu.

⁸⁷ Str. 80 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

Při nasávání vzduchu do vomeronasálního orgánu psi nepotřebují *flémovat*⁸⁸, na rozdíl od jiných savců, jako jsou kočkovité šelmy či koně.⁸⁹

V důsledku všech výše uvedených skutečností je téměř nemožné, aby se lidský čich vyrovnal s čichem psa, který se v podstatě nedá úspěšně obelhat ani pokusem o překrytí pachů pachem odlišným, jak již bylo uvedeno výše.⁹⁰

3.2. Výchova a výcvik služebních psů

Ne každý pes se může stát psem služebním. Samotnému výcviku předchází výběr vhodného psa, resp. štěněte. Policie ČR má pro tyto účely svou vlastní chovatelskou stanici v Prackovicích nad Labem, která opětovně funguje od roku 2018. Tato stanice byla založena již v roce 1953⁹¹, v té době ještě pro účely Sboru národní bezpečnosti (SNB). Fungovala v zásadě nepřetržitě, ale její provoz byl přerušen v letech 2011–2018. Souběžně s ní tehdy fungovala i chovatelská stanice v Domažlicích, původně pro Pohraniční stráž, ovšem ta byla roku 2018 zrušena, a činnost byla přemístěna pouze do Prackovic nad Labem. V Chovatelské stanici služebních psů v Prackovicích nad Labem se chovají především němečtí a belgičtí ovčáci (malinois, slang. *malinák*). Odchovávají zde přibližně 100 štěňat každý rok.⁹²

Jiné bezpečnostní a obranné složky státu, které pro svou práci psy využívají, vlastní chovatelské stanice k dispozici nemají. Je jimi například Armáda ČR a Celní správa ČR. Ti odrostlá štěňata nakupují od soukromých chovatelů, případně někteří psovodi si psy sami chovají. Tuto možnost mohou využívat i příslušníci Policie ČR, přestože mají chovatelskou stanici pro tyto účely.⁹³

Pro práci služebních psů jsou nejčastěji využíváni němečtí ovčáci, kteří byli pro tuto práci přímo vyšlechtěni.⁹⁴ Dále se čím dál častěji využívají také belgičtí ovčáci, ale setkáme se i s psy menšími, jako je Jack Russell teriér.⁹⁵ Ti jsou využíváni zejména pro práce,

---

⁸⁸ Flémování je jev při kterém savec stočí svůj horní ret a odhalí zuby, což usnadňuje proniknutí vzduchu do jejich Jacobsonova vomeronasálního orgánu. Tento jev je nejčastěji pozorovatelný u kočkovitých šelem a koní.

⁸⁹ Str. 11 in BAINBRIDGE, David In: JEZIEŃSKI, T.; ENSMIGNER, J.; PAPET, L.E. *Canine Olfaction Science and Law: Advances in Forensic Science, Medicine, Conservation, and Environmental Remediation*. Taylor & Francis Group, LLC, CRC Press, 2016. ISBN 978-1-4822-6027-4.

⁹⁰ Str. 78-80 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

⁹¹ Viz Příloha č. 1, obr. č. 9.

⁹² Policie ČR, ŘSPP. *Odbor služební kynologie a hipologie* [online]. PČR. [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>.

⁹³ Viz Příloha č. 1, obr. č. 10.

⁹⁴ Více viz str. 39an. in RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. op. cit. str. 8.

⁹⁵ Viz Příloha č. 1, obr. č. 11.

kde je nutné dostat se do malých prostor, kam by se větší psi či lidé nedostali. V rámci celní správy jsou například využíváni na letištích pro prohledání odbavených zavazadel či v autobusech pro prostory nad sedadly pro uložení zavazadel. Využívá je ovšem i Policie ČR, například při prohledávání vozidel kvůli drogám (těmto psům se říká *drogaři*).

Již štěňata musí splňovat určité atributy, aby mohlo být vůbec přistoupeno k samotnému výcviku pro práci služebního psa. Štěňata musí být především zdravá, nemít žádné genetické vady či nedostatky, které by později znemožňovaly jejich práci. Těmi jsou zejména vady pohybového aparátu. Mimo to, štěně by mělo být učenlivé, mít vůli pracovat a učit se novým věcem.⁹⁶ Většinou před odebráním štěněte pro výcvik musí již štěně umět alespoň nějaké základní povely (například sedni, lehni, zůstaň, ke mně, přines a další).⁹⁷ Tímto ovšem cena takového psa značně stoupá a je podstatně těžší služební psy sehnat, zejména s omezenými prostředky, které jednotlivé bezpečnostní útvary mohou pro koupi psa vynaložit.

Když se všechna tato kritéria podaří naplnit, je štěně připraveno k výcviku. V této fázi již přichází na řadu psovod. Psovod je příslušníkem některého z bezpečnostních a obranných sborů, který sám již prošel nebo prochází výcvikem a atestací k tomu, aby tuto práci mohl provádět. Psovod dostane přiděleného psa, dříve vybrané štěně, s kterým musí projít několika týdenním intenzivním výcvikem. Například psovod u celní správy se svým psem prochází zhruba 5týdenním intenzivním výcvikem, kdy se pes cvičí ve svém oboru pro pachové práce, či jako *obranář*. Většina těchto psů má až dvě specializace, u Celní správy ČR jsou to specializace na vyhledávání drog, tabáku a tabákových výrobků, peněžní hotovosti, střelných zbraní⁹⁸, ale například také pro vyhledávání tak zvaných CITES. K tomu mohou být psi ještě cvičeni jako *obranáři*⁹⁹, tedy tak, aby v případě nutnosti zvládli zadržet pachatele či podezřelého a ochránit svého psovoda. Služební pes Policie ČR může být použit policistou-psovodem i jako donucovací prostředek.¹⁰⁰ Na prvotní kurz celních psů navazují každý rok kondiční tréninky, případně může psovod se psem během dvou týdnů absolvovat kurz pro novou specializaci. Pro účely tohoto výcviku má celní správa vybudované Kynologické výcvikové zařízení v Heřmanicích, které jsem měla možnost ve dnech 10. srpna a 11. srpna 2023 osobně navštívit a s jejich prací a výcvikem se prakticky seznámit.

---

⁹⁶ Viz Příloha č. 1, obr. č. 12.

⁹⁷ Toto pravidlo neplatí pouze u psů služebních, ale stejný typ výcviku, včetně pachových prací, provádí se štěňaty i složky integrovaného záchranného systému, aby nový pes záchrannář byl schopen hledat lidský pach. [Str. 72-73 in JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Záchrannářská kynologie: teorie, data, zkušenosti*. Praha: Plot, 2019. ISBN 978-80-7428-354-3.].

⁹⁸ Viz Příloha č. 1, obr. č. 13.

⁹⁹ Viz Příloha č. 1, obr. č. 14.

¹⁰⁰ § 52 písm. j) zákona č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění účinném k 1.7.2023.

Armáda ČR rovněž využívá speciálně vycvičené psy k plnění různých služebních úkolů. Pro účely armády se nejvíce využívají psi specializovaní na vyhledávání výbušnin (slang. *bombočuchové*), ale také psi specializovaní na pátrání po osobách a k prohledávání zájmových objektů či psi cvičení na obranu svých psovodů a své jednotky (slang. *obranáři*). Obrana pak nemusí být jedinou schopností psa, ale zpravidla jde spíše o schopnost přidruženou k jiné z výše uvedených specializací. Psi speciálně vycvičení na vyhledávání výbušnin jsou po úspěšném skončení výcviku schopni identifikovat a vyhledat až devatenáct různých druhů výbušných látek. Výcvik se dělí na dvě části, základní (v délce tří měsíců) a kondiční. Během základního výcviku se psi učí mezi sebou rozlišovat jednotlivé druhy výbušných látek, jako jsou plastické trhaviny, různá pyrotechnická složí, a jiné průmyslové látky včetně střelného prachu. Cílem kondičního výcviku je pak následné zdokonalování a opakování již nabytých dovedností. Pes se učí správně a co nejpřesněji značit místa, odkud nejvíce cítí hledanou látku, tedy místo kde se nejpravděpodobněji nachází. Psovodi se zaměřují také na to, aby se při výcviku psa neustále zvyšovala obtížnost nalezení zájmové látky, které jsou z toho důvodu ukrývány a zakládány na obtížněji dostupná a neobvyklá místa.¹⁰¹

Zde je nutné podotknout, že pes a psovod si musí mezi sebou vybudovat pevné pouto. Aby byl pes schopen podat ten nejlepší výkon, musí svému psovodovi plně věřit a být mu oddaný. Stejně tak psovod musí mít ve svého psa důvěru. Pokud k tomuto navázání vztahu mezi psovodem a psem nedojde, musí být pes přidělen jinému psovodovi a psovod dostane přiděleného psa nového. Zároveň, jako u jakéhokoliv jiného výcviku, je nutné, aby psovod psa k práci motivoval a za dobře odvedenou práci ho odměňoval. Vhodný typ odměny je jídlo (tedy granule či pamlsky) anebo oblíbená hračka psa (zpravidla míček).¹⁰² Naopak není vhodné psa fyzicky trestat, neboť si pes může vybudovat z psovoda strach, a začne například u pachových prací falešně značit, jen aby psovoda uspokojil a nebyl potrestán. Tento jev je nežádoucí.¹⁰³ Účelnějším je psa prostě za chybu neodměnit a celý povel opět zopakovat, dokud ho pes neprovede správně. Pokud toto nestačí, je možné na psa použít povel důraznější, a to pouze změnou tónu hlasu či psa od práce odvést a vrátit ho zpět do kotce, dokud nebude připraven pokračovat.

---

¹⁰¹ Armáda ČR, MACHORKOVÁ, L. *Speciálně vycvičení služební psi dokážou vyhledat až devatenáct druhů výbušných látek*. [online]. 2023. [cit. 23.10.2023]. Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/specialne-vycviceni-sluzebni-psi-dokazou-vyhledat-az-devatenact-druhu-vybusnych-latek-243843/>.

¹⁰² GERRITSEN, R.; HAAK, R. *K9 Scent Training: A Manual for Training Your Identification, Tracking and Detection Dog*. Brush Education Inc., 2015. ISBN 978-1-55059-584-0.

¹⁰³ FUKSA, Radek, policejní kynolog, psovod a instruktor kynologie v.v. [ústní sdělení]. Hulín, 4.8.2023.

Délka a náročnost výcviku záleží na specializaci služebního psa. Pro pachové práce, jako je vyhledávání drog, tabáku a tabákových výrobků, peněžní hotovosti, střelných zbraní a střeliva, ohrožených a chráněných druhů Úmluvou CITES, výbušnin¹⁰⁴ a akcelerantů hoření, je potřeba, aby pes měl dobře vycvičenou dlouhodobou pachovou paměť. Není možné ani účelné, aby pokaždé před začátkem pachové práce během některého z úkonů musel psovod opětovně seznamovat psa se všemi možnými vzorky předmětů, které má pes vyhledávat. Proto se každý pes specializuje na určitý typ (či více, často dva) pachových prací zaměřených na identifikaci určených předmětů, látek, či objektů, které musí umět najít a označit, a které si musí během výcviku zapamatovat, jejich pach si *vtisknout*. To se dělá pomocí tak zvaných *snifferů*, malých nádobek s otvory, které obsahují látku, jíž si má pes zapamatovat. Zároveň je pes trénován, aby neznačil pachy jiné, které mohou být k pachu látky přidružené, jako je například pach latexové rukavice, kterou byla látka do *snifferu* ukládána. Proto, během tréninku pachových prací, jsou do ostatních *snifferů*, či bedýnek, schovávány také pachy klamavé (slang. *klamavky*), které mají zajistit, že při provádění úkonu v terénu psa nic od hledaného pachu nebude rozptylovat. Kromě latexových rukavic může být jako klamavý pach umístěováno koření, vanilkový cukr, masox a další, všechny vybrané tak, aby se pes naučil tyto pachy ignorovat a značit pravý hledaný pach. V rámci práce celní správy tyto simulované situace odráží realitu během provádění pachových prací v terénu na místě, kam byl pes s psovodem povolán.¹⁰⁵

Nově jsou psi cvičeni také na detekci viru COVID-19. Kromě již dříve známých studií, kdy pes byl schopen rozpoznat u člověka rakovinu či Parkinsonovu chorobu, se během pandemie covidu ukázalo užitečným cvičit psy také na detekci této nemoci.¹⁰⁶ Bylo to užitečné zejména pro účely policie a celní správy na letištích. Dle francouzských studií byla úspěšnost psa ve vyhledání nakažených lidí na letišti až 92 % a navíc byl tento způsob mnohem rychlejší než metoda PCR testu.¹⁰⁷

V rámci pachových prací zaměřených na detekci lidského pachu psem můžeme rozlišit tři typy výcviku služebních psů. Těmi jsou „*tracking*“, „*trailing*“ a „*human-scent-identification*“. *Tracking canines* (vyhledávací psi) jsou psi trénovaní

---

¹⁰⁴ Viz Příloha č. 1, obr. č. 15.

¹⁰⁵ Zde je patrná paralela s kontrolními porovnáváními prováděnými se psem cvičeným k metodě pachové identifikace. (viz v podrobnostech níže).

¹⁰⁶ BORDELAU, J.-L. *Des chiens peuvent détecter la COVID-19 aussi efficacement que des tests PCR*. Le Devoir, 2022 [cit. 1.8.2023] [online]. Dostupné z: <https://www.ledevoir.com/societe/sante/719844/des-chiens-peuvent-detecter-la-covid-19-aussi-efficacement-que-des-tests-pcr?>

¹⁰⁷ GRANDJEAN, D.; ELIE, C.; GALLET, C.; JULIEN, C.; ROGER, V.; DESQUILBET, L. et al. *Diagnostic accuracy of non-invasive detection of SARS-CoV-2 infection by canine olfaction*. PLoS ONE, 2022 [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0268382>.

pro vyhledávání osob, ve smyslu hledání osob schovávajících se v blíže určeném prostoru, zpravidla za účelem nelegálního překročení hranic či na útěku před zadržením. Tomuto povelu se říká *revír*, na jehož základě je psovi ukázána oblast, kterou má prohledat a v jejímž rámci má zjistit a označit případnou přítomnost osoby. Principem je, že pes nemůže dopředu znát pach konkrétní osoby, ale je schopen najít jakoukoliv osobu, která se v jeho *revíru* nachází.¹⁰⁸ *Trailing canines* (stopovací psi) jsou pak psi, kteří po načichání předmětu s lidským pachem dokáží v terénu tento stejný pach najít a osobu po ní začít stopovat, jinak řečeno jít po *horké stopě*. Poslední typ pachových prací zaměřených na lidský pach je metoda pachové identifikace (*human-scent-identification canines*, psi cvičení pro metodu pachové identifikace osob) (k tomu viz níže).¹⁰⁹

Psovod musí psa trénovat i mimo oficiální povinné kurzy, aby psa a jeho paměť udržoval v co nejlepší kondici. Pes je pak, díky své dlouhodobé pachové paměti, schopen na místě zásahu najít a identifikovat to, na co byl trénován, a to spolehlivě a bezchybně. Pokud najde pachovou stopu, kterou byl vycvičen hledat, provede pes *značení*, a to značení pasivní.¹¹⁰

Rozdílné je to v případě metody pachové identifikace, tam služební pes pracuje především se svou krátkodobou čichovou pamětí. Nejde o to, aby si pach, který musí porovnat s pachy v pachových konzervách, zapamatoval tak, aby ho byl schopen bez opětovného *načichání* po delší době opět identifikovat, ale pouze tak, aby si byl schopen pach vtisknout po dobu, než najde odpovídající pachovou konzervu se stejným pachem.

Po absolvování celého výcviku obdrží psovod i se svým služebním psem atestaci. Atest¹¹¹ ve smyslu Policie ČR je osvědčení o oprávnění pro příslušníka PČR a konkrétního služebního psa k výkonu kynologických činností.¹¹²

Každý pes musí pravidelně absolvovat preventivní zdravotní prohlídku u veterináře, který přibližně jednou za dva roky kontroluje, zda je služební pes stále schopný práce.¹¹³ U služebních psů cvičených pro hledání akceleračních hoření (slang. *požárnice*) je nutné tuto prohlídku absolvovat každý rok. Je tomu tak z toho důvodu, že jejich pachové práce bývají

---

¹⁰⁸ Viz Příloha č. 1, obr. č. 16.

¹⁰⁹ ALLISON, M.; SCOTT, I.; KENNETH, G. *Analysis of the Uniqueness and Persistence of Human Scent*. Forensic Science Communications. April 2005, Volume 7, n.2.

¹¹⁰ Pasivní značení je takové značení, kdy pes při nalezení hledané pachové stopy celý ztuhne a nosem ukáže odkud pach vychází. Tím označí psovodovi místo, kde se nachází hledaný předmět. Opakem je aktivní značení, to by znamenalo, že pes začne na předmět škrábat, kousat ho, štěkat apod. To ovšem není vhodný způsob a docházelo by tak k poškození věci. Proto není využíván pro tyto případy.

¹¹¹ Viz Příloha č. 2, vzor č. 1.

¹¹² Pokyn policejního prezidenta č. 145/2014 ze dne 8.7.2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie, ve znění pozdějších předpisů.

¹¹³ Viz Příloha č. 1, obr. č. 17.

nejnáročnější na jejich zdraví a čich, jelikož musí neustále čichat pach spálených materiálů a různých agresivních akcelerantů, jako je například benzín.¹¹⁴

Psi jsou na místa, kde mají provádět pachové či jiné práce, transportováni svým psovodem ve speciálně uzpůsobeném autě. Jde o auto, které má v kufru jeden až dva kotce¹¹⁵, kde může pes stát či ležet, má přístup k vodě a v případě horka též klimatizaci. Nad těmito kotci je umístěna přihrádka, kam si psovod může uložit všechny potřebné pomůcky, jako je přepínací vodítko, pamlsky, clicker¹¹⁶ a jiné. Tyto auta jsem opět měla možnost vidět v rámci návštěvy Kynologického výcvikového zařízení Celní správy ČR v Heřmanicích.

4. POSTUP A PRAVIDLA PROVÁDĚNÍ OLFAKTORICKÉ IDENTIFIKACE OSOB

4.1. Vyhledávání pachových stop

Ze samotné podstaty pachových stop, jako stop nehmotných, vyvstává řada úskalí již při samotném vyhledávání těchto stop. Jde o stopy pro oko neviditelné, latentní, a neexistuje ani žádný přístroj, který by na koncentraci významné pachové stopy jakkoliv poukazoval (jak tomu je například při ultrafialovém záření a stop krve). Na výskyt pachové stopy však mohou v určitých případech poukazovat stopy trasologické, které nasvědčují kontaktu pachatele s daným místem, ať už jde o otisk dlaně, chodidla, či jiné části těla. Jak bylo řečeno dříve, člověk produkuje neustále a v podstatě celým tělem pot, který je hlavním zdrojem pachové stopy ulpívající na místech dotyku. Pokud ovšem nenalezneme žádnou trasologickou stopu, která by nesla zároveň stopu pachovou, například proto, že měl pachatel ochranné rukavice, či oblek, neznamená to, že na místě činu není žádná pachová stopa. Z kriminalistické praxe bylo dokázáno, že člověk po sobě zanechá pachovou stopu vždy, a to i přes jakékoliv ochranné pomůcky.¹¹⁷

Nemusí jít vždy pouze o hledání pachových stop pachatele, v některých případech může být účelné hledat pachovou stopu poškozeného, respektive oběti trestného činu. Tak by tomu

---

¹¹⁴ FUKSA, Radek, policejní kynolog, psovod a instruktor kynologie v.v. [ústní sdělení]. Hulín, 4.8.2023.

¹¹⁵ Viz Příloha č. 1, obr. č. 18.

¹¹⁶ Pomůcka, která vydává zvuk kliknutí. Tím je psovi potvrzeno, že správně odvedl svou práci a ví, že dostane odměnu a pochvalu.

¹¹⁷ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

bylo zejména v případech únosů neznámým pachatelem, či jiných typů pohřešování, či v případech, kdy jde o hledání osoby zavražděné a pohřbené na neznámém místě.¹¹⁸

Jak je z předchozího výkladu jasné, pachové stopy hledáme zejména na místě spáchání trestného činu, ale také na místech či předmětech s trestným činem přímo souvisejících, jako je například vozidlo, kterým pachatel místo opustil, či vražedný nástroj.¹¹⁹ Na základě stanovených kriminalistických verzí se pak prohledávají všechna možná místa pohybu pachatele, které odráží možný předpokládaný průběh celého skutku. Pachové stopy se mohou nacházet všude na těchto místech, ale vyhledávají se primárně na místech, se kterými pachatel mohl přijít nejpravděpodobněji přímo do kontaktu.¹²⁰ Dle povahy a způsobu provedení kriminalisticky relevantního skutku mohou těmito místy být například okenní rámy či kliky dveří při vniknutí do objektů, věci doličné, v případě dopravních prostředků pak ovládací prvky řízení, či místa předpokládaného úkrytu pachatele, ale může jít i například o pachovou stopu sejmutou z krku zavražděné osoby, která byla zardoušena. Není ovšem vyloučeno, že by byla pachová stopa sejmuta i z místa, kde sice nedošlo k přímému kontaktu s pokožkou pachatele, ale došlo k výše popsanému spadu odumřelých částecek lidské kůže, či vlasů. Problematickým místem pro snímání pachových stop jsou vlhká místa, protože může dojít k degradaci sejmuté pachové stopy, z důvodu navlhnutí speciálního snímače (více viz následující kapitola). Je však možné pachovou stopu odebrat i z předmětu či místa, které bylo ponořeno ve stojaté vodě, musí však předtím dojít k vysušení, a to bez proudění vzduchu, zdroje tepla či slunečního záření, tak aby stopa byla co nejméně poškozena. Pachové stopy je nejlépe snímat z takových předmětů, které jsou pevně spjaty s místem činu (například dveře, okenní rámy, zdi, ...), spíše než z předmětů, které lze přenášet. Mohlo by totiž dojít k tomu, že předmět byl na místo donesen ať už záměrně, aby došlo ke zmatení stop, či neúmyslně, pouhým zanesením například na podrážce boty osobou na činu nezúčastněnou. Takovým předmětem bývají často nedopalky od cigaret, či kusy oblečení a další.

Není účelné odebírat pachové stopy při každém spáchaném trestném činu. Musí jít o případy, kdy sejmutí pachových stop je účelné, a zároveň závažnost činu dosahuje dostatečné intenzity, která použití této metody opodstatňuje. Jsou to tedy zejména trestné činy násilné či mravnostní vyššího stupně společenské škodlivosti (například vraždy, znásilnění apod.),

---

¹¹⁸ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹¹⁹ Viz Příloha č. 1, obr. č. 19.

¹²⁰ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

dále majetkové trestné činy, kterými byla způsobena větší škoda,¹²¹ dále trestné činy obecného ohrožení, v případech kdy došlo k použití výbušného nástražného zařízení, nedošlo-li k jeho detonaci, případně u trestných činů, které by jinak bylo obtížné objasnit, jako jsou sériové trestné činy, či při podezření, že došlo k inscenaci.¹²²

Pachové stopy jsou stopami typickými pro určité druhy trestných činů. Můžeme je rozdělit dle toho, zda mají důkazní význam, či pouze význam taktický. Pachové stopy **důkazního významu** najdeme nejčastěji v případech krádeží vloupáním¹²³ a trestných činů proti životu.¹²⁴ V případě krádeží vloupáním jde o stopy zejména na místech, kde došlo k překonání překážky, za účelem vniknutí do objektu. U trestných činů proti životu můžeme předpokládat výskyt pachových stop hned na několika místech, jimiž jsou místo činu, místo nálezu lidských ostatků, místa, kde došlo k přípravě k trestného činu či k jeho utajování, dále na vražedných nástrojích, či na oblečení a těle oběti, samotného pachatele, či jiných účastníků. Tyto pachové stopy nám poskytnou potřebnou informaci o vnitřní stavbě objektu, konkrétně osoby. V rámci pachových stop, které mají zejména **význam taktický**, můžeme uvést následující druhy kriminality: drogová kriminalita, vyšetřování úmyslně vyvolaných mimořádných událostí a ekologická kriminalita. Pro drogovou kriminalitu jsou nejvýznamnější z hlediska pachových prací přepravci drog, kteří tvoří významný organizační článek v celé síti distribuce drog. Ti drogy převáží, pašují a ukrývají, což významně stěžuje potírání u tohoto typu kriminality. Za tímto účelem jsou tedy cvičeni speciální služební psi, nazývání *drogaři*, kteří jsou cvičeni k hledání drog, ať už drog přírodních (například marihuana) či syntetických (například metamfetamin). Pro vyšetřování úmyslně zaviněných mimořádných událostí, jako jsou požáry, výbuchy a havárie lze rovněž využít schopnosti speciálně vycvičených služebních psů. U těchto činů, pokud jsou způsobeny úmyslně, je příznačné, že pachatel na místě zůstává, ukryt v davu, či na jiném vhodném místě, aby mohl požár pozorovat z povzdálí. Tento jev je charakteristický pro pyromanii. Je tedy užitečné mít psa ihned na místě činu, aby, než budou pachové stopy zničeny hašením, mohl pachatele ihned vypátrat. Zároveň je vhodné v těchto případech mít psa, který je cvičen k hledání pachů akceleračních hoření (slang. *požárnice*) či iniciačních látek po výbušných zařízeních (slang. *bombočuchové*), které pokud jsou nalezeny, potvrzují, že šlo o úmyslný trestný čin. Pro ekologickou kriminalitu mají pachové práce význam především

---

¹²¹ Dle § 138 odst. 1 písm. c) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění účinném k 1.7.2023, tedy škoda dosahující nejméně částky 100 000 Kč.

¹²² STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹²³ § 205 odst. 1 písm. b) zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění účinném k 1.7.2023.

¹²⁴ Část II. Zvláštní část, Hlava I. Trestné činy proti životu a zdraví, Díl 1. Trestné činy proti životu zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník ve znění účinném k 1.7.2023.

v případech pašování a obchodu se zvláště chráněnými druhy rostlin a živočichů, na jejichž vyhledávání má celní správa speciálně cvičené psy.¹²⁵

Posledním typem kriminality, kde by mohly pachové stopy hrát důležitou roli, je vyšetřování organizovaného zločinu. Ten totiž často spojuje prvky všech výše uvedených typů kriminální činnosti. V naší praxi je ovšem stále využíván jen málo, na rozdíl od například praxe německé.¹²⁶

Charakter a individuální složení pachové stopy není možné jakkoliv pozměnit. Pachatel se může pokusit pach překrýt, ale jak bylo řečeno v kapitolách výše, takovéto překrytí bývá neúčinné, protože pes dokáže zpravidla pach překrývající oddělit od pachu hlavního. Pokud by ovšem šlo o pach toxický či chemický, jakožto pach překrývající, mohlo by dojít ke zmatení smyslů psa, či až dokonce k poškození čichu psa. Pachovou stopu je rovněž možné zničit, a to zejména destrukcí celého místa činu, jako by bylo jeho zapálení. Poslední možnosti degradace pachové stopy jsou pak samotné vlivy okolního prostředí, především u míst činu nacházejících se na veřejných prostranstvích, kde může dojít k odvětrání pachové stopy, či mechanickému snesení.¹²⁷

4.2. Zajišťování pachových stop

Zajišťování pachových stop musí být prvním kriminalisticko-technickým úkonem, který je na místě činu proveden.¹²⁸ Je tomu proto, aby nedošlo ke kontaminaci místa pachovými stopami dalších osob pohybujících se na ohledávaném místě. Takový prostor musí být tedy řádně střežen a chráněn, aby byl zamezen volný pohyb osob na něm. Pachové stopy zajišťuje vždy kriminalistický technik nebo výjimečně psovod specialista z odborného pracoviště metody pachové identifikace skupiny služební kynologie.

---

¹²⁵ Str. 170, 222, 270, 287 a 393 in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. op. cit. str. 11.

¹²⁶ BBC News [online]. *Germany adopts Stasi scent tactic*. 2007. [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6683803.stm#:~:text=The%20German%20authorities%20are%20compiling.in%20advance%20from%20selected%20targets>.

¹²⁷ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹²⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

Pachové stopy se zajišťují do speciálních **pachových konzerv**.¹²⁹ Během celého zajišťování musí být používány sterilní pomůcky¹³⁰ tak, aby nebyly konzervy či nástroje kontaminovány jiným pachem.¹³¹ Je vyloučeno použít jako stopu vzorek, který byl odebrán nesterilním nástrojem, nebo pokud došlo ke kontaktu s jiným než snímaným místem. Jestliže o takto zajištěném vzorku byl již vyhotoven záznam, je třeba jej vyřadit, o čemž je nutné učinit zápis do protokolu o ohledání. Kriminalistický technik je opatřen latexovými rukavicemi, které zabraňují přenosu jeho pachu z rukou na předměty pro snímání pachové stopy. Některé zahraniční zdroje dokonce doporučují, aby kriminalistický technik měl dva páry rukavic na rukou, a to z toho důvodu, aby při případném protržení jedné z nich nedošlo ke znehodnocení stop.¹³² Za pomoci pinzety (či peánu) je vyjmut speciální pachový textilní snímač (aratex), ten je poté přiložen na místo presumovaného výskytu pachové stopy. Aratex je dále přikryt aluminiovou fólií (alobal) a takto ponechán nejméně 30 minut, aby mohl aratex vstřebat příslušný pach.¹³³ Takto odebraná pachová stopa se nazývá **otisk pachové stopy**.¹³⁴ Tak tomu je pouze v případě, kdy je pachová stopa snímána bezprostředně nebo v krátké době po spáchání činu, za současného předpokladu déle trvajících kontaktu pachatele s předmětem, z kterého je stopa snímána. V případě, že je místo nalezeno až po delším časovém úseku, je nutné dobu kontaktu aratexu s místem prodloužit na několik hodin až dní, v závislosti na konkrétních okolnostech. Poté je aratex opět pinzetou vložen do vzduchotěsné a sterilní skleněné nádoby.¹³⁵ Ta musí být následně ihned označena modrým štítkem, na kterém je „(a) datum a čas zajištění otisku pachové stopy, (b) číslo stopy, (c) místo, odkud byl otisk pachové stopy zajištěn, (d) číslo jednací, (e) číslo bezpečnostního sáčku, do kterého bude

---

¹²⁹ Dle pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů se **pachovou konzervou** rozumí: „standardizovaná skleněná nádoba s uzávěrem spolehlivě zabraňujícím úniku a kontaminaci pachu, která slouží k uchování otisku pachové stopy nebo pachového vzorku osoby.“

¹³⁰ Viz Příloha č. 1, obr. č. 20, kde ještě nebyla stanovena povinnost manipulace s pachovými vzorky v sterilních jednorázových latexových rukavicích.

¹³¹ Konkrétně stanoví používané nástroje a postupy neveřejným interním aktem řízení ředitel ředitelství služby pořádkové policie.

¹³² Str. 8 in GIRARD, J. E. *Criminalistics: Forensic Science, Crime, and Terrorism*. Jones & Barlett Publishers, 2013. ISBN 978-1-4496-9179-0.

¹³³ V případě malých předmětů, z kterých je snímána pachová stopa je možné je vložit dolobalu společně s aratexem celé, ale následný postup je stejný, protože takový předmět nemůže být zásadně odnesen z místa činu v pachové konzervě na jiné místo, pokud není vzhledem k okolnostem nutné tento předmět zajistit, aby nedošlo k jeho zničení.

¹³⁴ **Otiskem pachové stopy** se dle pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ve znění pozdějších předpisů rozumí: „vzorek pachu zajištěný z pachové stopy prostřednictvím pachového snímače.“

¹³⁵ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

*pachová konzerva vložena, (f) příjmení a osobní evidenční číslo kriminalistického technika, který otisk pachové stopy zajistil“.*¹³⁶

Pachová konzerva je poté zajištěna v bezpečnostním sáčku, který nemůže být bez porušení znovu otevřen a je opatřen individuálním evidenčním číslem.¹³⁷ O všech takto odebraných pachových stopách z místa musí kriminalistický technik sepsat záznam o odběru otisků pachových stop. Zároveň musí být vyplněn i protokol o odběru pachových stop, ve dvou tiskopisech (originál a kopie), kdy originál je přiložen přímo k pachovým konzervám a kopie je přílohou protokolu o ohledání místa činu. Ten musí obsahovat pořadí, ve kterém byl otisk pachové stopy odebrán z místa činu a zároveň všechny okolnosti relevantní pro provedení komparace. Protokol o ohledání lze z procesního hlediska použít jako důkazní prostředek. Obsahuje zároveň informace, které ve svém souhrnu slouží k vytvoření všech možných kriminalistických verzí, neb dokumentuje mimo jiné i rozmístění ostatních stop ve vztahu k pachovým stopám.¹³⁸ Kriminalistický technik musí do patnácti pracovních dnů pachové konzervy se zajištěnými vzorky doručit na příslušné středisko pachové identifikace. Po dobu přepravy musí být pachové konzervy nepřetržitě uloženy ve výše zmíněných bezpečnostních sáčcích, musí být řádně označeny a musí být opatřeny potřebnou dokumentací. Všechny tyto konzervy má Policie ČR vedeny v elektronické evidenci pachových konzerv.¹³⁹

4.3. Olfaktorická komparace

Aby mohlo dojít k olfaktorické komparaci, je nutné opatřit vzorek, s kterým může být sejmutá pachová stopa porovnána. Ten musí být odebrán zájmovým osobám. Odběr **srovnávacího vzorku** (jinak též pachový vzorek osoby)¹⁴⁰ je odběr, který je prováděn osobně přímo na těle zájmové osoby, bez ohledu na její procesní postavení. Takovýto úkon je osoba povinna strpět vždy, což bylo i několikrát potvrzeno nálezy Ústavního soudu: „jde např. o nálezy ÚS 28/1998-n. a ÚS 116/2000-n. a stanovisko pléna Pl. ÚS-st. 30/10,

---

¹³⁶ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁷ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

¹³⁸ Str. 54 in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. 417 s. ISBN 978-80-7380-859-4.

¹³⁹ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁰ Dle pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ve znění pozdějších předpisů se **pachovým vzorkem osoby** rozumí: „vzorek pachu odebraný v souladu s trestním řádem [§ 114] proškoleným policistou na pachový snímač z těla osoby za účelem provedení porovnání s otiskem pachové stopy.“

v nichž Ústavní soud mimo jiné připustil, že odebrání srovnávací pachové stopy může být jiným potřebným úkonem ve smyslu § 114 odst. 2 [trestního řádu], který je povinen každý (včetně obviněného) strpět, je-li třeba provést takový úkon k důkazu.¹⁴¹ Odebrání srovnávacího pachového vzorku postupem dle § 114 odst. 2 trestního řádu vyžaduje, aby byla zájmová osoba řádně vyzvána a poučena, a aby bylo jednáno se souhlasem státního zástupce. Přičemž za předpokladu, že ani po splnění uvedených podmínek zájmová osoba nesouhlasí a klade odpor, je možné jej překonat donucovacími prostředky.

Vzorek je odebírán pomocí stejných pomůcek jako při odebírání pachových stop. Srovnávací vzorek se zájmové osobě odebírá přiložením pachového snímače na obnažený bok v oblasti pasu. Snímač musí na tomto místě zůstat nejméně 15 minut.¹⁴² Pokud by nebylo možné snímač přiložit do oblasti pasu osoby, je využito jiné místo, ale nikoliv místo regionálních pachů (tedy míst, kde ústí mnoho potních žláz, jako by bylo podpaží), je zde totiž riziko následné degradace srovnávacího vzorku v pachové konzervě v důsledku vysoké koncentrace potu (viz výše odběr vzorku z vlhkého místa). Zároveň ruce nejsou vhodným místem pro odebrání vzorku, protože se nejvíce dostávají do kontaktu s okolním prostředím a mohlo by tedy dojít ke kontaminaci cizím pachem. Z uvedeného důvodu je současně třeba zajistit, aby se zájmová osoba pachového snímače (ani jiných využívaných nástrojů) v průběhu úkonu nedotýkala. Je třeba pamatovat rovněž na to, aby zájmová osoba na sobě neměla oblečení jiné osoby, či oblečení, které již obsahuje jiné silné pachy, aby nedošlo ke kontaminaci vzorku. Po uplynutí uvedeného času je snímač umístěn opět do sterilní a vzduchotěsné sklenice, která je opatřena tentokrát štítkem červené barvy, na kterém je uvedeno „(a) jméno a příjmení, pohlaví, datum narození a etnická charakteristika osoby, o jejíž pachový vzorek se jedná, (b) příjmení a osobní evidenční číslo proškoleného policisty, (c) datum a čas odebrání pachového vzorku osoby, (d) číslo bezpečnostního sáčku, do kterého bude pachová konzerva vložena“.¹⁴³ Pak se sklenice opět uloží do bezpečnostního sáčku s příslušným protokolem.¹⁴⁴

Zájmové osobě jsou zpravidla odebrány minimálně dva srovnávací vzorky, pokud není vyžadováno více srovnávacích materiálů z důvodu složitosti případu.¹⁴⁵ Vzorek odebírá

---

¹⁴¹ Str. 1335-1336 in PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád - komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

¹⁴² Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴³ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁴ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹⁴⁵ Zejména při vyšetřování sériových trestných činů.

speciálně proškolený policista stejného pohlaví jako osoba, jíž je srovnávací vzorek odebrán. S ohledem na práva obětí ve smyslu zákona č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů (ve znění účinném k 1.7.2023) je možné předpokládat, že pokud by zájmovou osobou byla oběť či zvlášť zranitelná oběť, může si tato osoba vybrat pro odebrání vzorku i policistu opačného pohlaví. V případě zvlášť zranitelné oběti by takové žádosti muselo být vyhověno, pokud by tomu nebránily důležité důvody (viz § 19 odst. 1 zákona o obětech trestných činů analogicky). Odebrané srovnávací vzorky pak opět speciálně proškolený policista do patnácti pracovních dní¹⁴⁶ doručí na odborné pracoviště k provedení olfaktorické komparace. Tyto srovnávací vzorky jsou přepravovány a skladovány stejně jako vzorky odebrané na místě činu, jak je popsáno výše, tedy v řádně označených bezpečnostních sáčcích vylučujících zaměnitelnost, s příloženou dokumentací, jež obsahuje originál protokolu o odběru srovnávacích pachových vzorků osobě.¹⁴⁷

Poté co je srovnávací vzorek se všemi náležitostmi řádně odebrán dožádá policejní orgán středisko pachové identifikace o provedení olfaktorické komparace. Spolu s žádostí o odborné vyjádření je na středisko zaslán výše uvedený protokol o odběru srovnávacích pachových vzorků osobě a na dožádání střediska též protokol o ohledání místa činu včetně případných audiovizuálních příloh, je-li to účelné.¹⁴⁸ Žádost o odborné vyjádření obsahuje mimo jiné základní skutkové okolnosti případu, včetně stanovených kriminalistických verzí a všechny relevantní informace týkající se pravděpodobného vzniku konkrétní pachové stopy na místě činu. Zde se zároveň poznamená žádost¹⁴⁹ obhájce o účast na tomto úkonu, pokud byla podána. Pokud je žádost posouzena kladně a nebrání tomu jiné překážky, je obhájci účast umožněna. Tato účast se koná prostřednictvím videopřenosu, aby nedošlo k přenosu pachů. Pokud si ovšem žádost obhájce nepodá, není policejní orgán povinen ho o konání olfaktorické komparace informovat. Výše uvedené platí obdobně pro účast znalce.¹⁵⁰

Princip olfaktorické komparace spočívá v porovnání shody pachové stopy z místa činu a srovnávacího pachového vzorku odebraného zájmové osobě. Srovnávají se zde pachy

---

¹⁴⁶ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

¹⁴⁷ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹⁴⁸ Po doručení disponuje středisko kompletní dokumentací, protože originál o protokolu o odběru pachových stop již mají k dispozici společně se vzorky pachových stop odebraných z místa činu.

¹⁴⁹ § 165 odst. 2 a 3 zákona č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád) ve znění účinném k 1.7.2023.

¹⁵⁰ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

umístěné v tak zvané **porovnávací**¹⁵¹ a **porovnávané**¹⁵² **pachové konzervě**. Nejsou-li dány důvody pro neodkladné provedení, otisk pachové stopy i srovnávací pachový vzorek zůstanou v pachové konzervě nejméně 24 hodin po svém odebrání a nejméně 10 hodin na srovnávacím pracovišti, než dojde k samotné komparaci.¹⁵³ Je tomu tak z důvodu ustálení pachu v pachových konzervách. Komparaci je možno provést i opakovaně, ale s opětovným otevíráním pachových konzerv nastává odvětrávání a snižování koncentrace pachového vzorku.¹⁵⁴

Olfaktorickou komparaci provádí speciálně vyškolený psovod za pomoci svého služebního psa cvičeného k provádění metody individuální pachové identifikace osob. Porovnávaná pachová konzerva se umístí do řady¹⁵⁵ s alespoň čtyřmi dalšími takzvanými **doplňkovými**¹⁵⁶ **pachovými konzervami**.¹⁵⁷ Doplnková pachová konzerva musí obsahovat pachový vzorek osoby, která se shoduje s osobou, již byl odebrán srovnávací pachový vzorek, a to co do pohlaví, etnického původu a přibližného věku. Je rovněž opatřena červeným štítkem s údaji v anonymizované podobě a vyznačením písmene „D“. Doplnková pachová konzerva se po provedení olfaktorické komparace zlikviduje.¹⁵⁸

4.4. Metodiky a pravidla provádění olfaktorické identifikace

Průběh olfaktorické komparace a identifikace má konkrétně stanovená pravidla. Je tomu tak proto, aby nedošlo k žádnému falešnému značení psem, či aby v důsledku pochybení nebyl důkaz pachovou zkouškou zcela nepoužitelný před soudem. Již od samotné přípravy sterilních nástrojů, přes kompletaci pachových konzerv, odebrání stop a vzorků, skladování, transport

---

¹⁵¹ Dle pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ve znění pozdějších se **porovnávací pachovou konzervou** rozumí: „*pachová konzerva s otiskem pachové stopy, která je určena k načichání pachu psem a následnému porovnání pachu s porovnávanou pachovou konzervou a doplňkovými pachovými konzervami.*“

¹⁵² Dle pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ve znění pozdějších se **porovnávanou pachovou konzervou** rozumí: „*pachová konzerva s pachovým vzorkem osoby, která je za účelem porovnání umístěna v řadě.*“

¹⁵³ Viz Příloha č. 1, obr. č. 21 a obr. č. 22.

¹⁵⁴ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹⁵⁵ Dle pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ve znění pozdějších se **řadou** rozumí: „*soubor pachových konzerv tvořený alespoň pěti pachovými konzervami, které jsou pro účely porovnání umístěny v porovnávací místnosti v rozestupech nejméně 80 cm.*“

¹⁵⁶ Dle pokynu policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ve znění pozdějších se **doplňkovou pachovou konzervou** rozumí: „*pachová konzerva s pachem, který nenáleží žádné osobě mající souvislost s trestním řízením, pro jehož účely je porovnávání prováděno; doplňkové pachové konzervy jsou umístěny v řadě společně s porovnávanou pachovou konzervou.*“

¹⁵⁷ Viz Příloha č. 1, obr. č. 5 a obr. č. 23.

¹⁵⁸ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

až po proces olfaktorické komparace je stanoven přesný postup a zákaz kontaktu stejné osoby s nástroji, místy, či osobami opětovně v jakékoliv z fází tohoto procesu.

Olfaktorická komparace musí probíhat na specializovaném pracovišti výhradně ve vyčleněné porovnávací místnosti. Komparace sestává ze dvou částí. První část se skládá ze dvou kontrolních porovnání a nejméně dvou dílčích porovnání prvním služebním psem. Druhá část má stejný průběh ovšem s druhým služebním psem.¹⁵⁹ **Dílčím porovnáním** se rozumí postup, kdy je služebnímu psu po načichání pachy z porovnávací pachové konzervy¹⁶⁰ umožněno obejít všechny pachové konzervy od první až po poslední v řadě a zpět¹⁶¹. V rámci olfaktorické komparace vyžaduje každé dílčí porovnání činnost dvou různých osob, kterými jsou **psovod** a **expert odborného pracoviště**. **Expert** odpovídá za výběr vhodných doplňkových pachových konzerv a jejich rozmístění v řadě, přičemž v průběhu dílčího porovnání sleduje jeho průběh z odděleného prostoru. **Psovod** o rozmístění pachových konzerv v řadě nesmí nic vědět, aby nemohl ovlivňovat výkon psa, byť i nevědomky. Případ, kdy pes označí tu pachovou konzervu, kterou psovod (vědomě či nevědomě) chce označit, protože ví, že je konzervou porovnávanou, aniž by pes reálně využíval svého čichu, se v psychologii označuje jako „*efekt Chytrého Hanse*“ (též *der kluge Hans*). Efekt *Chytrého Hanse* je jev, při kterém zvíře sleduje reakce svého cvičitele (stačí, že je vycítí, nemusí se jednat vůbec o vědomé či viditelné signály) na určité podněty a udělá přesně to, co cítí, že je od něj očekáváno, aby cvičitele uspokojilo.¹⁶² Neznamená to tedy, že pes označuje tu pachovou konzervu, která svým pachem odpovídá porovnávací konzervě, ale že označil přesně tu pachovou konzervu, kterou chce označit jeho psovod. Zde je opět patrný posun od předchozí úpravy, kdy psovod sám rozmisťoval pachové konzervy a věděl tedy kde se jaký pachový vzorek nachází, včetně vzorku z porovnávané pachové konzervy.^{163 164}

Během olfaktorické komparace musí být v řadě pachových konzerv pouze jedna porovnávaná pachová konzerva s pachem zájmové osoby. Zároveň pachové vzorky z doplňkových pachových konzerv nesmí být odebrány stejným policistou, jako je ten, který odebral otisk pachové stopy z místa činu ani ten, který odebíral srovnávací pachový vzorek osoby, a ani nesměl být žádnému z těchto úkonů fyzicky přítomen. Stejně tak by se

---

¹⁵⁹ Zde je patrný posun od předchozí praxe, kdy byl využíván pouze jeden pes.

¹⁶⁰ Viz Příloha č. 1, obr. č. 24.

¹⁶¹ Viz Příloha č. 1, obr. č. 25.

¹⁶² FERGUSON, P. *Clever Hans*. Encyclopedia Britannica, 2019 [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Clever-Hans>.

¹⁶³ Viz například str. 120-121 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹⁶⁴ Viz Příloha č. 1, obr. č. 26.

služební pes ani psovod neměl dostat v žádné fázi do přímého fyzického styku s obviněným (či podezřelým).

Rozmístěný jednotlivých pachových konzerv zaznamenává expert do diagramu, který je součástí odborného vyjádření. Psovod psa může vést na vodítku, které musí zůstat po celou dobu dílčího porovnání prověšené, či pustit psa na volno¹⁶⁵ a doprovázet ho, nebo ho nechat provést porovnání samostatně. Pokud pes označí pachovou spojitost (označení pes provede zalehnutím)¹⁶⁶ při prvním dílčím porovnání, pokračuje se k druhému porovnání, poté co expert pořadí konzerv opět změní. Až pokud první pes označí spojitost při obou dílčích porovnáních, přejde se na dílčí porovnání se psem druhým. Pouze pokud i druhý pes v rámci obou svých dílčích porovnáních označí stejnou spojitost jako pes první, považuje se spojitost mezi porovnávací a porovnávanou pachovou konzervou za prokázanou. Pokud dojde v jakékoli fázi u kteréhokoliv z psů k neoznačení spojitosti či k chybnému označení, považuje se spojitost za neprokázanou. Celý proces je pečlivě zaznamenáván expertem do diagramu. Zároveň je pořizován video záznam celé komparace, včetně rozmisťování pachových konzerv do řady. Odborné vyjádření se všemi jeho předepsanými přílohami¹⁶⁷ je posléze odesláno příslušnému dožadujícímu policejnímu orgánu.

Kontrolní porovnání časově předchází porovnáním dílčím. Kontrolní porovnání má za cíl ověřit, že pes správně reaguje na porovnávané pachy a pachové konzervy umístěné v řadě, jakož i vyloučit případnou nežádoucí zajímavost některé z nich.¹⁶⁸ Dále je provedena nezávislá komparace, kdy pes načichá porovnávací pachovou konzervu, která s vyšetřovaným případem nesouvisí. V řadě jsou rozmístěny pachové konzervy, s kterými má pach z porovnávací konzervy pes srovnat. V řadě je vedle pachových konzerv doplňkových umístěna i pachová konzerva, která bude konzervou porovnávanou v rámci následného dílčího porovnávání. Dále jsou dvě možnosti. Buď je v této řadě umístěna i porovnávaná pachová konzerva korespondující svým pachem s načichanou porovnávací pachovou konzervou, či v řadě porovnávaná konzerva není vůbec. V tomto druhém případě pes nemá označit žádnou z pachových konzerv jako shodující se s konzervou porovnávací. Pokud by pes nějakou

---

¹⁶⁵ Viz Příloha č. 1, obr. č. 5 a obr. č. 27.

¹⁶⁶ Viz Příloha č. 1, obr. č. 28 a obr. č. 29.

¹⁶⁷ Odborné vyjádření obsahuje informace o atestu použitých služebních psů, přítomnosti obhájce či znalce, anebo případné likvidaci či anonymizaci některé z použitých pachových konzerv. Přílohami jsou diagramy a video záznam průběhu.

¹⁶⁸ Taková konzerva, u které byla zjištěna nežádoucí zajímavost, nesmí být umístěna do řady v žádné z fází komparace, a to ani jako pachová konzerva doplňková.

konzervu přesto označil, tato bude vyřazena. Stejně tak v první možnosti, kdy by označil pes jinou konzervu, než konzervu odpovídající načichané porovnávací pachové konzervě.¹⁶⁹

5. KRIMINALISTICKÁ OLFAKTRONIKA JAKO POTENCIÁLNÍ HROZBA KRIMINALISTICKÉ OLFAKTORICE

5.1. Charakteristika kriminalistické olfaktoriky

Kriminalistická **olfaktronika** je druhým podoborem kriminalistické odorologie vedle kriminalistické olfaktoriky. Hlavní rozdíl mezi nimi spočívá v tom, že v olfaktorice je k detekci a porovnání pachů využíván speciální přístroj, zatímco v kriminalistické olfaktorice reakce živého organismu (speciálně vycvičeného psa). Olfaktronika se tudíž zabývá zkoumáním pachů z hlediska jejich fyzikálně-chemických vlastností, určuje poměr a objem jednotlivých komponent pachu, a může být v určitých případech využita i k porovnání pachové stopy s pachovým vzorkem. Kriminalistická olfaktorika je vědecká a objektivní metoda analýzy pachů, takto získané informace se tedy pro účely trestního řízení mohou využít rovněž jako objektivní důkaz. Takto opatřený důkaz je přezkoumatelný, ověřitelný, porovnatelný, a tudíž se dá považovat též za věrohodný. Olfaktronika je využívána pro účely identifikace, nikoliv však zatím k identifikaci osob, jak je tomu u kriminalistické olfaktoriky, nýbrž zejména k identifikaci věcí.¹⁷⁰

To však neznamená, že by identifikace osob přístrojově byla zcela nemožná, jak tomu bylo doposud. V rámci studie Vysoké školy chemicko-technologické v Praze se tým Ing. Ulriky Malé, Ing. Jany Čechové, Ing. Nikolý Ladislavové, Ing. Oleksie Kamiského, Ing. Petry Pojmanové, Ing. Veroniky Škeříkové a prof. RNDr. Štěpána Urbana, CSc. rozhodl lidský pach rozdělit hned do šesti frakcí, v kterých měly obsažené sloučeniny rozdílnou těkavost. Rozdělení bylo možné právě díky preparativní plynové chromatografii. Jejich cílem bylo určit, která část pachových sloučenin tvoří pach individuální konkrétního člověka, jinak řečeno **aktivní pachovou signaturu**, na základě níž je speciálně vycvičený pes schopen úspěšně spojit porovnávací vzorek se vzorkem porovnávaným. Tímto výzkumem se zároveň

---

¹⁶⁹ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

¹⁷⁰ Str. 170-180 in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 318 s. ISBN 978-80-7380-535-7.

podarilo potvrdit jev popsany již dříve Doležalem a kol.¹⁷¹, a tím je multiplicita pachové signatury. Jde o to, že samotná aktivní pachová signatura je v lidském pachu obsažena v několika různých variantách, tedy, že bude obsažena ve vícero frakcích lidského pachu. Na tyto varianty má speciálně vycvičený pes reagovat. Pro účely analýzy musí být odebrán vzorek pachu. Jak bylo popsáno výše, pro účely olfaktorické komparace je využívána speciální látka Aratex. Na tuto látku i její pach jsou psy cvičeni a tedy v rámci porovnání vzorků jejím pachem nejsou nijak ovlivněni. Pro přístrojovou analýzu ovšem není Aratex vhodný, a to z důvodu vysokého analytického pozadí, které není možné očistit. V této studii tedy bylo využito skleněných kuliček, ty jsou jednak snadno a levně dostupné, a zároveň je možné jejich čištěním dosáhnout takřka nulového analytického pozadí. Skleněné kuličky mohou být také použity opakovaně. Aby sklo lépe absorbovalo pachy, je využívána silná kyselina, která povrch kuliček zaktivuje. Skleněné kuličky byly použity pro odebrání pachových vzorků, které byly následně rozděleny na výše zmíněné frakce pomocí přístroje metodou GC-PFC.¹⁷² Aratex byl pak použit pro odebrání pachových vzorků, které nepodléhaly žádné další úpravě, a byly dále použity pro olfaktorickou komparaci speciálně vycvičenými psy, které poskytla Policie ČR ze svých pracovišť služební kynologie v Tuchoměřicích a Domašíně. Této studii se účastnilo celkem třináct psů, z toho dvanáct fenek a jeden pes, všichni němečtí ovčáci, kromě jedné fenky belgického ovčáka. Celý pokus byl prováděn za dodržení zásady *double blind*,¹⁷³ všichni psi, kromě feny belgického ovčáka, která byla bez vodítka *na volno*, byli na prověšeném vodítku. Vzorky byly odebrány od ženských dobrovolnic ve věku od dvaceti do třiceti let, kdy tři z nich byly vybrány pro frakcionování jejich pachu. Celkem od nich bylo získáno dvanáct vzorků. Ostatní pachy sloužily jako pachy klamné.¹⁷⁴ Cílem bylo, aby pes správně určil shodu mezi porovnávacím vzorkem (plný nefrakcionovaný pach) a porovnávanými vzorky (jednotlivé frakce téhož pachu). Následně byla jako porovnávací vzorek použita jedna z frakcí pachu a pes měl identifikovat pachovou konzervu s porovnávaným vzorkem, tedy pachem nefrakcionovaným. Výsledek této práce byl, že psi celkem úspěšně dokázali srovnávat jednotlivé frakce s plným pachem, u některých frakcí lépe než u jiných, v závislosti na rozdílné míře těkavosti. Psi byli schopni identifikace aktivních

---

¹⁷¹ DOLEŽAL, P.; FURTON, K. G.; LNĚNIČKOVÁ, J.; KYJAKOVÁ, P.; ŠKEŘÍKOVÁ, V.; VALTEROVÁ, I.; PINC, L.; URBAN, Š. *Multiplicity of human scent signature*. Egyptian Journal of Forensic Sciences 9, 2019, 7. článek.

¹⁷² Zkratka z anglického jazyka, celým názvem *gas chromatography preparative fraction collector* (GC-PFC).

¹⁷³ Jak bylo popsáno výše, zásada *double blind* spočívá v tom, že psovod psa, který provádí olfaktorickou komparaci neví, jak byly pachové konzervy rozmístěny a kde se nachází pachová konzerva se vzorkem, který má být identifikován. Zároveň není v místnosti přítomna ani žádná jiná osoba, která by tyto informace měla. Jde o snahu zamezit možnému chtěnému či nechtěnému ovlivnění psa provádějícího komparaci.

¹⁷⁴ Ke klamným pachům více viz kapitola 4.

pachových signatur u všech frakcí. Není však zatím dostatek poznatků, aby bylo možné určit, které frakce jsou z hlediska identifikace podstatnější než jiné. To může být dáno mimo jiné tím, že vzhledem k rozdělení již tak málo koncentrovaného pachu na šest frakcí, dochází k ještě podstatnějšímu snížení koncentrace, a je tedy pro psy náročné tyto pachy dostatečně načichat. Z dalšího hlediska jsou také jednotlivé frakce velmi odlišné od celého pachu a je tedy obtížnější jejich vzájemné srovnání. Zároveň jde o zcela nový typ zkoušky, na kterou speciálně vycvičení psy nejsou zatím připravováni. Problémem také může být použitý materiál pro absorpci pachů. Jak bylo řečeno výše, Aratex má vysoké analytické pozadí, a při tak malé koncentraci pachu v rámci každé frakce může tento fakt ovlivňovat chybovost psů. Je tedy nutné nalézt lepší a z hlediska analytického pozadí čistší materiál, na který budou následně psi přeučeni. Zajímavostí bylo, že v rámci jedné z komparací nebyl pes schopen u jedné z frakcí od sebe rozlišit sourozence. Tento poznatek by mohl potvrzovat domněnku o tom, že lidský pach je částečně podmíněn geneticky a tedy v rámci určité frakce je možno určit stejnou rodinnou příslušnost. I zde však zatím není dostatek empirických poznatků potvrzujících tento jev.¹⁷⁵

Pro účely olfaktorické analýzy je využíván speciální přístroj. Tímto přístrojem je plynový chromatograf s hmotnostní spektrometrií, jinak také GC-MS,¹⁷⁶ který slouží ke zkoumání a vyhodnocování plyných látek. V současnosti se začíná využívat přístroj citlivější, tím je dvojdimenzionální plynový chromatograf s hmotnostními spektrometry typu *time of flight* (TOF), též nazývané jako GCxGC-TOF. Tento přístroj je využíván na katedře Analytické chemie na Vysoké škole chemicko-technologické v Praze a je mnohonásobně citlivější než dříve využívaný GC-MS. Je tomu tak zejména díky hmotnostnímu spektrometru TOF, který je sedmdesátkrát citlivější než dřívější model, a dokáže tudíž rozpoznat desetitisíce pachových sloučenin. Tyto přístroje jsou schopny za pomoci detektorů (respektive hmotnostních spektrometrů) převést vstupní informace na elektrické signály, které jsou graficky zhmotněny na chromatogramu. Chromatogram pak slouží k následnému porovnání pachových vzorků. Tato metoda by mohla později umožnit vytvoření tak zvané **digitální pachové signatury**. Šlo by v podstatě o stejnou databázi, která již existuje například pro otisky prstů (AFIS, FODAGEN), ovšem šlo by o digitální databázi chromatogramu určité osoby. Muselo by však jít o záznam primárních pachových sloučenin, tedy těch, které zůstávají u člověka neměnné, a nikoliv sekundárních (měnící se v závislosti na aktuálním stavu člověka,

---

¹⁷⁵ MALÁ, U.; ČECHOVÁ, J.; LADISLAVOVÁ, N.; KAMINSKYI, O.; POJMANOVÁ, P.; ŠKEŘÍKOVÁ, V.; URBAN, Š. *Olfaktorická a olfaktorická metoda pachové identifikace*. In: Forezní vědy, právo, kriminalistika. 2023, 8. ročník (1/2023). s. 42-50. [cit. 19.10.2023] Dostupné z: <https://www.vsfs.cz/periodika/forezní-vedy-2023-1.pdf>.

¹⁷⁶ Zkratka z anglického jazyka, celým názvem *gas chromatography-mass spectrometry* (GC-MS).

ať už zdravotním, psychickým či jiném), ani terciárních (pachy přidružené). K nalezení těchto primárních sloučenin pak přispívá i výše zmíněná studie frakcí pachové stopy. Kromě toho, by za pomoci olfaktorické analýzy bylo možné určit rovněž skupinovou příslušnost, při nedovršené individuální identifikaci. V rámci kriminalistické odorologie toto zatím nebylo možné, jelikož kriminalistická olfaktorika slouží k identifikaci individuální a skupinová příslušnost tímto způsobem určit nelze. To je vzhledem k povaze kriminalistické olfaktoriky logické, jelikož neexistuje nějaký obecný pach společný všem ženám či etniku, který bychom mohli speciálně vycvičeným psům poskytnout k načichání. Ovšem v rámci olfaktorické analýzy by jednou mohlo být možné určit skupinovou příslušnost z pachového vzorku, tedy alespoň pohlaví osoby či její etnický původ.¹⁷⁷

Dalším relativně novým přístrojem pro účely kriminalistické olfaktoriky je tak zvaný elektronický nos (*electronic nose, e-nose*). Jde o mobilní analytický přístroj, který je schopen určit skupinovou příslušnost pachů, a to zejména pachů věcí. Je již hojně využíván mimo jiné i ve zdravotnictví či gastronomii, také v místnostech, kde hrozí únik nebezpečného plynu, nebo pro účely ochrany životního prostředí a měření míry znečištění ovzduší, ale je významný i pro policejní praxi. Využívá se zejména na letištích k detekci omamných a psychotropních látek, výbušnin a jiného nelegálně převáženého obsahu, jakým je tabák nebo alkohol. Jde sice stále o přístroj, který se nevyrovná ani čichu psa, ani složitějšímu přístroji jakým je plynový chromatograf s hmotnostní spektrometrií (GC-MS), avšak má určité výhody. Jednak je lehce přenosný, na rozdíl od klasického objemného plynového chromatografu, a dále pak není náchylný k jakékoliv únavě čichového ústrojí, která je, nejen u psů, zcela běžná a přirozená. Celý elektronický nos je, zjednodušeně, tvořen snímači plynu (tedy i pachu), které plyn dovedou dovnitř přístroje a ten je uvnitř dále zpracován a parametrizován a nakonec je zanalyzován počítačem pomocí speciálního softwaru. Výstup počítače pak umožňuje konkrétní zkoumaný pach přiřadit k určité skupině, do které přísluší. Díky tomu je možné rovněž určit zdroj pachu, ale také jeho jednotlivé chemické a jiné atributy.¹⁷⁸

Byl rovněž uskutečněn experiment,¹⁷⁹ který měl prokázat, zda by bylo možné využít elektronický nos také k vyhledávání pohřešovaných osob, u kterých se předpokládá, že zemřely, tedy pro vyhledávání kadáverů. Na tuto specializaci jsou, jak bylo uvedeno

---

¹⁷⁷ URBAN, Š. *Forenzní olfaktorika a olfaktorika*. In: Forenzní vědy, právo, kriminalistika. 2023, 8. ročník (1/2023). s. 51-55. [cit. 19.10.2023] Dostupné z: <https://www.vsfz.cz/periodika/foreznni-vedy-2023-1.pdf>.

¹⁷⁸ Str. 43-44 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹⁷⁹ BROWN, A.; LAMB, E. DEO, A.; PASIN, D.; LIU, T.; ZHANG, W.; SU, S.; UELAND, M. *The use of novel electronic nose technology to locate missing persons for criminal investigations*. iScience, Volume 26, Issue 4. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: [https://www.cell.com/iscience/pdf/S2589-0042\(23\)00430-3.pdf](https://www.cell.com/iscience/pdf/S2589-0042(23)00430-3.pdf).

v předchozích kapitolách, cvičení také služební psi. Účelem použití elektronického nosu pro tyto účely nemá ovšem dle této studie být nahrazením těchto vysoce specializovaných psů, ale naopak usnadněním jejich práce a práce jejich psovodů. Výcvik těchto psů je velmi komplikovaný, pes musí mít opravdu dobře vyvinutý čich, aby byl schopen nalézt rozkládající se tělo i několik metrů pod zemí či dokonce pod vodou. Každý pes podléhá únavě, navíc není mnoho psů takto vycvičených, tedy není mnoho možností, co dělat, když je pes po několika hodinách hledání vyčerpán, ale není, kdo by ho mohl nahradit a pokračovat v práci. Zde by pak měl pomoci právě elektronický nos. Ten by byl schopen v podstatě ukazovat psovodovi, co pes cítí. Tím pádem by psovod věděl, že například na určitém místě je pravděpodobnější mrtvolu hledat než na jiném, protože elektronický nos zachytil pachový signál, nebo zda například pes nevětrí pach mrtvého zvířete místo člověka a tak dále. Pomohl by tím i svému psovi a zbytečně ho nezatěžoval hledáním na místech, kde nic z toho, co hledají, není. V podstatě před tím, než by bylo nutné povolat speciálně vycvičeného psa a jeho psovoda, by bylo možné nejdříve místo předpokládaného či možného výskytu lidského těla prověřit elektronickýmnosem. Ten je snadněji mobilní nežli klasický plynový chromatograf typu GC-MS i GCxGC-TOF a nepodléhá vyčerpání při dlouhodobém používání. Stále musí být ovšem konstatováno, že takovýto elektronický nos je k detekování zájmových pachů méně citlivý než výše uvedené plynové chromatografy a tím spíše i méně citlivý než speciálně vycvičený pes. Aby byl tedy elektronický nos efektivní pro účely nalezení místa, kde se nachází lidské ostatky¹⁸⁰, musí být správně adaptován na vnější prostředí a musí být brány v potaz okolní vlivy, jako jsou povětrnostní podmínky a sluneční záření. Během rozkladu lidského těla jsou produkovány různé těkavé organické látky (VOC),¹⁸¹ které se dostávají do okolního ovzduší. Tyto těkavé organické látky nejsou produkovány ve stejném množství v každé fázi dekompozice mrtvého lidského těla. Nejvíce jsou produkovány během fáze aktivního rozkladu, nejméně pak v počátečních a závěrečných fázích. Zároveň se tyto těkavé organické látky budou uvolňovat do okolí do tvaru obráceného kuželu, tedy nejkoncentrovanější budou přímo v místě výskytu lidských ostatků a dále se jejich koncentrace bude snižovat směrem nahoru a ven od centra. Cílem tedy je, aby byl elektronický nos schopen zachytit okraje tohoto „pachového kuželu“ a díky tomu najít tak zvaný střed, odkud pach vychází. Výše zmíněná studie porovnávala reakce elektronického nosu a plynového chromatografu typu GCxGC-TOF na přítomnost těkavých organických látek produkováných rozkladem mrtvého lidského těla

---

¹⁸⁰ § 2 písm. d) zákona č. 256/2001 Sb., o pohřbenictví definuje lidské ostatky jako lidské pozůstatky po pohřbení, kdy v § 2 písm. c) téhož zákona je lidskými pozůstatky myšleno tělo zemřelého a jiné lidské pozůstatky.

¹⁸¹ Zkratka z anglického jazyka, celým názvem *volatile organic compound* (VOC).

dárce. Pokus se uskutečnil na přelomu podzimu a zimy v Austrálii, tedy v nízkých teplotách, díky čemuž se celý proces rozkladu těla zpomalil. Byla pozorována vyšší citlivost elektronického nosu na těkavé organické látky produkované v oblasti hlavy, než v oblasti trupu. To může být dáno skutečností, že hlava podléhala rozkladu podstatně rychleji než zbytek těla, a tedy koncentrace těkavých organických látek byla vyšší. Zároveň v porovnání s trupem, hlava zabírá mnohem menší plochu a je tedy snazší nalézt z jakého místa pach vychází. Tato studie ovšem, jak uvádí její autoři, přestože přináší zajímavé poznatky, je limitována faktem, že byl pokus uskutečněn pouze s jedním mrtvým lidským tělem, které navíc nebylo nijak pohřbeno, a nacházelo se tedy na otevřeném prostranství. Úspěchy elektronického nosu však nebyly zanedbatelné a bude tedy zajímavé vidět, kam až bude možné využití tohoto přístroje v budoucnu posunout.¹⁸²

5.2. Porovnání olfaktroniky a olfaktoriky

Přestože kriminalistická olfaktorika i olfaktronika jsou obě součástí kriminalistické odorologie, a tudíž se zabývají zkoumáním a porovnáváním pachových stop, mají mnoho podstatných odlišností. Jak již bylo řečeno výše, hlavním rozdílem je kdo je „analyzátořem“ pachu, zda živý tvor (především speciálně vycvičený pes), jak je tomu u olfaktoriky, či přístroj, jak je tomu naopak u olfaktroniky. S tím se pojí rovněž fakt, že u olfaktoriky jde o metodu subjektivní,¹⁸³ zatímco olfaktronika je metodou objektivní. Jedním z nejpodstatnějších rozdílů však je, že obě tyto metody neslouží k individuální identifikaci osob v rámci policejní praxe. Olfaktorika je využívána pro účely identifikace osob, na druhou stranu olfaktronika zatím pouze k identifikaci věcí. Je tomu tak především proto, že věci mají podstatně jednodušší pach pro srovnání, jelikož zůstává v průběhu času v podstatě naprosto neměnný. Oproti tomu lidský pach, jak bylo již řečeno výše, je daleko více komplexní a podléhá množství změn a to i v řádu několika málo hodin. Stačí, aby si člověk vzal nějakou medikaci, či mu stoupl adrenalin, natřel se nějakým pleťovým krémem a jeho pach bude pro přístroj již zcela neporovnatelný. Pro speciálně vycvičeného psa ovšem toto překážkou není. Je v podstatě nemožné trénovaný čich psa zmást natolik, aby nebyl schopen z rušivých druhotných pachů „vyfiltrovat“ pach

---

¹⁸² BROWN, A.; LAMB, E. DEO, A.; PASIN, D.; LIU, T.; ZHANG, W.; SU, S.; UELAND, M. *The use of novel electronic nose technology to locate missing persons for criminal investigations*. iScience, Volume 26, Issue 4. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: [https://www.cell.com/iscience/pdf/S2589-0042\(23\)00430-3.pdf](https://www.cell.com/iscience/pdf/S2589-0042(23)00430-3.pdf).

¹⁸³ Jde o subjektivní vnímání pachu speciálně vycvičeným psem jeho smysly, tedy čichem. Podstatou je, že toto subjektivní vnímání nelze objektivně či vědecky ověřit, přesto však, jak již bylo řečeno výše, existují způsoby, jak lze dodat větší objektivnost takto opatřeným důkazům, především opakováním porovnání a identifikace vícero psy.

individuální a spojit ho s určitou osobou. Zároveň čich psa je mnohem citlivější k pachům i při velmi nízké koncentraci, na rozdíl od přístroje.¹⁸⁴

Vědecké poznatky sice dokazují, že v blízké budoucnosti již bude možné individuální identifikaci provádět i pomocí přístroje, ovšem zatím je tato metoda stále na počátku svého vývoje. Stále nedospěla do té fáze, kdy by bylo možné zařadit ji po boku olfaktoriky k jedné z metod individuální identifikace osob. Zároveň, dosud nejvíce používaný přístroj GC-MS, je dle vědeckých poznatků 1 000krát až 10 000krát méně citlivý, než je čichový orgán speciálně vycvičeného psa k metodě pachové identifikace. Nový přístroj GCxGC-TOF je sice již o několik řádů citlivější, ovšem stále nedosahuje úrovně psa speciálně vycvičeného pro provádění olfaktorické komparace. K tomu, aby přístroj mohl úspěšně provést komparaci je potřeba, abychom byli schopni z pachového vzorku extrahovat tu část, která nese individuální pach osoby, tedy primární pachové sloučeniny. To zatím není zcela možné. Na druhou stranu speciálně vycvičený pes je schopen identifikovat individuální pach člověka díky svým čichovým schopnostem a vysoké senzitivitě i na sebemenší koncentrace pachů.¹⁸⁵

Stejně tak elektronický nos, výše popsaný mobilní analytický přístroj, nedosahuje zatím ani úrovně složitého plynového chromatografu s hmotnostním spektrometrem, natož čichového ústrojí speciálně vycvičeného psa. Studie na možnosti využití elektronického nosu pro účely detekce lidských ostatků je sice nadějná,¹⁸⁶ ovšem ještě dlouhou dobu nebude schopna tak ohromujících výkonů, jako pes speciálně vycvičený na hledání kadáverů. Ten je totiž schopen ostatky mrtvého lidského těla najít jak pod zemí, tak také pod vodní hladinou.¹⁸⁷

Co se týče individuální identifikace věcí je situace odlišná. Metoda pachové identifikace olfaktorickou metodou je využívána zejména pro účely identifikace osob. Ovšem existuje množství odlišných specializací pro služební psy, které nemají s individuální identifikací nic společného. Tito psi jsou využíváni zejména jako operativně pátrací prostředek a jsou specializováni na vyhledávání návykových a psychotropních látek (slang. *drogaři*),

---

¹⁸⁴ MALÁ, U.; ČECHOVÁ, J.; LADISLAVOVÁ, N.; KAMINSKYI, O.; POJMANOVÁ, P.; ŠKEŘÍKOVÁ, V.; URBAN, Š. *Olfaktorická a olfaktorická metoda pachové identifikace*. In: Forezní vědy, právo, kriminalistika. 2023, 8. ročník (1/2023). s. 42-50. [cit. 19.10.2023] Dostupné z: <https://www.vfs.cz/periodika/forezní-vedy-2023-1.pdf>.

¹⁸⁵ URBAN, Š. *Forezní olfaktorika a olfaktorika*. In: Forezní vědy, právo, kriminalistika. 2023, 8. ročník (1/2023). s. 51-55. [cit. 19.10.2023] Dostupné z: <https://www.vfs.cz/periodika/forezní-vedy-2023-1.pdf>.

¹⁸⁶ BROWN, A.; LAMB, E. DEO, A.; PASIN, D.; LIU, T.; ZHANG, W.; SU, S.; UELAND, M. *The use of novel electronic nose technology to locate missing persons for criminal investigations*. iScience, Volume 26, Issue 4. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: [https://www.cell.com/iscience/pdf/S2589-0042\(23\)00430-3.pdf](https://www.cell.com/iscience/pdf/S2589-0042(23)00430-3.pdf).

¹⁸⁷ Viz výše popsaný případ, kdy tito specializovaní služební psi našli mrtvolu ženy desítky metrů pod hladinou na dně Slapské přehrady. [MEIXNER, J.; NEJEDLÝ, M. *Psi vyčenichali ženu na dně Slapské přehrady, mrtvolu našel podvodní dron*. iDNES.cz. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vrazda-slapy-police-psi-sonar.A230907_105747_domaci_nema].

vyhledávání výbušnin (slang. *bombočuchové*) nebo například vyhledávání akceleračních hoření (slang. *požárnice*). Nejde o to, aby byla identifikována konkrétní individuálně určená věc, to ostatně ani není možné, protože úkolem psa je věc (ať už drogu, výbušninu, či cokoli jiného) najít, aniž by před tím věděl, zda tam je, kde je a co přesně je. Pes je vycvičený na to, aby hledal věc stejného druhu jako je ta, na kterou se specializuje. Pokud se tedy například specializuje na vyhledávání tabákových výrobků (slang. *tabáčník*), jeho úkolem není najít konkrétní krabičku cigaret značky Marlboro s určitým výrobním číslem, ale naopak najít jakýkoliv tabákový výrobek a to zejména ve větším množství, ať již jde o cigarety, samotný tabák, či tabák žvýkáci od jakéhokoliv výrobce tabákových produktů. Nelze ovšem říct, že by speciálně vycvičení psi nebyli individuální pachové identifikace věcí schopni, ale v praxi nejsou k tomuto často využíváni a je upřednostňována kriminalistická olfaktorika, která tuto individuální identifikaci věcí rovněž umožňuje. Hlavním důvodem upřednostnění olfaktorické (přístrojové) metody analýzy je především to, že jde o metodu objektivní, a je tedy z důkazního hlediska soudy a odbornou veřejností brána jako metoda více věrohodná, než metoda olfaktorická, která je subjektivní (lépe řečeno subjektivnější, pokud je více objektivizována opakovanými komparacemi s vícero psy).¹⁸⁸

5.3. Budoucnost olfaktoriky a olfaktoriky

Někteří se, v rámci odborné ale i laické veřejnosti, domnívají, že olfaktorika jednou olfaktoriku zcela vytlačí. Jsou přesvědčeni, že jednou budeme přístrojově schopni provést individuální identifikaci osob a speciálně vycvičených psů k metodě individuální identifikace již nebude potřeba. Dle mého názoru je ovšem tento pohled chybný. Služební psi v zásadě vždy byli a budou součástí bezpečnostních a obranných sborů. Většina psovodů bere své psy jako své „partáky“, jako jakousi prodlouženou součást jich samotných. Již mnohokrát jsme četli příběhy o služebních psech, kteří se postavili mezi svého pána a útočníka a zachránili jim tak život, často na úkor toho svého. Jedním z příkladů je belgický ovčák Kuno, který během vojenské operace britské SBS¹⁸⁹ v Afghánistánu zneškodnil střelce z teroristické skupiny Al-Káida, který zaútočil na jeho psovoda a jejich jednotku. Během toho byl Kuno postřelen do obou zadních nohou, přesto dokázal útok zastavit a zachránit tak jejich životy. Za tento čin

---

¹⁸⁸ STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

¹⁸⁹ Zkratka z anglického názvu *Special Boat Service*, spadající pod Britské královské námořnictvo.

obdržel medaili Marie Dickinové¹⁹⁰ za statečnost.¹⁹¹ Žádný přístroj takovou věc nedokáže. Proto si nemyslím, že by služební psi v budoucnosti přestali být využíváni. A proto by byl nesmysl nevyužít jejich přirozené a vrozené schopnosti a nahrazovat je nějakým analytickým zařízením. Pravděpodobně vždy bude olfaktorická analýza finančně nákladnější, časově náročnější a technicky složitější než využití speciálně vycvičeného psa. Je sice pravdou, že jejich výcvik rovněž vyžaduje čas, úsilí a peníze, ovšem tyto počáteční náklady se stokrát vyplatí. Tím však nechci říct, že bychom neměli usilovat o zdokonalení kriminalistické olfaktoriky a dále lidský pach a jeho jednotlivé komponenty zkoumat, naopak. Ale nesouhlasím s rétorikou, že jedno by mělo nahradit druhé. To, co posune kriminalistickou odorologii dál je, když se tyto dvě odvětví, olfaktorika a olfaktorika, budou navzájem doplňovat. Díky spojení těchto dvou metod by bylo možné dosáhnout toho, že jednou budou pachové stopy brány nejen jako důkaz nepřímý a podpůrný, ale jako důkaz hlavní, ne-li jednou i jako důkaz přímý. S tímto názorem se ostatně shoduje i vědecký tým z Vysoké školy chemicko-technologické v Praze, který provedl výše zmíněnou studii zkoumající lidský pach a jeho frakce, když v závěru své práce připomíná, že „není rozhodně smysluplné ji [myšleno olfaktoriku] nahrazovat“¹⁹² a zdůrazňuje, že „cílem je, aby se obě metody mohly vzájemně doplňovat a podporovat a vytvořit tak žádoucí tzv. důkazní řetězec v rámci nejen kriminalistického vyšetřování.“¹⁹³

Většina kritiků se odkazuje na nespolehlivost olfaktorické metody komparace a to právě z důvodu její subjektivní povahy. Zde je ovšem nutné upozornit, že subjektivnost důkazu není shodná s jeho věrohodností (respektive nevěrohodností). Jedním z příkladů subjektivního důkazního prostředku je výpověď (svědka, obviněného, poškozeného, apod.).¹⁹⁴ Na výpovědích očitých svědků, pokud je prokázáno, že svědek je věrohodný, často stojí celý trestní spis. Výpověď je brána jako stěžejní a hlavní důkaz. Ovšem v čem se liší výpověď člověka od porovnání pachů pomocí speciálně vycvičeného psa? V obou případech

---

¹⁹⁰ Jde o nejvyšší možné vyznamenání, které může být uděleno zvířatům, která sloužila ve službě během jakéhokoliv válečného konfliktu. Jde o ocenění mimořádných ukázek statečnosti a oddanosti ke svému poslání. Tato medaile nese jméno zakladatelky PDSA (*People's Dispensary for Sick Animals*, britská charitativní organizace), která toto ocenění v roce 1943 zavedla. V současné době byla tato medaile udělena 75krát, z toho 38 psům, 32 holubům, 4 koním a jedné kočce. V podrobnostech blíže viz: <https://www.pdsa.org.uk/what-we-do/animal-awards-programme/pdsa-dickin-medal>.

¹⁹¹ *BBC News* [online]. *Medal for hero dog Kuno which saved soldiers' lives in Afghanistan*. 2020. [cit. 19.10.2023]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-53949310>.

¹⁹² Str. 49 in MALÁ, U.; ČECHOVÁ, J.; LADISLAVOVÁ, N.; KAMINSKYI, O.; POJMANOVÁ, P.; ŠKEŘÍKOVÁ, V.; URBAN, Š. *Olfaktorická a olfaktorická metoda pachové identifikace*. In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. 2023, 8. ročník (1/2023). s. 42-50. [cit. 19.10.2023] Dostupné z: <https://www.vsfs.cz/periodika/forezni-vedy-2023-1.pdf>.

¹⁹³ Tamtéž.

¹⁹⁴ Str. 5-7 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

jde o důkazy subjektivní povahy, oba tyto důkazy musí být zpravidla podloženy a podpořeny dalšími důkazy, které potvrzují pravdivost (či alespoň vysokou pravděpodobnost) tvrzených skutečností. Proč tedy v případě metody pachové identifikace olfaktorickou metodou je tento důkaz často považován za málo věrohodný, zatímco výpověď nikoliv? Věrohodnost člověka, který podává výpověď, musí být ověřena, ne každý člověk je věrohodným svědkem. Je tomu tak z několika důvodů, jako například skutečnost, že člověk je schopen lhát a také lže. Zároveň jsou lidé ovlivněni emocemi, často jsou jejich vzpomínky na událost, o které vypovídají zkresleny momentálním psychickým rozpoložením, mohou mít sklon k hyperbolizaci či naopak ke zlehčování a relativizaci určitých skutečností. Lidé jsou ovlivněni strachem, vztekem, lítostí a dalšími druhy pocitů. I věrohodný svědek navíc může podat nepravdivou výpověď.¹⁹⁵ Ale u speciálně vycvičených psů (ve své podstatě i u psů necvičených) toto ovlivnění není. Speciálně vycvičený pes, za dodržení zásady *double blind*, nemá žádnou motivaci „lhát“ či označit chybný vzorek. Předešlá chybovost psů nebyla nikdy způsobena tím, že by pes účelně zkresloval informace. Skoro ve všech případech šlo o nedodržení správných postupů provádění olfaktorické komparace, kdy psovod věděl, v jaké pachové konzervě je porovnáván vzorek a psa nějakým způsobem ovlivnil.¹⁹⁶ Díky novým pokynům a metodikám byl však tento problém eliminován a tedy, za předpokladu dodržení těchto podmínek, je možné konstatovat, že speciálně vycvičený pes je dostatečně věrohodný na to, aby mohl být jím ztotožněný vzorek použit jako nikoliv jen podpůrný důkaz. Takto opatřený důkaz by měl podléhat minimálně stejným standardům hodnocení důkazů, jako jakákoliv výpověď svědka, či jiných osob. Navíc metoda pachové identifikace může být prováděna opakovaně větším množstvím psů, kteří mohou potvrdit správnost provedené olfaktorické komparace, a při správné protokolaci a nahrávání je navíc snadno ověřitelná. Na druhou stranu výpovědi jsou založené na tom, co člověk v daný moment prožil a jeho schopnosti si tyto informace s odstupem času znovu vybavit.¹⁹⁷

Bylo by nešťastné, kdyby léta vývoje a zdokonalování olfaktorické metody individuální identifikace byly zastíněny předchozím chybným procesním postupem provádění pachové komparace. Současně je nutné připomenout, že kriminalistika jako taková se v průběhu svého vývoje potýkala již několikrát se skepticismem soudů a právníků, často i samotných policistů. Byly doby kdy skutečnost, že jsme schopni odlišit krev lidskou od zvířecí bylo naprosto

---

¹⁹⁵ Str. 56-57 [Paměťová stopa] in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické technik*. op. cit. str. 11.

¹⁹⁶ V podrobnostech viz předchozí kapitoly.

¹⁹⁷ Str. 56-57 [Paměťová stopa] in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické technik*. op. cit. str. 11.

nemyslitelné,¹⁹⁸ dnes jsme již schopni z malého množství krve získat DNA.¹⁹⁹ Věřím, že díky nastavení nových standardů provádění metody individuální pachové identifikace²⁰⁰ bude i kriminalistická olfaktorika jednou všemi považována za důkazní prostředek věrohodný (byť subjektivní) a dostatečně vědecky podložený tak, aby mohla spolu s kriminalistickou olfaktorikou být považována za plnohodnotný a rovnocenný důkaz vedle důkazních prostředků jako jsou například analýza DNA či daktyloskopie.

6. VYUŽITÍ PACHOVÉ IDENTIFIKACE PRO ÚČELY DOKAZOVÁNÍ

6.1. Zakotvení pachové identifikace jako důkazu

Nejprve je nutné uvést, jaký je zákonný základ využívání pachových stop pro účely dokazování. Pachové stopy, respektive metoda pachové identifikace osob, není v zákoně č. 141/1961 Sb.,²⁰¹ o trestním řízení soudním (*dále jen „trestní řád“*), výslovně uvedena jako jedna ze zvláštních způsobů dokazování v Části první, Hlavě páté, Oddílu třetím. Výčet zvláštních způsobů dokazování je ovšem pouze demonstrativní. V § 89 odst. 2 trestního řádu je výslovně uvedeno, že „za důkaz může sloužit vše, co může přispět k objasnění věci“. Identifikace osob na základě pachové stopy je tudíž rovněž použitelná jako důkaz. To ostatně potvrzuje i judikatura či komentářová literatura, která říká, že provedení pachové zkoušky může sloužit jako důkaz, a to důkaz nepřímý.²⁰²

Fáze dokazování je stěžejní fází v rámci hlavního líčení, de facto jde o nejdůležitější část, vedle samotného rozhodnutí o vině, či nevině, a trestu. Jde o způsob, kterým orgány činné v trestním řízení mohou poznat a rozkrýt skutečnosti, které jsou relevantní pro posouzení skutku, který se stal v minulosti. Je nutné získat co nejúplnější a nejpřesnější obraz toho, jak se skutek stal, kdo jej spáchal, jaký měl motiv a jakékoliv další podstatné fakty. Účel dokazování je pak v podstatě definován v § 2 odst. 5 trestního řádu, tedy zjistit „*skutkový stav věci, o němž nejsou důvodné pochybnosti, a to v rozsahu, který je nezbytný*

---

¹⁹⁸ V epizodě seriálu Dobrodružství kriminalistiky, který se opírá o historická fakta a představuje vývoj kriminalistiky v průběhu staletí, byl představen vznik a použití tak zvané Uhlenhutovy metody, pomocí které bylo možné rozlišit lidskou krev od zvířecí. [*Dobrodružství kriminalistiky*. První řada, díl 6., Krev [epizoda televizního seriálu]. Československo, 1989. Česká televize, 22.12.1989].

¹⁹⁹ Str. 135an. in KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické technik*. op. cit. str. 11.

²⁰⁰ Viz Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

²⁰¹ Pokud není uvedeno jinak, myslí se zákonem č. 141/1961 Sb., trestní řád, znění zákona účinné k 1.7.2023.

²⁰² Str. 1335 in PÚRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád - komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

pro rozhodnutí“. Dokazování musí proběhnout v souladu s platným zákonem a být natolik úplné, aby bylo možno sestavit celistvý průběh všech událostí a prokázat vinu (či nevinu) osoby pachatele (v rámci hlavního líčení pak obžalovaného). Zároveň jakýkoliv důkaz provedený v rámci dokazování musí být přezkoumatelný a ověřitelný. V případě pachových stop a provedení pachové identifikace osoby je pak klíčové řádné zaprotokolování celého procesu, tedy od odebrání pachové stopy až po ztotožnění dvou pachů posledním služebním psem.²⁰³

Zásady dokazování, kterými jsou zásada vyhledávací, zásada bezprostřednosti a ústnosti, presumpce nevinu a volného hodnocení důkazů, jsou zásady, které se uplatňují i pro pachovou identifikaci osob a důkaz pachovou zkouškou.²⁰⁴ Tyto zásady se uplatní v jakékoliv fázi trestního řízení, pokud to není v rozporu s významem a účelem zásady.²⁰⁵

Hodnota a význam jakéhokoliv důkazního prostředku má být, v souladu se zásadou volného hodnocení důkazů, posuzována dle konkrétních okolností v dané trestní věci. K tomu uvádí soudce František Půry v komentáři k trestnímu řádu: „*Důkazní význam každého důkazního prostředku je závislý na okolnostech konkrétní trestní věci, na druhu, povaze a důkazní hodnotě ostatních ve věci získaných důkazních prostředků a na tom, jak sám o sobě a ve spojení s ostatními důkazy potvrzuje nebo vyvrací dokazovanou skutečnost. V zásadě lze použít každého důkazního prostředku k dokazování jakékoli skutečnosti důležité pro trestní řízení, protože zákon zpravidla nepředepisuje, kterým důkazním prostředkem by měla být určitá relevantní skutečnost dokazována.*“²⁰⁶ To stejné se tedy dá říci i o provedení důkazu pachovou zkouškou jakožto jednoho z důkazních prostředků.

Důkaz pachovou zkouškou není možné provést během hlavního líčení přímo, tedy olfaktorická komparace musí proběhnout ve specializovaném pracovišti a nikoliv v budově soudu. Proto lze v hlavním líčení důkaz pachovou zkouškou provést jako důkaz listinný, předložením příslušných protokolů o ohledání místa činu a o provedení olfaktorické komparace, záznamů a jiné dokumentace. Dále může být důkaz proveden pomocí videozáznamu, kde je dokumentován celý průběh pachové zkoušky. Další možností je pak provést výslech psovoda, který pachovou zkoušku vykonal, či si vyžádat odborné vyjádření znalce, který zhodnotí, zda bylo postupováno *lege artis*.²⁰⁷

---

²⁰³ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, s. 1314.

²⁰⁴ FENYK, J.; CÍSAŘOVÁ, D.; GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 952 s.

²⁰⁵ Například zásada bezprostřednosti a ústnosti se projevuje zejména během hlavního líčení, v rámci přípravného řízení nemá velký význam.

²⁰⁶ Str. 1334 in PŮRY, František. § 89 [Obecná ustanovení]. In: ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád - komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013.

²⁰⁷ Str. 131 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

6.2. Hlavní spatřované problémy olfaktoriky dle justice

Problematikou využití pachových stop jako důkazu v trestním řízení se soudy opakovaně zabývají. Otázka jejich využití a posouzení byla i opakovaně analyzována Ústavním soudem ČR.

První náleží Ústavního soudu týkající se důkazní povahy pachových zkoušek byl Nález ze dne 25. 6. 1997, sp. zn. II. ÚS 341/96. Ten ovšem pouze potvrzoval, že použití pachové zkoušky jako přípustného důkazu záleží toliko na volném hodnocení důkazů obecnými soudy, a nijak se dál k povaze tohoto důkazu nevyjadřoval.

Jedním z nejstarších nálezů Ústavního soudu týkajícího se posouzení pachové stopy a metody pachové identifikace jako důkazu je Nález ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I. ÚS 394/97. V něm se Ústavní soud vyjádřil, že sice „*nezpochybňuje obecnou věrohodnost důkazu pachovou zkouškou*“,²⁰⁸ ale považuje ho za důkaz nepřímý a pouze podpůrný.²⁰⁹ Zdůrazňuje, že takovýto důkaz toliko potvrzuje pravděpodobnou přítomnost osoby na konkrétním místě, ale nikoliv vinu této osoby ze spáchání vyšetřovaného skutku. V tomto konkrétním případě série krádeží vloupáním do bytů byl podezřelý dopaden na základě provedené pachové zkoušky, poté, co se podezřele pohyboval kolem míst činu a byl zastaven policisty. Ti provedli odběr srovnávacího pachového vzorku podezřelému jako neodkladný a neopakovatelný úkon (tento závěr potvrzuje i Ústavní soud, neb jinak nebylo možné osobu s místem spojit dříve a sdělit jí obvinění). Celý proces pachové zkoušky, respektive olfaktorické komparace proběhl v souladu s tehdy platnou směrnicí Ministerstva vnitra ČR. Byl rovněž sepsán záznam o odebrání srovnávací pachové stopy (přestože obviněný namítal, že nedošlo k řádné protokolaci). Otisk pachové stopy z místa činu a srovnávací pachový vzorek osoby podezřelé rovněž odebrali dva různí policisté, tedy i zde byl postup řádného provádění komparace dodržen. Během hlavního líčení byli policisté, kteří podezřelého (obviněného) zadrželi, předvoláni k soudu, aby popsali celý proces odebrání pachového vzorku, včetně okolností předcházejících jeho zadržení. To si policisté nebyli schopni vybavit a nedokázali tedy svůj postup před soudem správně obhájit. Došlo i k dalšímu procesnímu pochybení ze strany obecných soudů, kdy nebylo dostatečně provedeno dokazování, a soudy se v zásadě spokojily s jediným důkazem a to pachovou zkouškou. Ztotožňují se s názorem, že důkaz pachovou zkouškou je důkaz nepřímý, tudíž z podstaty věci musí být doplněn dalšími nepřímými důkazy,

---

²⁰⁸ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I. ÚS 394/97, In: *Beck-online*

²⁰⁹ Tento názor opakuje Ústavní soud v několika dalších svých i novějších nálezech a usneseních, například v Nálezu Ústavního soudu ze dne 3. 8. 2000, sp. zn. II. ÚS 418/99, Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. II. ÚS 1153/16 nebo v Nálezu Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 4266/16. In: *Beck-online*.

které společně tvoří nepřerušovaný řetězec, který s největší mírou pravděpodobnosti dokazuje, že se skutek stal, a že jej spáchala konkrétní osoba.²¹⁰

Ústavní soud pak rovněž zpochybnil nález pachové stopy na místě činu, tedy v bytě poškozeného, protože byla odebrána pouze z podlahy. Pachové stopy byly odebrány policisty na dvou místech v bytě poškozeného. Dle mého názoru je ovšem málo pravděpodobné, že by poškozený pach obviněného do svého bytu přinesl sám na podrážce svých bot zvenčí. Je podle mě totiž velmi nereálné, že by pach obviněného mohl na podrážce poškozeného ulpět v takové intenzitě, aby se pak ještě přenesl na jeho podlahu. Nebylo tedy vysvětleno, jak jinak by se pach obviněného dostal na dokonce dvě místa v bytě poškozeného.

Ústavní soud se v tomto případě vyjadřoval i k problematice opakovatelnosti pachové zkoušky před soudem, jakožto k obtížnému, ne-li nemožnému. Je zde nutné podotknout, že tento problém je v současnosti eliminován tím, že celý průběh olfaktorické komparace, včetně pokládání pachových konzerv, je nahráván na video záznam²¹¹, který může být před soudem během hlavního líčení přehrán a tedy i přezkoumán, pokud by to bylo nutné.

Nakonec Ústavní soud podotýká, že „zásadně nepřehodnocuje „hodnocení důkazů“ provedené obecnými soudy“²¹², ovšem vzhledem k nedostatečně provedenému dokazování je nucen zdůraznit, že důkaz pachovou zkouškou je důkaz „nepřímý a navíc pouze podpůrný“.²¹³ Zde shledávám kontradikci, jelikož označení důkazu, jako *pouze podpůrného* je již hodnocením důkazu, a tedy v rozporu se zásadou volného hodnocení důkazů.²¹⁴ Označení důkazu za nepřímý je pouze klasifikací, jde o ustálenou teorii rozlišující mezi důkazy přímými a nepřímými. Z definice nepřímého důkazu přímo plyne, že takovýto důkaz nemůže stát sám.²¹⁵ Není tedy nutné uchýlovat se k hodnocení důkazu, jako důkazu podpůrného, který význam důkazu pachovou zkouškou znevažuje a staví ho do jakési druhé kategorie nepřímých důkazů.

Dále považuji za nutné podotknout, že v tomto nálezu Ústavní soud zdůrazňuje, že mu „nezbylo než v tomto konkrétním a výjimečném případě se otázkou dokazování zabývat“²¹⁶, což ovšem kontrastuje s faktem, že se Ústavní soud k pachové zkoušce, jakožto důkazu, vyjadřoval ještě několikrát poté.²¹⁷

---

²¹⁰ Str. 134 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

²¹¹ Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů.

²¹² Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I. ÚS 394/97, In: *Beck-online*.

²¹³ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I. ÚS 394/97, In: *Beck-online*.

²¹⁴ § 2 odst. 6 trestního řádu.

²¹⁵ Str. 134 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

²¹⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I. ÚS 394/97, In: *Beck-online*.

²¹⁷ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I. ÚS 394/97. In: *Beck-online*.

Další nálezy Ústavního soudu upozorňovaly především na nedostatky v řádné protokolaci v souladu s trestním řádem, a to zejména při odběru srovnávacích vzorků. V důsledku toho nebyl důkaz pachovou zkouškou přípustný, jelikož byl proveden v rozporu se zásadou zákonnosti, protože jeden z klíčových úkonů nebyl řádně a zákonně proveden.²¹⁸ V jednom z nálezů je přitom přímo zdůrazněno, že měl policejní orgán možnost provést videozáznam, který by býval byl přípustným, jelikož by umožnil přezkoumatelnost provedené pachové zkoušky.²¹⁹ Možná právě díky tomuto upozornění na nedostatky v protokolaci byla následujícím Usnesením Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. II. ÚS 90/04 zamítnuta ústavní stížnost, protože mimo jiné námitka stěžovatele o chybném provedení pachové zkoušky byla vyvrácena právě bezchybnou protokolací celého průběhu.²²⁰

Významným nálezem je Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15. Zdůrazňuje důležitost reflektování aktuálních vědeckých poznatků, jakož i striktní dodržování pokynů a metodik policie. Formuluje též několik zásad, které musí pachová zkouška splňovat, aby mohla být provedena ústavně konformním způsobem. Kromě výše zmíněného dodržování pokynů a odrážení vědeckých poznatků rovněž poukazuje na nutnost pravidelného přezkušování psů i psovodů v oboru. Dále stanovuje, že v případě pochybností o správnosti provedení je vhodné požádat o znalecký posudek z oboru kriminalistiky, odvětví kriminalistické odorologie. Opakuje, že zajišťování pachových stop a vzorků je zpravidla neodkladným a neopakovatelným úkonem a doporučuje, aby byl olfaktorické komparaci vždy přítomen i obhájce či státní zástupce tak, aby nedošlo k narušení provedení zkoušky, ale byla dodržena *rovnost zbraní*. Stejně tak potvrzuje, že odebrání srovnávací pachové stopy osobě podezřelé či obviněné není v rozporu se zásadou *nemo tenetur se ipsum accusare* a je tedy ústavně konformní. Vyzdvihuje důležitost správné protokolace celého průběhu včetně všech kroků metody pachové identifikace v souladu s § 55 odst. 1 trestního řádu, včetně případné možnosti podání následného vysvětlení, výpovědi, či použití video záznamu. Nakonec zakotvuje povahu pachové zkoušky jako důkazu nepřímého (nikoliv pouze podpůrného), který musí být doplněn o další důkazy, protože **zpravidla** sám nepostačuje k prohlášení viny.²²¹ Přesto, že tento nálezn byl velmi pokrokový a metodu pachové identifikace podporoval za splnění daných podmínek, některé následující nálezy se s tímto neztotožnily.

---

²¹⁸ Nález Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2003, sp. zn. III. ÚS 623/2000. In: *Beck-online*.

²¹⁹ Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 10/02. In: *Beck-online*.

²²⁰ Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. II. ÚS 90/04. In: *Beck-online*.

²²¹ Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15. In: *Beck-online*.

Hlavní příčinou rozporů mezi jednotlivými nálezy a usneseními Ústavního soudu bylo vydání odborné vědecké práce v roce 2015 na téma *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace* vypracované Českou zemědělskou univerzitou v Praze. Tato práce kritizovala tehdejší úpravu provádění metody pachové identifikace v pokynech a metodikách, zejména pak tehdy platný Pokyn ředitele Ředitelství služby pořádkové policie Policejního prezidia České republiky č.9/2009 ze dne 1.7.2009 (dále jen „Pokyn č. 9/2009“).²²² Zdůrazňovala zejména chybovost a nepřesnost služebních psů v rámci pachové identifikace a možnost jejich ovlivnění psovodem. Zatímco Nález Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2019, sp. zn. II. ÚS 2587/18 se se závěry práce ztotožňuje a v zásadě považuje metodu pachové identifikace za platnosti Pokynu č. 9/2009 za nedostatečně průkaznou a věrohodnou,²²³ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. IV. ÚS 41/20 naopak zdůrazňuje, že se jedná pouze o jednu jedinou studii, která zatím nebyla dostatečně kriticky zhodnocena a zkontrolována jinými výzkumy. Především pak poukazuje na fakt, že od doby, KDY byla vědecká práce publikována, byl vydán nový pokyn a to Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017, který již na poukázané nedostatky metody reagoval řadou změn. Navíc úkolem Ústavního soudu dle tohoto usnesení není rozsuzovat, který vědecký názor jednotlivých skupin odborníků je ten správný, neb se nejedná o otázku právní. Za předpokladu, že tedy byla metoda provedena dle platné zákonné úpravy, není důvod ji zpochybňovat. Fakt, že existují nové vědecké poznatky v oboru, neznamená, že všechny důkazy provedené před tímto poznatkem jsou chybné, neplatné a nepoužitelné.²²⁴

Je proto závažné, že se v nejnovějším nálezu (Nález Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2022, sp. zn. IV. ÚS 2773/20-2) Ústavní soud vrací ke své argumentaci z roku 2019, včetně té z roku 1998. V prvé řadě opět opakuje, že důkaz pachovou zkouškou je důkazem nepřímým a pouze podpurným, stejně jako je tomu v nálezu z roku 1998. Tím chce zdůraznit, že metoda pachové identifikace nemůže sloužit jako důkaz hlavní (tedy takový, který postačuje k prohlášení viny obžalovaného)²²⁵. Zároveň výtýká, že nebyly reflektovány aktuální vědecké poznatky v oblasti. Zde je ovšem nutné podotknout, že se Ústavní soud nijak nevyjadřuje k tomu, že výše zmíněná vědecká práce, jakož i vědecké konference, včetně Nálezu Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, byly vydány až po spáchání projednávaného skutku. Pokud

---

²²² PINC, L.; VYPLELOVÁ, P.; SANTARIOVÁ, S.; ČAPKOVÁ, Z. VLASÁK, P. *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace*. Česká zemědělská univerzita v Praze. 2015. [online]. Dostupné z: <https://metodiky.agrobiologie.cz/overeni-a-zdokonaleni-metody-pachove-identifikace/>.

²²³ Nález Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2019, sp. zn. II. ÚS 2587/18. In: *Beck-online*.

²²⁴ Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. IV. ÚS 41/20. In: *Beck-online*.

²²⁵ Str. 137 in STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. op. cit. str. 6.

tedy policie postupovala dle Pokynu č.9/2009, postupovala podle platné právní úpravy. Dále se Ústavní soud nevyjádřil k tomu, proč oproti svému Usnesení ze dne 15.12.2020 nyní zastává názor, že pokud došlo k provedení pachové zkoušky dle Pokynu č. 9/2009, není pachová zkouška dostatečně věrohodná a podložená. I pokud by toto bylo pominuto, Ústavní soud se nevyjádřil k názoru Nejvyššího soudu²²⁶ v téže věci, že obvinění (myšleno též odsouzení a stěžovatelé) nijak nedokázali vysvětlit, jak mohlo být nalezeno takové množství jejich pachových stop v klenotnictví, které se v zásadě nacházely na místech, jež uvedli svědci jako místa, kterých se pachatelé dotýkali. Vysvětlení, že jeden z pachatelů měl pravděpodobně půjčené rukavice jednoho z obviněných, nevysvětluje nijak, jak mohly být nalezeny pachové stopy obou. Nehledě na to, že si obvinění trvají na tom, že v klenotnictví nikdy nebyli. Nález Ústavního soudu je v tomto případě oproti usnesení Nejvyššího soudu velmi krátký, a dle mého názoru se nedostatečně vypořádal s argumentací Nejvyššího soudu, kterou v podstatě neguje. Zároveň ve zmiňovaném Nálezu Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15 je uvedeno, že důkaz pachovou zkouškou **zpravidla** neobstojí sám o sobě jako důkaz. V tomto případě ovšem důkaz pachovou zkouškou nebyl důkazem jediným, ale pouze důkazem hlavním, který byl podpořen výpovědí několika očitých svědků. Přesto, že se jejich výpovědi v detailech lišily, nemůžeme vzhledem k povaze činu (loupeže) a jejich prožitému traumatu předpokládat, že se budou všichni shodovat i v nejmenších detailech. Tato skutečnost je rovněž opomenuta v tomto nálezu Ústavního soudu.²²⁷

6.3. Možná východiska *de lege ferenda*

Jak bylo nastíněno výše, i přes nový Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 (dále jen „Pokyn č. 313/2017“), má Ústavní soud, ale i široká odborná veřejnost, včetně obecných soudů a obhájců, o metodě pachové identifikace stále své pochybnosti. Od publikace vědecké práce České zemědělské univerzity v roce 2015,²²⁸ nebyla dosud provedena vědecká práce nová, která by již mohla kvalifikovaně posoudit, zda od zavedení nového pokynu došlo ke zlepšení provádění pachové identifikace osob. Můžeme ovšem předpokládat, že ano, neb Pokyn č. 313/2017 již reflektuje nové vědecké poznatky v oblasti metody pachové identifikace. Především zavedl postup, že psovod již neví,

---

²²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.6.2020, sp. zn. 3 Tdo 536/2020. In: *Beck-online*.

²²⁷ Nález Ústavního soudu ze dne 15. 2. 2022, sp. zn. IV. ÚS 2773/20-2. In: *Beck-online*.

²²⁸ PINC, L.; VYPLELOVÁ, P.; SANTARIOVÁ, S.; ČAPKOVÁ, Z. VLASÁK, P. *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace*. Česká zemědělská univerzita v Praze. 2015. [online]. Dostupné z: <https://metodiky.agrobiologie.cz/overeni-a-zdokonaleni-metody-pachove-identifikace/>.

jak jsou pachové konzervy rozmístěny, není u rozmístění přítomen, a pořadí a obsah pachových konzerv se dozvídá až po ukončení komparace psem. Toto byl hlavní problém pachových zkoušek, kdy bohužel opakovaně docházelo k neúmyslnému ovlivňování psa psovodem.²²⁹ Pes dělá vždy jen to, na co je cvičen a co se od něj očekává. Pokud dojde k chybě, je zpravidla vždy na straně psovoda a nikoliv psa.²³⁰ K tomuto názoru se přiklání i bývalý vedoucí oddělení vražd Josef Mareš, který uvedl: „[...] psům věřím a tvrdím, že se nikdy nespletou. Mají jedinou nevýhodu – neumějí mluvit. Když si někde lehnou, má to stoprocentně nějaký důvod, jen vám bohužel nedokážou říct jaký.“²³¹ Zároveň bylo zavedeno rozdělení porovnání na dvě kontrolní a dvě dílčí, obě provedené dvěma psy, což podstatně sníží (či skoro odstraní) riziko, že by se pes zmýlil či značil falešně. Musí se totiž shodovat oba psi ve všech dílčích porovnáních, než je důkaz pachovou zkouškou považován za průkazný. Rovněž je kladen důraz na řádnou protokolaci, včetně pořizování video záznamu celého procesu pachové identifikace osoby. Tím se důkaz stává rovněž přezkoumatelným. K otázce přítomnosti obhájce bylo jasně stanoveno, že pokud si obhájce nepodá žádost o účast na pachové identifikaci, není policejní orgán povinen jej o konání informovat. Vše výše uvedené splňuje a reflektuje podmínky ústavně konformního využití důkazu v souladu s Nálezem Ústavního soudu, sp. zn. IV. ÚS 1098/15, jak bylo uvedeno výše.²³²

I přes dodržování nových metodik a pokynů stále není metoda pachové identifikace vnímána jako důkaz, který může být nejen podpůrným, ale i hlavním. Stálým argumentem zůstává, že zatím není možné přístrojově ověřit shodu stop lidského pachu, protože zatím žádný přístroj není tak dokonalý, jako čich psa. Jak bylo uvedeno v kapitolách výše, čich psa není v podstatě možné nijak oklamat a případné chyby jsou zpravidla zaviněny neúmyslně psovodem, ať už ovlivněním psa, či chybným stylem výcviku. Na rozdíl od vědecké práce České zemědělské univerzity²³³, kdy je poukázáno na vysokou chybovost psů, výzkum z roku 2022 odhalil, že v 92 % došlo vycvičeným psem na letišti ke správnému označení osob nakažených virem COVID-19.²³⁴ To pouze ukazuje, že pes, pokud je vycvičen k pachovým

---

²²⁹ Viz výše efekt „Chytrého Hanse“.

²³⁰ FUKSA, Radek, policejní kynolog, psovod a instruktor kynologie v.v. [ústní sdělení]. Hulín, 4.8.2023.

²³¹ Str. 105-106 in MORAVEC, M. *Josef Mareš – Moje případy z 1. oddělení*. Martin Moravec, 2022. ISBN 978-80-11-02223-5.

²³² Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15. In: *Beck-online*.

²³³ PINC, L.; VYPLELOVÁ, P.; SANTARIOVÁ, S.; ČAPKOVÁ, Z. VLASÁK, P. *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace*. Česká zemědělská univerzita v Praze. 2015. [online]. Dostupné z: <https://metodiky.agrobiologie.cz/overeni-a-zdokonaleni-metody-pachove-identifikace/>.

²³⁴ GRANDJEAN, D.; ELIE, C.; GALLET, C.; JULIEN, C.; ROGER, V.; DESQUILBET, L. et al. *Diagnostic accuracy of non-invasive detection of SARS-CoV-2 infection by canine olfaction*. PLoS ONE, 2022 [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0268382>.

pracím správně, má jen velmi malou chybovost. Jde tedy o přetrvávající předsudky, které pramení z předchozích nedostatků metody, které však již byly odstraněny.

Můžeme se domnívat, že pokud by šlo o důkaz opatřený přístrojem, a nikoliv psem jako biodetektozem, byly by soudy i odborná veřejnost více nakloněni k tomu, že tento důkaz může být v konkrétním případě i důkazem hlavním. Jelikož však Ústavní soud ve svých nálezech opakuje, že pachová zkouška provedená služebním psem, je pouze důkaz podpůrný, zasahuje tím do zásady volného hodnocení důkazů, kdy v konkrétním případě, ač jde o důkaz nepřímý, by mohl být obecným soudem označen za důkaz hlavní, který by vedl přímo k prohlášení viny obžalovaného. Přitom jak je řečeno v komentářové literatuře, důkaz má být posuzován v kontextu celého případu, a nikoliv dopředu ohodnocen.²³⁵

Je zároveň nutné poukázat na fakt, že metoda DNA profilování se používá jako důkaz výrazně častěji. Přitom se jedná o metodu zdlouhavější a často velmi nákladnou. Zde by bylo vhodné opakovat možnost odebrání pachové stopy ze zaschlé krve,²³⁶ což by z hlediska taktického využití bylo rychlejší a účelnější než čekat na výsledky DNA analýzy, která by pak pouze potvrdila výsledek pachové komparace. Tato metoda však u nás zatím nebyla vyzkoušena, ač by mohla znamenat zásadní posun ve využití metody pachové identifikace.

Dalším z důvodů malého využívání metody pachové identifikace v praxi je institut dohody o vině a trestu. Sice díky tomu došlo k zefektivnění, větší hospodárnosti a rychlosti trestních řízení, ale není pak prováděno dokazování v rámci hlavního líčení, a tedy soudy nemají takovou možnost se s použitím pachové zkoušky jako důkazu setkat. Bylo by tedy vhodné, aby byly soudy alespoň důsledněji seznamovány s novými pokyny Policie ČR pro oblast pachové identifikace, aby pro případ, že bude u soudu využita jako důkaz, věděly, jaké je aktuální právní zakotvení a jaká jsou platná pravidla provádění olfaktorické komparace.

Aby metoda pachové identifikace mohla jednou být považována za více než jen důkaz podpůrný, je nutné, aby nadále pokyny Policie ČR reflektovaly aktuální poznatky vědy, jakož i zahraniční praxe.²³⁷

---

²³⁵ ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád - komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0.

²³⁶ STAROVOJTOV, V. I.; ŠAMONOVA, T. N. *Zapach i ol'faktornyje sledy čeloveka*. Moskva: LeksEst, 2003. 127 s. ISBN 5-901638-19-0.

²³⁷ Například ve Spolkové republice Německo může být důkaz pachovou zkouškou, za splnění stanovených podmínek, důkazem jediným a hlavním. [HAVEĽKOVÁ, R.; JIRÁSKO, V. *Využití pachové identifikace v trestním řízení*. In: *Trestněprávní revue* 9/2019, 2019, s. 192].

ZÁVĚR

Stěžejním záměrem diplomové práce bylo odpovědět na položenou výzkumnou otázku, a to za jakých podmínek mohou být pachové stopy opatřené olfaktoricky použity jako nepřímý důkaz v trestním řízení a jsou-li dostatečně věrohodné, aby mohly být pro účely trestního řízení více než důkazem podpůrným. Pro tyto účely bylo na začátku nutné provést čtenáře od počátků služební kynologie a zrodu kriminalistické olfaktoriky, jež dosud představuje nejmladší metodu kriminalistické techniky, přes základy teorie pachových stop jakožto primárního předmětu jejího zkoumání a pravidel výcviku služebních psů k různým druhům pachových prací, až k nejkompexnější z nich, totiž metodu individuální olfaktorické identifikace osob. Bylo rovněž analyzováno, zda je možné, že by v budoucnu přístrojová analýza lidského pachu nahradila speciálně vycvičené psy, jinak řečeno možnost, že by kriminalistická olfaktorika již nebyla využívána ani jako důkazní prostředek, ani jako prostředek operativně pátrací. Dále se práce věnovala rozporuplnému vnímání této metody recentní judikaturou zejména Ústavního soudu ČR a upozornila na původ a trvání potenciálně stereotypních a ve světle současného stavu vědeckého poznání ne zcela odpovídajících názorů části odborné veřejnosti na možnosti využití jednotlivých metod kriminalistické olfaktoriky ve spojení s moderní služební kynologií v praxi.

Diplomová práce přinesla následující zjištění. Za prvé, kriminalistická olfaktorika byla ještě dávno předtím, než se začala v rámci kriminalistické vědy formovat jako samostatný obor, aplikována v metodách služební kynologie, a to v zásadě jak pro účely kriminalistické taktiky (pátrání po *horké stopě*), tak i pro účely dokazování v trestním řízení (olfaktorická komparace *in natura*). Dále nikoliv nepodstatná část zásad kriminalistické olfaktoriky, které jsou stále platné a na jejichž základě se obor dále rozvíjí, byla formulována již v jejich samotných počátcích před mnoha desetiletími. Taktéž praxí získané poznatky ohledně vlastností a vzniku lidského pachu, pachových stop a jejich druhových i individuálních charakteristik, jakož i způsobu, jakým je pes schopen je vnímat prostřednictvím svého čichového ústrojí, společně s praktickým využitím těchto poznatků v kriminalistice, byly historicky využívány bez opory ve vědeckém zkoumání. Uvedené poznatky byly nicméně již vědeckému zkoumání podrobeny, což vedlo k jejich popsání, vysvětlení a hlubšímu pochopení. Dalším zjištěním je fakt, že výcvik služebního psa pro pachové práce v zásadě spočívá pouze v tréninku a zdokonalování jeho již přirozeně existujících smyslových schopností. Za předpokladu, že je výcvik psovodem veden v souladu se všemi zásadami a pravidly konkrétní výcvikové metody, je prakticky vyloučena možnost, že by se pes při plnění povelů dopustil chyby.

Objeví-li se přesto při pachových pracích chyba, bývá zpravidla zaviněna jiným faktorem, než je smyslové ústrojí psa. Bylo také zdůrazněno, že ač jsou vědecké pokroky na poli kriminalistické olfaktoriky a přístrojové analýzy lidského pachu signifikantní, stále nedosahují takové citlivosti, jakou má speciálně vycvičený pes pro detekci individuálního lidského pachu. Přestože jednou se tato situace možná změní, nebylo by ani do budoucna vhodné služební psy nahrazovat analytickými přístroji, jako jsou plynové chromatografy či elektronické nosy, ale naopak je třeba nechat obě tyto metody navzájem se doplňovat a podporovat tak, aby kriminalistická odorologie jako celek mohla být všemi považována za plnohodnotný důkazní prostředek, který je dostatečně věrohodný a vědecky přezkoumatelný a takto opatřený důkaz mohl obstát jakožto důkaz hlavní a nikoliv pouze podpůrný. Zásadním poznatkem diplomové práce je, že při každé dílčí činnosti v rámci postupu provádění olfaktorické identifikace osob, od vyhledání a zajištění otisku pachové stopy, přes odběr pachového vzorku osoby, až po provedení olfaktorické komparace je třeba důsledně dbát všech relevantních zásad a pravidel vycházejících ze současného stavu vědeckého poznání. Sebeměší odchylka může mít podstatně negativní vliv na věrohodnost tím vytvořeného důkazu, přičemž je způsobilá přivodit nejen vyloučení takového důkazu z trestního řízení v dané věci, ale též poškodit důvěryhodnost metody jako takové.

Všechna tato zjištění nám odpovídají na základní výzkumnou otázku a sice tak, že důkaz pachovou zkouškou provedenou olfaktorickou komparací je zásadně použitelný jako důkaz nepřímý v rámci trestního řízení, za podmínky, že celý průběh bude řádně a v souladu s právem protokolován, a že bude odrážet vždy aktuální a nové vědecké poznatky, jakož i dodržovat pravidla stanovená v závazných pokynech. Mimo to, dlouhodobou praxí na poli služební kynologie, která se u nás formovala již od počátku 20. století a která dlouhodobě dosahuje fantastických výsledků na mezinárodních soutěžích ve světě, není pochyb, že olfaktorická komparace je metodou spolehlivou. Na základě vědeckých poznatků týkajících se čichu psa, jakož i množství provedených pokusů se psy můžeme rovněž potvrdit, že se jedná o metodu věrohodnou. Díky novému pokynu o provádění pachové identifikace osob, jakož i možnosti videozáznamu je zdůrazněna také možnost přezkoumatelnosti metody pachové identifikace. Za splnění všech výše formulovaných podmínek, jakož i zásad stanovených Ústavním soudem pro přípustnost důkazu jako ústavně konformního, není důvod domnívat se, že důkaz pachovou zkouškou není dostatečně způsobilý k tomu, aby byl považován v konkrétním případě, za důkaz hlavní a usvědčující.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Základní literatura:

STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7.

KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Teorie, metodologie a metody kriminalistické techniky*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2014. 318 s. ISBN 978-80-7380-535-7.

KONRÁD, Z.; PORADA, V.; STRAUS, J.; SUCHÁNEK, J. *Kriminalistika. Kriminalistická taktika a metodiky vyšetřování*. 2. vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2021. 417 s. ISBN 978-80-7380-859-4.

JANČAŘÍKOVÁ, Kateřina. *Záchranářská kynologie: teorie, data, zkušenosti*. Praha: Plot, 2019. ISBN 978-80-7428-354-3.

RULC, J.; ŠTAUDINGER, J.; NEVOLNÝ, P. *Dějiny československé služební kynologie: vznik a historický vývoj četnické a policejní kynologie, jakož i ostatní služební kynologie na území Československa*. 2. vydání. Praha: CanisTR, 2014, 764 s. ISBN 978-80-9042-108-0.

KOZÁK, M.; WINTEROVÁ, I.; HULÍKOVÁ, D. *Pomáhali a chránili již před sto lety, aneb historie „čtyřnohých četníků“*. Praha: OXXO Pipe, 2009, 1. vydání. ISBN 978-80-251-2800-8

EIS, Vilém. *Pachové práce služebních psů*. Praha: Naše vojsko, 2018. 155 s. ISBN 978-80-206-1705-7.

KOLLER, Jan. *Kynologická příručka*. Praha: Naše vojsko, 2019. ISBN 978-80-206-1823-8.

FENYK, J.; CÍSAŘOVÁ, D.; GRIVNA, T. a kol. *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, 2019, 952 s. ISBN 978-80-7598-306-0

ŠÁMAL, Pavel a kol. *Trestní řád - komentář*. 7. vydání. Praha: C. H. Beck, 2013, 4720 s. ISBN 978-80-7400-465-0.

ČÍRTKOVÁ, L. *Forenzní psychologie*. 3. upravené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2013. ISBN 978-80-7380-461-9.

PILIN, Alexander. *Soudní lékařství*. Praha: Univerzita Karlova, nakladatelství Karolinum, 2022. ISBN 978-80-246-5013-5.

ALLISON, M.; SCOTT, I.; KENNETH, G. *Analysis of the Uniqueness and Persistence of Human Scent*. Forensic Science Communications. April 2005, Volume 7, n.2.

GIRARD, J. E. *Criminalistics: Forensic Science, Crime, and Terrorism*. Jones & Barlett Publishers, 2013. ISBN 978-1-4496-9179-0.

GERRITSEN, R.; HAAK, R. *K9 Scent Training: A Manual for Training Your Identification, Tracking and Detection Dog*. Brush Education Inc., 2015. ISBN 978-1-55059-584-0.

JEZIERSKI, T.; ENSMIGNER, J.; PAPET, L.E. *Canine Olfaction Science and Law: Advances in Forensic Science, Medicine, Conservation, and Environmental Remediation*. Taylor & Francis Group, LLC, CRC Press, 2016. ISBN 978-1-4822-6027-4.

STAROVOJTOV, V. I.; ŠAMONOVA, T. N. *Zapach i ol'faktornyje sledy čeloveka*. Moskva: LeksEst, 2003. 127 s. ISBN 5-901638-19-0.

Judikatura a právní předpisy:

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 6. 1997, sp. zn. II. ÚS 341/96. In: *Beck-online*

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 4. 3. 1998, sp. zn. I. ÚS 394/97. In: *Beck-online*

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. 8. 2000, sp. zn. II. ÚS 418/99. In: *Beck-online*

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2003, sp. zn. III. ÚS 623/2000. In: *Beck-online*

Nález Ústavního soudu ze dne 9. 6. 2003, sp. zn. IV. ÚS 10/02. In: *Beck-online*

Usnesení Ústavního soudu ze dne 27. 5. 2004, sp. zn. II. ÚS 90/04. In: *Beck-online*

Nález Ústavního soudu ze dne 22. 3. 2016, sp. zn. IV. ÚS 1098/15. In: *Beck-online*

Usnesení Ústavního soudu ze dne 25. 10. 2016, sp. zn. II. ÚS 1153/16. In: *Beck-online*

Nález Ústavního soudu ze dne 27. 3. 2017, sp. zn. II. ÚS 4266/16. In: *Beck-online*

Nález Ústavního soudu ze dne 25. 2. 2019, sp. zn. II. ÚS 2587/18. In: *Beck-online*

Usnesení Ústavního soudu ze dne 15. 12. 2020, sp. zn. IV. ÚS 41/20. In: *Beck-online*

Nález Ústavního soudu ČR ze dne 15. 2. 2022, sp. zn. IV. ÚS 2773/20-2. In: *Beck-online*

Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 17.6.2020, sp. zn. 3 Tdo 536/2020. In: *Beck-online*

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů a o změně některých zákonů (zákon o obětech trestných činů), ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 256/2001 Sb., o pohřebnictví, ve znění pozdějších předpisů

Odborné články a internetové zdroje:

STRAUS, J.; VAVERA, F. *Příručka pro vyšetřující soudce – „Handbuch für Untersuchungsrichter“*. In: *Kriminalistika* 4/2011. 2011. s. 301-308.

PINC, L.; VYPLELOVÁ, P.; SANTARIOVÁ, S.; ČAPKOVÁ, Z. VLASÁK, P. *Ověření a zdokonalení metody pachové identifikace*. Česká zemědělská univerzita v Praze. 2015. [online].

Dostupné z: <https://metodiky.agrobiologie.cz/overeni-a-zdokonaleni-metody-pachove-identifikace/>

Policie ČR, ŘSPP. *Odbor služební kynologie a hipologie* [online]. PČR. [cit. 1.8.2023].

Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/odbor-sluzebni-kynologie-a-hipologie-904727.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

Policie ČR, KŘP Libereckého kraje. *Služební pes Exel zachránil ženě život* [online]. PČR. 2023. [cit. 20.10.2023].

Dostupné z: <https://www.policie.cz/clanek/sluzebni-pes-exel-zachranil-zene-zivot.aspx>

Celní správa ČR, CÚ pro Plzeňský kraj. *Při odhalení tajné schránky na cigarety hrála hlavní roli intuice a fenka Ebby*. [online]. Celní správa ČR. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-plzensky-kraj/tiskove-zpravy/2023/Stranky/Pri-odhaleni-tajne-schranky-na-cigarety-hrala-hlavni-rolu-intuice-a-fenka-Ebby.aspx>

Celní správa ČR, CÚ pro hlavní město Prahu. *Stuartův čenich opět odhalil pašované cigarety*. [online]. Celní správa ČR. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/celni-urad-pro-hlavni-mesto-prahu/tiskove-zpravy/2023/Stranky/Stuartuv-čenich-opět-odhalil-pašované-cigarety.aspx>

Celní správa ČR, Generální ředitelství cel. *Polykače kokainu z autobusu odhalil speciálně vycvičený pes celníků*. [online]. Celní správa ČR. 2023. [cit. 23.10.2023]. Dostupné z: <https://www.celnisprava.cz/cz/tiskove-zpravy/2023/Stranky/Polykače-kokainu-z-autobusu-odhalil-speciálně-vycvičený-pes-celníků.aspx>

Armáda ČR, MACHORKOVÁ, L. *Speciálně vycvičení služební psi dokážou vyhledat až devatenáct druhů výbušných látek*. [online]. 2023. [cit. 23.10.2023]. Dostupné z: <https://acr.army.cz/informacni-servis/zpravodajstvi/specialne-vycviceni-sluzebni-psi-dokazou-vyhledat-az-devatenact-druhu-vybusnych-latek-243843/>

HAVELKOVÁ, R.; JIRÁSKO, V. *Využití pachové identifikace v trestním řízení*. In: *Trestněprávní revue* 9/2019, 2019, s. 192. In: *Beck-online*

MALÁ, U.; ČECHOVÁ, J.; LADISLAVOVÁ, N.; KAMINSKYI, O.; POJMANOVÁ, P.; ŠKERÍKOVÁ, V.; URBAN, Š. *Olfaktorická a olfaktorická metoda pachové identifikace*. In: *Forenzní vědy, právo, kriminalistika*. 2023, 8. ročník (1/2023). s. 42-50. [cit. 19.10.2023] Dostupné z: <https://www.vsfs.cz/periodika/forezní-vedy-2023-1.pdf>

DOLEŽAL, P.; FURTON, K. G.; LNĚNIČKOVÁ, J.; KYJAKOVÁ, P.; ŠKERÍKOVÁ, V.; VALTEROVÁ, I.; PINC, L.; URBAN, Š. *Multiplicity of human scent signature*. *Egyptian Journal of Forensic Sciences* 9, 2019, 7. článek

URBAN, Š. *Forenzní olfaktorika a olfaktronika*. In: Forenzní vědy, právo, kriminalistika. 2023, 8. ročník (1/2023). s. 51-55. [cit. 19.10.2023] Dostupné z: <https://www.vsfs.cz/periodika/forezni-vedy-2023-1.pdf>

MEIXNER, J.; NEJEDLÝ, M. *Psi vyčenichali ženu na dně Slapské přehrady, mrtvolu našel podvodní dron*. iDNES.cz. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/zpravy/domaci/vrazda-slapy-policie-psi-sonar.A230907_105747_domaci_nema

CHODIL, J. *Pětice psů dostala cenu Statečné psi srdce za záchranu lidských životů*. [online]. Česká televize. 2023. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3623607-petice-psu-dostala-cenu-statecne-psi-srdce-za-zachranu-lidskych-zivotu>

DOLEJŠÍ, M. *Čeští psi zachraňují konžské slony, na letišti v Brazzaville odhalují pašeráky*. [online]. Česká televize. 2023. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/domaci/3591446-cesti-psi-zachranuji-konzske-slony-na-letisti-v-brazzaville-odhaluji-paseraky>

KARLÍK, T. *Psi, kteří hlídají Bílý dům, pocházejí z České republiky*. [online]. Česká televize. 2017. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://ct24.ceskatelevize.cz/veda/2017540-psi-kteri-hlidaji-bily-dum-pochazeji-z-ceske-republiky>

Radio Prague International. *S vyhledáváním drog, bankovek či tabáku budou v Izraeli pomáhat psi z Česka*. [online]. Radio Prague International. 2022. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/s-vyhledavanim-drog-bankovek-ci-tabaku-budou-v-izraeli-pomahat-psi-z-ceska-8758506>

KUCHYŇOVÁ, Z. *Česko cvičí psy pro Gruzii. Při zkouškách mají nárok jen na dvě chyby*. Radio Prague International. 2017. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://cesky.radio.cz/cesko-cvici-psy-pro-gruzii-pri-zkouskach-maji-narok-jen-na-dve-chyby-8180263>

VONDERKOVÁ, I. *Perros checos ayudan a combatir el crimen organizado en Latinoamérica*. [online]. Radio Prague International. 2017. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://espanol.radio.cz/perros-checos-ayudan-a-combatir-el-crimen-organizado-en-latinoamerica-8186362>

AXEL, R.; BUCK, L. *A novel multigene family may encode odorant receptors : a molecular basis for odor recognition*. 1991. Cell, vědecký časopis. 175-187. Dostupné z: [https://www.cell.com/cell/pdf/0092-8674\(91\)90418-X.pdf?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2F009286749190418X%3Fshowall%3Dtrue](https://www.cell.com/cell/pdf/0092-8674(91)90418-X.pdf?_returnURL=https%3A%2F%2Flinkinghub.elsevier.com%2Fretrieve%2Fpii%2F009286749190418X%3Fshowall%3Dtrue)

FERGUSON, P. *Clever Hans*. Encyclopedia Britannica, 2019 [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <https://www.britannica.com/topic/Clever-Hans>

BBC News [online]. *Germany adopts Stasi scent tactic*. 2007. [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <http://news.bbc.co.uk/2/hi/europe/6683803.stm#:~:text=The%20German%20authorities%20are%20compiling,in%20advance%20from%20selected%20targets>

BBC News [online]. *Medal for hero dog Kuno which saved soldiers' lives in Afghanistan*. 2020. [cit. 19.10.2023]. Dostupné z: <https://www.bbc.com/news/uk-53949310>

MARES, M. *Czech Mates: Why So Many of the Best Police Dogs Hail from Overseas*. [online]. Newsweek. 2016. [cit. 25.10.2023]. Dostupné z: <https://www.newsweek.com/2016/09/23/czech-mates-police-dogs-overseas-497143.html>

BORDELAU, J.-L. *Des chiens peuvent détecter la COVID-19 aussi efficacement que des tests PCR*. Le Devoir, 2022 [cit. 1.8.2023] [online]. Dostupné z: <https://www.ledevoir.com/societe/sante/719844/des-chiens-peuvent-detecter-la-covid-19-aussi-efficacement-que-des-tests-pcr?>

GRANDJEAN, D.; ELIE, C.; GALLET, C.; JULIEN, C.; ROGER, V.; DESQUILBET, L. et al. *Diagnostic accuracy of non-invasive detection of SARS-CoV-2 infection by canine olfaction*. PLoS ONE, 2022 [cit. 1.8.2023]. Dostupné z: <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0268382>

BROWN, A.; LAMB, E. DEO, A.; PASIN, D.; LIU, T.; ZHANG, W.; SU, S.; UELAND, M. *The use of novel electronic nose technology to locate missing persons for criminal investigations*. iScience, Volume 26, Issue 4. 2023. [cit. 20.10.2023]. Dostupné z: [https://www.cell.com/iscience/pdf/S2589-0042\(23\)00430-3.pdf](https://www.cell.com/iscience/pdf/S2589-0042(23)00430-3.pdf)

Ostatní:

Pokyn policejního prezidenta č. 313/2017, o pachové identifikaci osob ze dne 28.12.2017 ve znění pozdějších předpisů

Pokyn policejního prezidenta č. 145/2014 ze dne 8.7.2014, kterým se upravuje činnost služební kynologie, ve znění pozdějších předpisů

Pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie č. 119/2017 ze dne 29.12.2017, o provádění služební kynologie, ve znění pozdějších předpisů

FUKSA, Radek, policejní kynolog, psovod a instruktor kynologie v.v. [ústní sdělení]. Hulín, 4.8.2023

MORAVEC, M. *Josef Mareš – Moje případy z 1. oddělení*. Martin Moravec, 2022. ISBN 978-80-11-02223-5

VAŇURA, M. *Kriminálka*. Praha: Radioservis, a.s., 2023. ISBN 978-80-7686-013-1.

The Hidden Lives of Pets. 3. díl, Super Senses [epizoda dokumentárního seriálu]. Velká Británie, Netflix, 2022. Netflix, 22.6.2022

Dobrodružství kriminalistiky. První řada, díl 6., Krev [epizoda televizního seriálu]. Československo, 1989. Česká televize, 22.12.1989

PŘÍLOHY

Příloha č. 1 – obrazové přílohy

Obr. č. 1: Theodor Rotter (uprostřed) mezi dvěma psovody četníky s jejich služebními psy, nedatováno²³⁸

Obr. č. 2: Erdelteriér Dox, služební pes četnictva, Pyšely, nedatováno²³⁹

²³⁸ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

²³⁹ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

Obr. č. 3: Dvojřad v základním postoji, výcvik služebních psů, Pyšely, nedatováno²⁴⁰

Obr. č. 4: Výcvik psa k obraně psovoda, Pyšely, nedatováno²⁴¹

---

²⁴⁰ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

²⁴¹ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

Obr. č. 5: Výcvik služebního psa pro pachové práce, načichávání pachových konzerv v řadě na volno, Výcvikové středisko Dobrotice, zveřejněno 6.9.2022²⁴²

Obr. č. 6: Pes sledující horkou stopu, 1952²⁴³

---

²⁴² K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

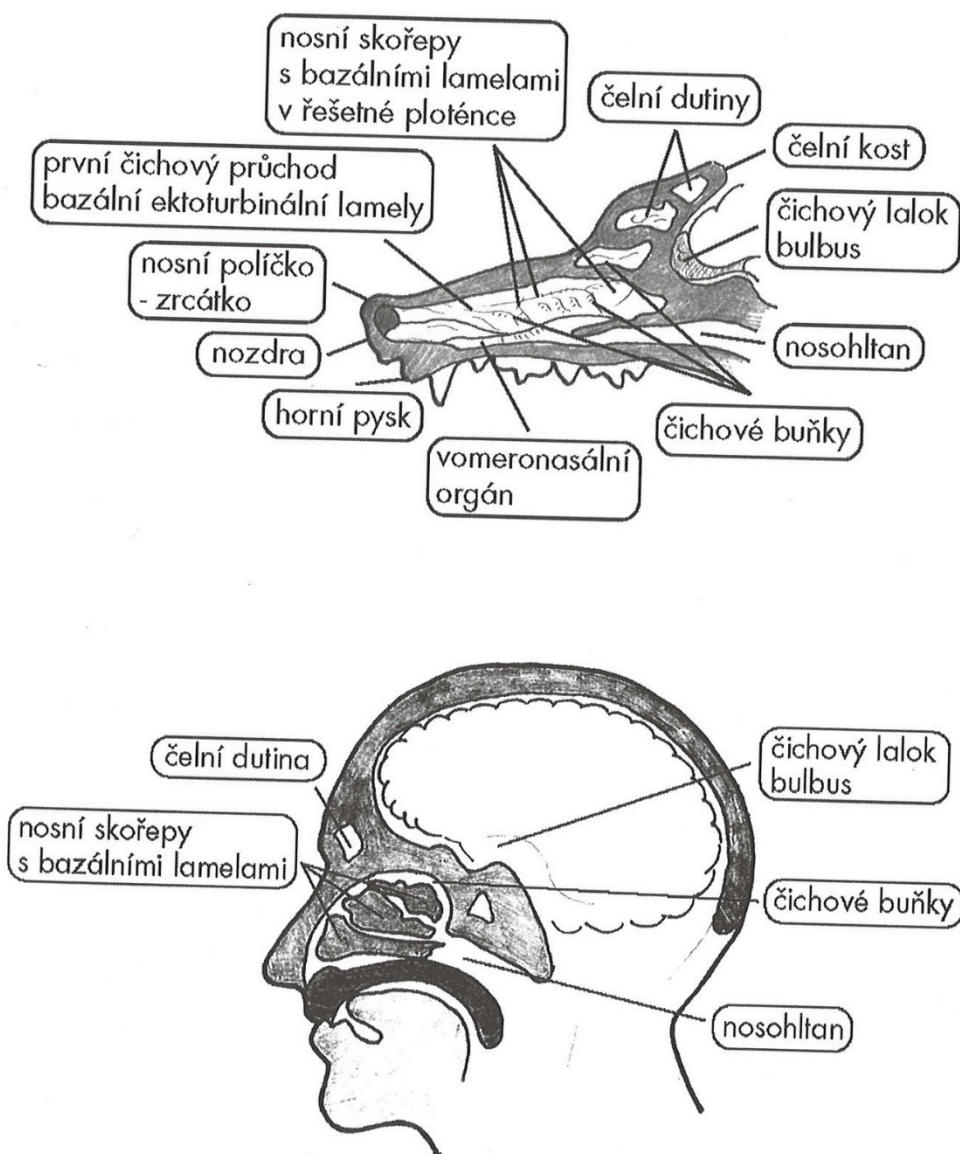
²⁴³ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

Obr. č. 7: Nácvik vyhledání pachatele psem v terénu, Býchory, 1996²⁴⁴

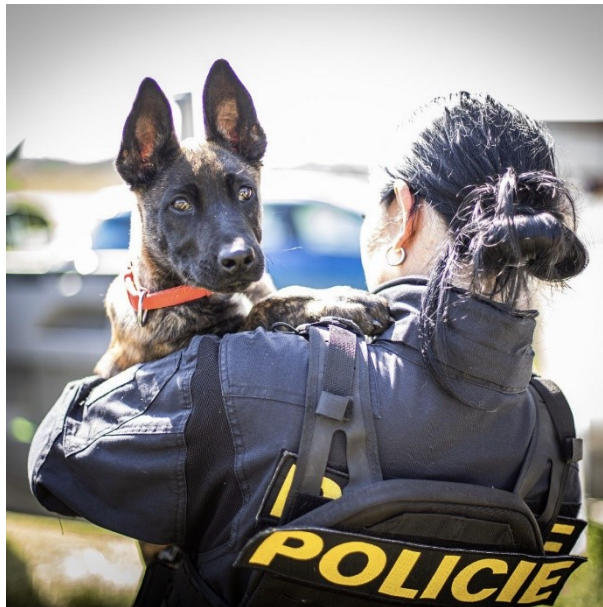
²⁴⁴ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

Obr. č. 8: Srovnávací průřez dislokací čichovým ústrojím člověka a psa (Obr. 4.3. str. 81 In STRAUS, Jiří; KLOUBEK, Martin. *Kriminalistická odorologie*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2010. 184 s. ISBN 978-80-7380-238-7.)

Obr. č. 9: Základní výcvik štěňat v Chovatelské stanici v Prackovicích nad Labem, 1996²⁴⁵

Obr. č. 10: Policejní pes Taxi v před služebním věku se svou psovodkou, zveřejněno dne 30.7.2023²⁴⁶

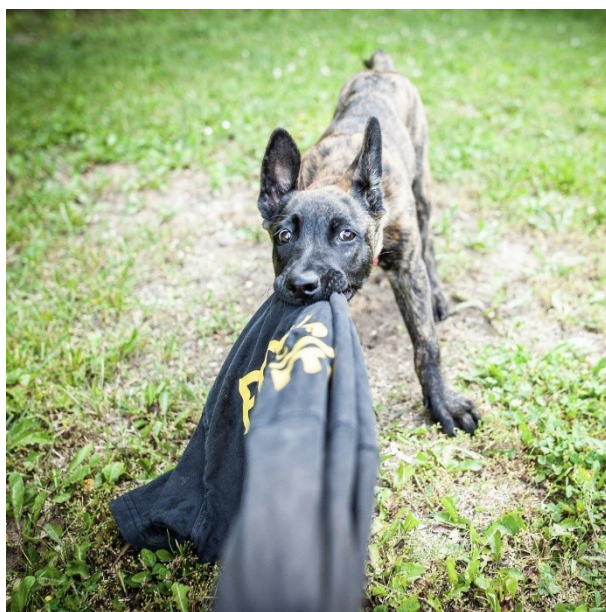
---

²⁴⁵ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytno pro účely této diplomové práce.

²⁴⁶ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

Obr. č. 11: služební policejní pes Jack Russell teriér Fox, *drogař* nacvičující prohledávání vozidlo na přítomnost drog, zveřejněno dne 14.3.2023²⁴⁷

Obr. č. 12: Policejní štěně Taxi přetahující se o výstrojní součást své psodvky, zveřejněno dne 30.7.2023²⁴⁸

---

²⁴⁷ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

²⁴⁸ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

Obr. č. 13: Výcvik psa v hledání ukrytých zbraní ve vozidle, Býchory, 1995²⁴⁹

Obr. č. 14: Výcvik psa *obranáře* s figurantem, zveřejněno dne 18.9.2021²⁵⁰

---

²⁴⁹ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

²⁵⁰ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

Obr. č. 15: Služební pes cvičený jako *bombočuch*, na letišti Václava Havla v Praze, po úspěšné kontrole odloženého zavazadla, zveřejněno dne 26.8.2020²⁵¹

Obr. č. 16: Služební pes Rufus a jeho psovod po úspěšném nalezení ukrývajícího se pachatele pod postelí, kterého i z pod postele za lýtko vytáhnul, případ vloupání do hotelu na Praze 9, zveřejněno dne 8.9.2022²⁵²

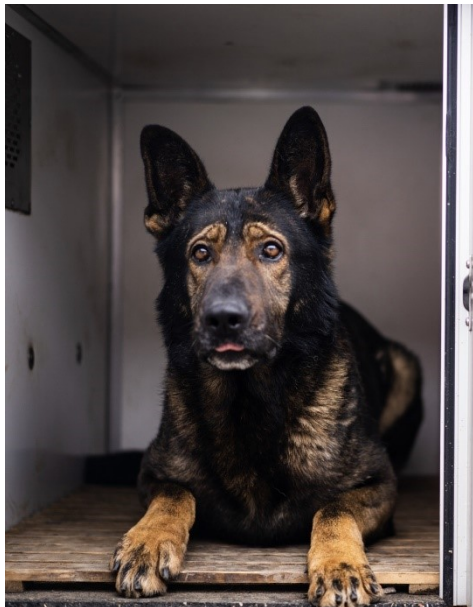
---

²⁵¹ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

²⁵² K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

Obr. č. 17: Preventivní prohlídka služebního psa na veterinární ošetřovně, Dobruška, 1995²⁵³

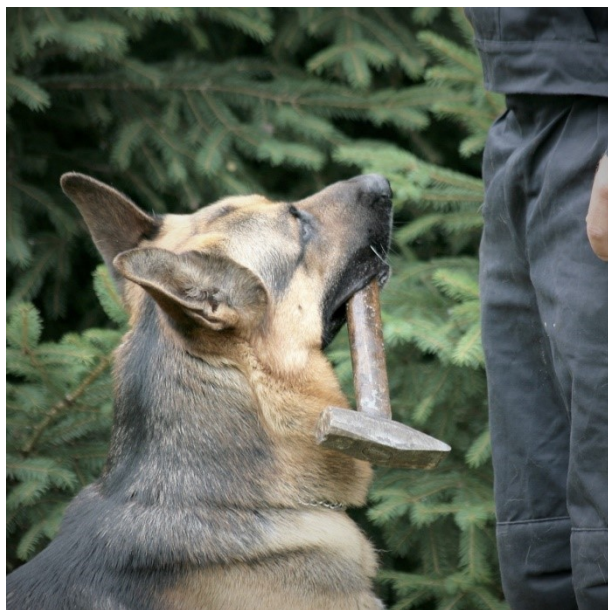

Obr. č. 18: Služební pes ve svém kotci ve speciálně upraveném služebním autě pro účely transportu psů psovodem, zveřejněno dne 18.9.2021²⁵⁴

---

²⁵³ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

²⁵⁴ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz)]. Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs> a byly použity se souhlasem Policie ČR.

Obr. č. 19: Služební pes držící nalezený předmět, kladivo, zveřejněno dne 13.5.2021²⁵⁵

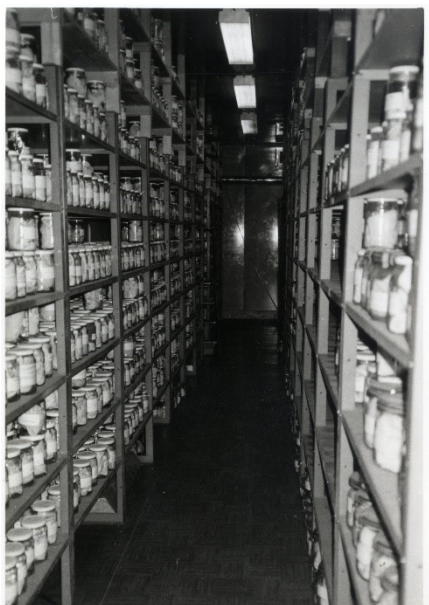

Obr. č. 20: Pes načichávající pach z porovnávací pachové konzervy, během něhož psůvod postrádá ochranné latexové rukavice s nimiž i přidržuje čumák psa, Tuchoměřice, 1994²⁵⁶

---

²⁵⁵ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

²⁵⁶ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

Obr. č. 21: Sklad pachových konzerv, Tuchoměřice, 1994²⁵⁷

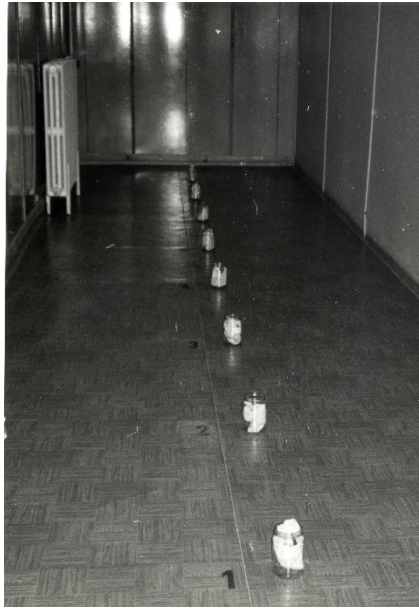

Obr. č. 22: Sklad pachových konzerv a dalších pomůcek pro výcvik metody pachové identifikace, Výcvikové středisko Dobruška, zveřejněno dne 6.9.2022²⁵⁸

---

²⁵⁷ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

²⁵⁸ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

Obr. č. 23: Pachové konzervy v řadě, Tuchoměřice, 1994²⁵⁹

Obr. č. 24: Nácvik pachové identifikace, načichání porovnávacího pachu služebním psem, Výcvikové středisko Dobrotice, zveřejněno dne 6.9.2022²⁶⁰

---

²⁵⁹ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytnuto pro účely této diplomové práce.

²⁶⁰ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

Obr. č. 25: Načichání a zalehnutí porovnávané pachové konzervy, Výcvikové středisko Dobrotice, zveřejněno dne 6.9.2022²⁶¹

Obr. č. 26: Psovod sám rozmisťuje pachové konzervy do řady, Tuchoměřice, 1994²⁶²

---

²⁶¹ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

²⁶² K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

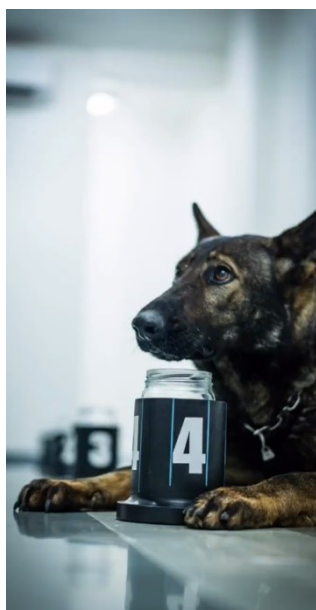
Obr. č. 27: Služební pes prochází řadu pachových konzerv uvázan na vodítku připevněném na pojezdu, Tuchoměřice, 1994²⁶³

Obr. č. 28: Zalehnutí pachové konzervy služebním psem, Tuchoměřice, 1994²⁶⁴

²⁶³ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

²⁶⁴ K dispozici v archivu Muzea Policie ČR, které je poskytl pro účely této diplomové práce.

Obr. č. 29: Zalehnutí porovnávané pachové konzervy služebním psem, Výcvikové středisko Dobrotice, zveřejněno dne 6.9.2022²⁶⁵

---

²⁶⁵ K dispozici na oficiálním uživatelském profilu Policie ČR na sociální síti Instagram [Policie ČR (@policiecz). Instagram [Oficiální profil Policie České republiky]. Dostupné z: <https://www.instagram.com/policiecz/?hl=cs>] a byly použity se souhlasem Policie ČR.

Příloha č. 2 – vzorové dokumenty PČR

Příloha č. 5 k P Ř ŘSPP PPČR č. 119/2017

POLICEJNÍ PREZIDIUM ČESKÉ REPUBLIKY
Ředitelství služby pořádkové policie
Odbor služební kynologie a hipologie

Pomáhat a chránit

Č. j. ....

Forma studia: denní
Kurz zahájen: .....

Kód: .....
Kurz ukončen: .....

V

Atest

Hodnost, titul, jméno, příjmení:
Služebně zařazen:
Osobní evidenční číslo:
Služební pes, evidenční číslo:

Z

Jmenovaný absolvoval kurz v rozsahu .... týdnů a získal atest pro výkon služby
v kategorii ..... s uvedeným služebním psem, platný do .....

O

V Praze dne .....

R
.....
vedoucí

Vzor č. 1:

ATEST – VZOR In. Pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie č. 119
ze dne 29. 12. 2017, o provádění služební kynologie, Příloha č. 5

Č. j. ....

Forma studia: denní
Kurz zahájen:

Kód:
Kurz ukončen:

Osvědčení o odborné způsobilosti

Hodnost, titul, jméno, příjmení:

Den, měsíc, rok narození:

Osobní evidenční číslo:

Jmenovaný(á) úspěšně absolvoval(a)

Základní kurz pro psovody ..... kynologických činností
v rozsahu ..... hodin

V Praze dne

hodnost, titul, jméno, příjmení

hodnost, titul, jméno, příjmení

ředitel

předseda zkušební komise

Vzor č. 2:

Osvědčení o odborné způsobilosti – vzor In. Pokyn ředitele ředitelství služby pořádkové policie č. 119 ze dne 29. 12. 2017, o provádění služební kynologie, Příloha č. 8

Poznámka autorky:

Vzor č. 1 a č. 2 byly poskytnuty Policií ČR na základě žádosti podle zákona č. 106/1999 Sb., o svobodném přístupu k informacím.

ABSTRAKT

Kriminalistická olfaktorika a její budoucnost

Kriminalistická olfaktorika je jednou z metod kriminalistické odorologie. Olfaktorika využívá čichu speciálně vycvičeného psa ke zkoumání a identifikaci pachů. Nejdůležitějším typem pachových prací psů je metoda individuální identifikace osob. Tato metoda vzešla z rozvoje služební kynologie a prošla v průběhu let značným vývojem. Existují rozsáhlé vědecké studie zabývající se fungováním čichu psa, které ukazují, že dosud neexistuje žádný jiný takto vyvinutý přístroj, který by byl schopen identifikovat a porovnat lidský pach. Práce se rovněž zabývá výcvikem služebních psů k pachovým pracím, jakož i průběhem olfaktorické komparace, od vyhledání pachových stop, po jejich zajištění, až po samotné porovnání dvou pachových konzerv. Je také představen právní rámec využívání olfaktorické komparace v rámci dokazování v trestním řízení.

I přes to přetrvávají názory v rámci soudní praxe, zejména pak Ústavního soudu, že je důkaz pachovou zkouškou pouze důkazem podpůrným a nemůže být důkazem hlavním. Práce se snaží identifikovat možné příčiny těchto názorů, jakož i nastínit možná východiska, která by mohla umožnit metodě pachové identifikace stát se v konkrétních případech důkazem hlavním.

Diplomová práce obsahuje poznatky z české i zahraniční odborné literatury na téma kriminalistické olfaktoriky, jakož i z publikací věnujících se výcviku služebních psů, vědeckých článků a studií na téma spolehlivosti služebních psů při provádění pachových prací, včetně osobního rozhovoru s bývalým kynologem a psovodem Policie ČR a poznatků z prohlídky kynologického výcvikového zařízení Celní správy ČR. Dále je zde analyzována rozsáhlá judikatura, se zaměřením na nálezy Ústavního soudu, který se opakovaně vyjadřoval k charakteristice důkazu pachovou zkouškou. Diplomová práce reflektuje aktuální znění zákonů i pokynů policie pro účely provádění olfaktorické identifikace a přikládá množství fotografií poskytnutých jak archivem Muzea Policie ČR tak Policií ČR na žádost.

Klíčová slova: pachová stopa, kriminalistická olfaktorika, metoda pachové identifikace

ABSTRACT

Forensic olfactorics and its future

Forensic olfactorics is one of the methods of criminal odouology. Olfactorics uses the sense of smell of a specially trained dog to examine and identify odours. The most important type of dog scent work is the individual identification method. This method arose from the development of service cynology and has undergone considerable development over the years. There are extensive scientific studies dealing with the function of the dog's sense of smell, which show that there is as of yet no other device so developed that is capable of identifying and comparing human scent. The thesis also discusses the training of service dogs for scent work as well as the process of olfactory comparison, from locating scent traces, to securing them, to the actual comparison of two scent conserves. The legal framework for the use of olfactory comparison as part of evidence in criminal proceedings is also presented.

In spite of the above, opinions persist within the judicial practice, especially that of the Czech Constitutional Court, that the evidence provided by the scent analysis is only supporting evidence and cannot be the main evidence. The thesis seeks to identify possible reasons for these opinions as well as to outline possible solutions that could enable the method of scent identification to become the main evidence in specific cases.

The master's thesis contains findings from Czech and foreign literature on the topic of criminalistic olfactorics, as well as from publications on the training of service dogs, scientific articles and studies on the reliability of service dogs in the execution of scent work, including a personal interview with a former cynologist and dog handler of the Police of the Czech Republic and findings from a tour of the cynological training facility of the Customs Service of the Czech Republic. Extensive case law is also analysed, focusing on the findings of the Constitutional Court, which has repeatedly commented on the characteristics of scent test evidence. The thesis reflects the current wording of laws and police guidelines for the purpose of conducting olfactory identification and includes a number of photographs provided by both the archives of the Police Museum of the Czech Republic and the Police of the Czech Republic upon request.

Key words: scent trace, forensic olfactorics, scent identification method